Kārtējā robežsadursme un viens kritušais

rankfurte (B). — Pag. sestdienas kšpusdienā amerikāņu joslā zie- os no Koburgas notika viena no astajām robežsadursmēm ameri- u un krievu starpā. Tā prasīja mo upuri — pēc tam kad krievi, bija ienākuši amerikāņu joslā, kādu amerikāņu robežpatruļu pa lāgi izšāva ap 20 šāvieniem, lī- ams Linderoze ar 3 šāvieniem ldēja un nogalināja kādu krievu eivi.

ars and Stripes visos sīkumos ksta šo incidentu, par kuŗu, t, ne viena ne otra puse sevišķi traucās. Sestdienas priekšpus- ā 3 amerikāņu karavīri un s vācu policists atradās para- apgaitā, kad apm. 300 m lai- amerikāņu robežas uz viņiem ņi no kāda krūmu puduŗa at- a uguni. Amerikāņu patrulja pa- a savu džipu un aizsegā devās osteņa novietojumu. Tā priekš- s ltn. Linderoze kopā ar karavī- uzmanīgi atgriezās vietā, to enes pirmo reizi tika šauts. ko es pacēlu galvu," saka Lin- ze, „trīs krievi pilnās uniformās atklāja uz mani uguni. Es iz- uz katru no viņiem vienu šā- u. Viens vairs necēlās."

merikāņi iesnieguši oficiālu estu par šo incidentu, piezīmē- ka pēdējā laikā krievu patru- oti bieži pārnāk amerikāņu jos- robežu un vairākkārt apšau- as gan vācu, gan amerikāņu žsargus. Armijas ziņojums kfurtē papildina, ka „nekādas ķas piesardzības nedz patruļu prināšana šī starpgadījuma dēļ paredzēta".

s nervu klīnikā

nu. Taču Mindcentija pretstā- izrādījusies neparedzēti liela 2 nedēļu pratināšanas un 2–9 m acetdrona dienā viņš tomēr jām bijis pie pilnas apziņas r nesalauztu gribu. Tā kā tu- ies prāva, Mindcentijam izda- vairākas iešķircinājumu seri- emot palīgā vēl stiprākas nar- as.

notika tiesas zālē, tas pasau- bi zināms. Mindcentijs „atzi- taisni tā, kā tas bija vajadzīgs tiesātājiem, un saņēma mūža na sodu, ko pag. sestdien Bu- tas augstākā apelācijas tiesa rināja.

tagad amerikāņu slepenais ms vēsti, Mindcentijs no pār- ām acetdrona un evipāna de- atrodas garīgā delīrija stāvok- š neko neatceras no pagātnes, , kas viņš ir, un apatiskā dziv- kā vienaldzībā sēž ievilces istabas kaktā. Pagājušā mē- viņu vēl Budapeštas cietumā klējusi māte. Mindcentijs, kā ese toreiz ziņoja, viņu nav pa- Pēc tam komūnisti nolēmuši entiju pārvest slimnīcā un ājuši uz Tipomeco vāji prātīgo riju. Slepenā dienesta aģen- omēr izdevies taisni tur iegūt ošu ziņojumu, jo sanatorijas n Mindcentija papīros dotī jumi, kādā stāvoklī slimnieks s un no kādām zālēm sācies garīgais sabrukums.

Mekklojs pret ariešu separātismu

hene (C). — ASV augstais ērs Džons Mekklojs pag. ne- pbraukāja amerikāņu joslu bazinās ar vācu saimniecību, dītājiem un politiķiem. Viņa nās sestdien Minchenē izvēr- r nepatīkamu pārsteigumu ešiem, jo jaunais augstais rs nepārprotami pateica, ka otās valstis neapmierinātas vāriešu nacionālo šovinismu viņš uz stingrāko pārbaudīs mus, it kā augsti bijušie na- ociālisti tagad no jauna ie- vadītājus amatus bavāriešu ās vācu valdībās. „Ja Vāci- zīvosies nacionālsociālisms," Mekklojs, „tad tas nozīmē, ka okupācija šeit bijusi nesekmī- lieka. Tad mums visiem jā- mantas un jābrauc mā- Tālāk Mekklojs pateica, ka āņī savu okupācijas politiku s pēc līdzšinējiem jau iz- šamies paņēmieniem un sa- jumi notiks tikai tehniskās ies aparātā.

klojs runāja angliski, lai gan u pirms kara vairākkārt bi- cijā un viņa ģimenē vācu nav sveša. Kā viņš pats iz- lai gan viņa sieva pilnīgi ot vācu mēli, viņš pats sa- vāciski tikdaudz, „lai varētu nā paēst." ASV ārlietu mi- s Vācijas departamenta va- Roberta Merfija pavadībā s apskatīja Minchenē un itu ieradās arī lielajā pē- s Varnerkaserne.

LATVIA
Latvian Newspaper
Published under EUCOM Civil Affairs Division Authorisation Number UNDP 196. Publisher and Editor: Valdemārs Lambergs, DP Camp Erlangen, Oberst Drausnick-Str. 1. Printer: Ulmer & Ungeheuer, Ludwigsburg, Körnerstr. 16. Published twice weekly. Circulation: 14.000

LATVIJA

LATVIAN NEWSPAPER

Nr. 74 (298)
Sestdien, 1949. g. 16. jūl.
Iznāk trešdienās un sestdienās. Izdevējs: Latviešu Centrālā Komiteja. Galvenais redaktors: V. Lambergs; galv. red. vietnieki: M. Čulītis un A. Klāvsons. Redaktori: A. Bolšteins, Fr. Igals, J. Jēkabsons, F. Krusa, B. Kīselis, H. Mindenbergs, A. Ozols, E. Raisters, L. Švarcs. Redakcijas adrese: Esslingen/N., Uhlandstr. 8 tel. 17339.

ARCHIBĪSKAPS T. GRĪNBERGS ANGLIJĀ

Kā jau ziņojām, Anglijā, Oksfordā no 15.—20. jūlijam notiek Vispasaules luterāņu apvienības izpildkomitejas gadskārtējā konference, kuŗā piedalās arī Latvijas ev.-lut. baznīcas galva archibīskaps prof. Dr. T. Grīnbergs. Pēc ceļa dokumentu saņemšanas archibiskaps, sava sekretāra māc. E. Rozīša pavadīts, 13. jūlijā ar vilcienu no Esslingenas devās uz Frankfurti un tad ar lidmašīnu jau trešdienas vakarā ieradās Londonā.

Svētdien, 17. jūlijā, Londonā Vestminsteras katedrālē Lielbritānijas luterāņu padome, kuŗā latviešu kopu pārstāv prāv. E. Bergs, rīko starptautisku luterāņu sanāksmi, kuŗā archibīskaps T. Grīnbergs latviešu valodā lasīs lūgšanu un teiks svētīšanas vārdus. Piedalīsies arī apvienotais koris komp. A. Jēruma vadībā un solistes L. Marlaika, G. Trēziņa un M. Deigele. Pēc tam archibīskaps Londonas un apkārtnes ev.-lut. latviešiem vadīs dievkalpojumu Karaļa kapellā, un lo dievkalpojumu kuplinās Londonas latviešu koris un vīru koris Vēsma.

Turpmākās dienas līdz 20. jūlijam archibīskaps pavadīs Vispasaules lut. apvienības izpildkomitejas konferencē Oksfordā, kur starp citu apspriedīs arī bēgļu problēmu un baznīcas stāvokli un vajāšanas. Archibīskapam līdzi ir vairāki memorandi, starp tiem viens, ko parakstījuši visu triju Baltijas luterāņisko baznīcu vadītāji. Memorandos apgaismots mūsu stāvoklis trimdā un Baltijas tautu piederīgo un baznīcas vajāšanas dzimtenē, aicinot kristīgo pasauli palīdzēt cīņā pret boļševisma varmācībām un briesmu darbiem.

Pēc konferences archibīskaps dosies vizitācijas braucienā, apmeklēs latviešu draudžu centrus Anglijā un iepazīsies ar dzīvi atsevišķās nometnēs. 24. jūlijā Līdsā viņš vadīs dievkalpojumu Ziemeļanglijas latviešu lielākajā sanāksmē — dziesmu dienā. Viesošanās plānu latviešu baznīcas pārvalde izstrādājusi saziņā ar angļu baznīcu vadību, kas atbalsta mūsu archibīskapa vēlējumos rast personīgu kontaktu ar angļu archibīskapiem un bīskapiem, īpaši tajās vietās, kur vairāk latviešu dzīvo vienkopus. Archibīskapa uzņemšanai Anglijas latvieši gatavojušies ar lielu sirsnību, viņu galdīdami nevien kā mūsu ev.-lut. baznīcas augstāko vadītāju, bet arī kā izcilu latvieti, kas visu dzīvi un savus spēkus veltījis mūsu tautai un kā viens no viņas pirmajiem cīnītājiem, savu misiju pildot, uzņēmies arī patlabanējo grūto ceļojumu.

A.

„Kēniņi no austrumu zemēm" viesojas rietumos

Londona (R) — Ēģiptes parlaments trešdien pieņēmis likumu, kas ievērojami pastiprina sodus visiem komūnistiem un terroristiem. Ilggadīgs cietuma sods draud ikvienam, pie kā atradīs komūnistu proklamācijas vai grāmatas. — Kā ziņo BBC korespondents, šis likums izdots aiz bailēm no komūnisma nostiprināšanās Tuvējos austrumos. Pēdējos pāris gados komūnistu propaganda Tuvējos austrumos ārkārtīgi aktīvizējusies, un komūnisms rod piekritējus it īpaši jaunatnē.

*

Vēl nepiedzīvota parādība ir Tuvo austrumu zemju valdnieku gandrīz vai masveidīgā viesošanās Londonā un Vašingtonā. Bēvins personīgi ielūdzis Transjordanas karali Aliju viesoties Londonā augustā, bet prezidents Trūmens ielūdzis Vašingtonā Persijas karali. Nedēļas otrā pusē Londonā ieradās Transjordanas ministru prezidents. Arī Irakas pavaldonis emīrs Abduls Illah ielūgts Londonā kā angļu valdības personīgais viesis. Šie „kēniņi no austrumu zemēm" tiks iepazīstināti ar angļu un amerikāņu karaspēku apmācību, lidlaukiem un moderniem kara ieročiem.

Pāvests izslēdz no baznīcas komūnistus

Čechu valdība piedraud sodīt katoļu garīdzniekus par nodevību

Roma (D). — Cīņa katoļu baznīcas un komūnistu starpā iegājusi jaunā stadijā. Ofensīvu pret visas pasaules komūnismu šoreiz ievadījis Vatikāns. Kādas tai būs sekas, tas pagaidām nav pārredzams. Svētā kollēģija trešdien nolēmusi izslēgt no baznīcas visas pasaules komūnistus un viņu līdzskrējējus.

Svarīgais dekrēts publicēts trešdien pāvesta oficiālajā organā Acta Apostolicae Sedis. Tajā teikts, ka visi katoļi, kas pieder komūnistu partijai vai atbalsta to, automatiski izslēgti no baznīcas (ekskomūnicēti). „Katoļi nedrīkst būt komūnisma piekritēji, jo šī mācība ir materiālistiska un vēršas pret kristietību," paskaidro Svētā kollēģija. „Kristieši, kas izplata komūnistisko pasaules uzskatu, sevišķi tie, kas šo mācību aizstāv un propagandē, automatiski izslēdzami no baznīcas."

Viena no dekrēta nozīmīgākajām daļām ir tā, ka ekskomūnicēt paredzēts arī visus tos katoļus, kas atbalsta komūnistus, piedalās viņu rakstu iespiešanā vai izplatīšanā un atbalsta propagandu. Pēc BBC informācijas, tuvākās dienās sagaidāmi tālāki Vatikāna rīkojumi. Londonā domā, ka pāvests izsludinās īpašu izņēmuma stāvokli tiem katoļiem aiz dzelzs priekškara, kas aiz bailēm par savām dzīvībām spiesti atbalstīt komūnistus. Polijā, Ungārijā, Čechoslovakijā un Jugoslavijā pavisam ir 46 milj. katoļu.

Gandrīz 2000 gadu laikā, kopš pastāv katoļu baznīca, tas ir pirmais gadījums, kad pāvests izslēdz no baznīcas tik lielu cilvēku kopību. Nesen, kā zināms, Svētā kollēģija ekskomūnicēja kardināla Mindcentija apcietinātājus un pratinātājus un dažus mēnešus vēlāk tā sauc. čechu katoļu akcijas biedrus. Nule izdotais Svētās kollēģijas dekrēts nozīmē, ka komūnistus nedrīkst laulāt baznīcā, nedrīkst kristīt viņu bērnus un apbedīt katoļu kapsētās.

Visu komūnistu izslēgšanai no baznīcas, protams, nav juridiska akta spēka. Bet nav jāaizmirst, ka pāvestam ir milzīga morāliska vara, kas nereti nozīmē vairāk nekā ieroču spēku. Visā pasaulē ir vairāk par 400 milj. katoļu, kas saslēgti ciešā organizācijā. Ja līdz šim arī kāda daļa no viņiem izturējās pasīvi cīņā pret komūnismu, tagad Svētās kollēģijas lēmums padara viņus par aktīviem komūnistu apkarotājiem. Jaunais Vatikāna dekrēts devis komūnismam spēcīgu triecienu sevišķi tajās zemēs, kur katoļu baznīca ir spēcīga. Un tas ir visā Latīņu Amerikā, Savienotajās valstīs, Francijā, Beļģijā, Luksemburgā, Polijā, Čechoslovakijā un Ibērijas pussalā.

Komūnismam līdz šim visnoteiktāk pretojušies zemnieki un katoļu baznīca. Tāpēc arī Maskava, paklaujot savai ietekmei vai varai kādu jaunu valsti, vispirms vērsusies pret konservātīvo lauku cilvēku un tikpat konservātīvo organizāciju — katoļu baznīcu. Pēc informācijas, ko saņem no Polijas vai Čechoslovakijas, var spriest, ka arī rupjajai ieroču varai šos abus faktorus nav tik viegli salauzt. Novērotāji Rietumeiropā domā, ka komūnistu izslēgšana no baznīcas Kremlim sevišķas grūtības var sagādāt katoliskajā Polijā.

Pēc pāris nedēļu klusuma perioda, kas bija iestājies kopš zemnieku nemieriem Slovakijā, čechu valdība, šķiet, tagad no jauna pastiprinājusi spiedienu pret katoļu baznīcu. Komūnistu centrālajā organā Rude Pravo trešdien publicēti jauni uzbrukumi Prāgas archibīskapam Dr. Berānam un katoļu garīdzniekiem, kas apvainoti Slovakijas nemieru aktīvā atbalstīšanā. To darījis arī pāvesta nuncijs monsiņjors Verolino, piebilst Rude Pravo. Daudz konkrētāk izteicies Slovakijas valdības pārstāvis Horaks: „Katoļu garidznieki jāsoda ar nāvi tāpat kā spiegi."

UP sakās zināms, ka čechu valdība jau tuvākā nākotnē nolēmusi apvainot visu augstāko garidznieciību valsts nodevībā. Sajā sakarībā amerikāņu ziņu aģentūra publicē kādu komūnistu apkārtrakstu, kas datēts ar 28. jūniju. „Mums radies iespaids, ka garidznieki un biskapi tīšām mēģina sevi padarit par nacionāliem mocekļiem. Mēs ar viņiem apiesimies tāpat kā ar politisko reakciju pēc 1948. g. februāŗa. Mēs izolēsim viņus no tautas un apvainosim sadarbībā ar nodevējiem," teikts apkārtrakstā.

Trešdienas vakarā Prāgu atstāja nuncijs Verolino un devās uz Romu. Kāds nunciatūras pārstāvis paskaidroja, ka Verolino aizbraukšana nenozīmē „cīņas lauka" atstāšanu. Viņa atsaukšana bijusi paredzēta jau agrāk. Par jauno nunciju nozīmēts monsiņjors Bertols, kas no Bernes jau izbraucis uz Prāgu.

Kopejā cīņā par runas, preses un ticības brīvību

Parīze (R) — Nedēļas sākumā Dovilā beidzies pasaules liberāļu ūnijas otrais kongress. Ūnijas prezidenta, pazīstamā spāņu filozofa prof. Salvadores de Madariagas vadībā bija sapulcējušies delegāti no Somijas, Zviedrijas, Norvēģijas, Dānijas, Holandes, Beļģijas, Francijas, Anglijas, Vācijas, Turcijas, Šveices un Austrumeiropas liberālo trimdinieku pārstāvji. Latviju pārstāvēja M. Čakste.

Kongress ilga 4 dienas un noritēja pacilātā noskaņojumā, jo pēdējā laikā liberālās partijas daudzās valstīs guvušas izcilus panākumus vēlēšanās, un liberālisms izvēršas par spēcīgu politisku faktoru Eiropā un Amerikā.

Kongresā vairāki trimdinieku pārstāvji lika pārējiem delegātiem pie sirds Austrumeiropā apspiesto tautu likteni. Komūnistu totālā oligarchija ne ar ko neatšķiroties no nacionālsociālistu diktatūras. Ja atbrīvos miljoniem cilvēku no autoritāro un totālitāro sistēmu verdzības, tad visās Austrumeiropas zemēs liberālisms gūšot sev dedzīgus piekritējus. Trimdinieku delegāti iesājās arī par tirdzniecības sakaru pārtraukšanu starp rietumiem un austrumiem.

Sērs Persijs Herriss, angļu liberāļu līderis, rezumējot kongresa darbību pašreizējā politiskajā situācijā, to raksturoja šādiem vārdiem: „Visā pasaulē ātri izplatās komūnisms. Kādreiz liekas, ka pasaulē nebūtu vairs nekā, kas varētu apturēt tā agresiju vai tam pretoties. Bet komūnisms attīstās vienīgi apstākļos, kad tautas pārdzīvo saimnieciskas vai citādas grūtības. Ar spriedelēšanu vien te nekas vairs nav labojams, bet jārada pilnīgi jauna ideoloģija, un man šķiet, ka glābiņš meklējams vienīgi aktīvā un dzīvei piemērotā liberālismā."

„Liberālisms," tālāk konkrētizēja sērs Persijs, „nozīmē runas, preses un ticības brīvību. Par šīm trim lietām tagad iedegusies cīņa visā Austrumeiropā."

Strādā sūru darbu un palīdz tautiešiem

LNP UN LCP PRIEKŠSĒZA J. CELMA VĒROJUMI, VIESOJOTIES PIE LATVIEŠIEM ZVIEDRIJĀ

Par savu Zviedrijas apmeklējumu, tur notikušajām sarunām ar latviešu organizāciju pārstāvjiem un vērojumiem tautiešu dzīvē LNP un LCP priekšsēdis J. Celms pēc atgriešanās mūsu līdzstrādniekam izteicās:

Izmantojot Latviešu apvienības Zviedrijā aicinājumu, pavadiju Zviedrijā 19 dienas, iepazīstoties ar latviešu dzīves un sabiedriskās palīdzības darba apstākļiem. Palīdzības saskaņošanas un sadarbības jautājumu pārrunāju ar vadošo palīdzības organizāciju — Latv. pal. komitejas, Jaunekļu kr. s-bas, LNF, Latv. apv. Zviedrijā, LOS u. c. pārstāvjiem. Šajās apspriedēs tika ierosināti vairāki priekšlikumi parallēlisma novēršanai un ciešākai sadarbībai, kā turienes tā arī visu zemju trimdas grupu starpā. Ar LNF laipno gādību man bija dota iespēja apmeklēt tautiešus arī provincē Vesterosā, Upsalā, Geteborgā, Lundā u. c.

Trimdinieku grupa Zviedrijā veidojusies stipri atšķirīgākos apstākļos, nekā tas noticis Vācijā, kur kopš 1944. g. rudens līdz pat šim laikam darbojušies gan blakus viens otram, gan viens otru nomainīdami dažādi, bieži pat pretēji mūsu trimdas dzīvi noteicoši faktori un varas. Zviedrijā turpretī tautieši ierazdamies tūlīt nokļuva bagātā un gadu simtiem kaŗus neredzējušā valstī un varēja baudīt zināmu valdības un sabiedrības atsaucību. Drīz vien bēgļi izvietojās darbā zviedru saimniecībā un pakāpeniski, rodoties valodas prasmei, daļa tika darbā atbilstoši savai speciālitātei. Sevišķi tas sakāms par tehnisko nozaru speciālistiem un ārstniecības darbiniekiem. Taču arī vienkāršākais smagais darbs Zviedrijā dod strādniekam iespēju dzīvot ērti un pārticīgi. Protams, zināmas grūtības ir ģimenēm, kam apgādājami bērni vai darba nespējīgi piederīgie. Lai rocību vairotu, ģimenēs parasti iet darbā visi darba spējīgie locekļi.

Skolas gados esošie jaunieši savu brīvlaiku izmanto, lai kaut ko piepelnītu, strādājot gan rūpniecībā un tirdzniecībā, gan citos darbos. Bieži nākas sastapties ar gadījumiem, ka tautieši sameklē blakus nodarbošanos vai strādā garas virsstundas, kur vien iespējams, lai vairāk varētu palīdzēt radiem un paziņām Vācijā.

Tāpēc arī Zviedrijas tautiešu sniegtā palīdzība mums Vācijā dzīvojošiem ir stipri jūtama. Tā jānovērtē un jāsaņem ar dziļu pateicību, jo tās pamatā ir smags darbs un pašaizliedzīgi atlicinātas kronas. Ar atzinību jāpiemin arī tā enerģija, ar kādu palīdzības organizācijas vāc līdzekļus no zviedru sabiedrības. Tāpat patiesi cienot jāmin valsts piešķirtie archīvu darbi, ar ko palīdzēts daudziem mūsu zinātnes un kultūras darbiniekiem.

No ēnas pusēm trimdinieku dzīvē varētu atzīmēt lielo tautiešu izkliedi, kas īpaši tagad, kad dzīvojam piekto trimdas gadu, liek sevi stipri manīt. Satiksme ir dārga un tautiešu biežu sastapšanos dara neiespējamu. Tā starp attālāk dzīvojošiem pamazām iestājas zināma atsvešināšanās. Bērniem trūkst latviskas skolas. Lielāko apmetņu vietās tāpēc pašaizliedzīgi izlīdzas ar svētdienas skolām.

Šiem vispārējiem sabiedrisko rosību un nacionālās kultūras celt-

(Turpinājums 2. lpp.)

Atlantikā pazudis baltiešu kuģis

Halifaksa (C) — Amerikāņu ziņu aģentūra UP 13. jūlijā vēstīja, ka Atlantijas okeanā bez vēsts pazudis zviedru piekrastes kuģis „Brillantin", ar ko no Zviedrijas uz Kanādu 9. jūnijā devās 60 latviešu un igauņu. UP korespondents atsaucas uz Ilmāra Andreisona informāciju, kas, būdams Latvian Relief sekretārs Kanādā, avižniekam izteicis bažas, ka kuģītis okeanā pazudis bez vēsts. Aģentūra piezīmē, ka „Brillantin" normālā celtspēja bijusi 18 personas, bet garajā ceļā no Zviedrijas uz Kanādu braukuši trīsreiz vairāk pasažieŗu, nekā normāli būtu pieļujams.

ASV un Francija sagatavo aizdevumus Spānijai

Vašingtona (A). — ASV senāta budžeta komisija otrdienas slēgtā sēdē rezervēja 50 milj. dolāru no Maršala plāna summām saimnieciskai palīdzībai Spānijai. Lai šis lēmums iedarbotos, vajadzīga Maršala plāna administrātora Hofmaņa piekrišana. Senāta komisijas piebildums paredz, ka 50 milj. dolaru citām vajadzībām kā Spānijas atbalstīšanai nav izlietojami.

Ārlietu ministrs Ečesons savā kārtējā preses konferencē trešdien paskaidroja, ka senāta piešķīrums Maršala plāna ietvaros kļūs iedarbīgs par tik, par cik pārējās Maršala plāna valstis to vēlēsies. Viņš sagaidot, ka Spānijas pievienošana Maršala plāna valstīm varētu notikt, ja par to izšķiras Spānijas kaimiņi un pārējās Rietumeiropas valstis. No Ečesona atbildes varēja tomēr saprast, ka šis senāta ieteikums gluži neatbilst Ečesona paša uztverei par to, kā būtu jāpalīdz Franko Spānijai. Viņš piebilda, ka ASV ārlietu ministrija varētu atrast arī labākus veidus, kur izlietot 50 milj. dolaru.

Prezidents Trūmens ceturtdien Vašingtonā paskaidroja, ka arī viņš ir pret aizdevumu Spānijai. Līdz ar to Franko izredzes saņemt 50 milj. dolaru mazinājušās.

Zīmīgā veidā reizē ar ASV senāta aizdevuma ieteikumiem Spānijai kļuvušas zināmas sarunas, kādas ilgāku laiku jau risinās starp vairākām franču baņķieŗu grupām un Madridi. Kā Reuters ziņo, Francija Spānijai paredzējusi 15 miljardu franku aizdevuma. Par šo summu iepērkamas mašīnas un tehniskas ierīces no franču firmām.

Ārzemniekus uzņems ASV armijā

Vašingtona (E). — Senāta kaŗa lietu komisija pieņēmusi likumprojektu, kas paredz Sav. valstu armijā uzņemt 10.000 ārzemnieku no sabiedrotā nācijām. Viņus nodarbinās kā tehnisku personālu un par tulkiem. Die Abendzeitung domā, ka amerikāņu armijas dienestā varēs iesaistīties arī vācieši, sevišķi turbolidmašīnu un raķešu šāviņu speciālisti.

Baumas par padomju atombumbu apstiprinātas ASV kaŗa ministrijā, ziņo Newsweek. Trijos mēnešos īpašas ierīces reģistrējušas 8 atomsprādzienus Centrālāzijā.

Bumbas atentāts pret Indijas ministru prezidentu Panditu Nerū izdarīts ceturtdien Kalkutā, kad viņš runāja kādā masu sapulcē. Pēc BBC ziņām, Nerū palicis neievainots, bet nogalināts viņa policists. Vainīgais apcietināts.

Jauni ierobežojumi patērētājiem Anglijā

Londona (B) — Lielbritānijas finanču ministrs sērs Stefords Kripss ceturtdien apakšnamā paziņoja jaunus ierobežojumus angļu patērētājiem un rūpniecībai. Dolaru trūkuma dēļ ievedumi no ASV un citām dolara zemēm samazināmi par tālākiem 25 proc. Tas nozīmē, ka angļi šinī gadā nevarēs ievest pat ne tik daudz tabakas, cukura, koku un cellulozas kā pagājušā gadā, kad Anglijas saimniecība bija viena no vistrūcīgākajām Rietumeiropā.

Kamēr citās zemēs atcel vienu ierobežojumu pēc otra, strādnieku valdībai tagad jāķeras pie nepopulārās kartīšu sistēmas. Ar 14. augustu angļiem cukuru un saldumus pārdos atkal tikai uz kuponiem. Izlīdzinājumam gan sērs Stefords Kripss paziņoja, ka tauku vielu un gaļas ievedumi no Dienvidamerikas zemēm atļaus līdzšinējās devas paaugstināt.

Par finanču ministra paskaidrojumiem piektdien angļu presē valda manāma neapmierinātība. Īpaši avīzes skar Kripsa pieteiktie papīra un cellulozas ievedumi, kas samazināsies par 33 proc. Līdz šim laikraksti arvien vēl Anglijā iznāca samazinātā formātā uz 6 lappusēm. Times un Daily Herald ievadnieki gan atzīst, ka Kripsa ierobežojumi nepieciešami, un cer, ka tie būs „pārejošs launums" uz īsu laiku. Ne nacionālo būvniecību nedz Anglijas eksporta programmu ierobežojumi neskar.

LATVIJA
LATVIAN NEWSPAPER
Nr. 74 (298) 1949. g. 16. jūlijā.
Ar autora parakstu vai iniciāļiem parakstītajos rakstos izteiktās domas nav katrā ziņā redakcijas domas.

KAS SNIEGS ROKU ATBALSTAM?

Cerības, ka pēdējā brīdī vēl tomēr atradīsies kāda iespējamība IRO darbības pagarināšanai, tagad galīgi izgaisušas. Ģenerālpadome Ženevā nepārprotami nolēmusi izbeigt šīs organizācijas mūžu nākošā vasarā, pie kam, spriežot no ziņojumiem par diezgan vētraino sēžu gaitu, kur šis lēmums pieņemts, visus citus apsvērumus aizēnojis viens nepielūdzams un nepārbalsojams fakts: nav vairāk naudas. Svarīgākie ātras IRO darbības izbeigšanas aizstāvētāji šajā ģenerālpadomē bijuši ASV delegāti. Nedrīkst aizmirst, ka ASV viena pati līdz šim devusi 70 proc. no visa IRO budžeta, pie kam faktiski naudā tā devusi vēl vairāk, jo daudzas citas valstis savu tiesu maksājušas graudā — piemēram Turcija ar cigaretēm, kuŗas katrs, kas bijis DP, droši vien atcerēsies vēl daudzus gadus.

Galīgais lēmums par IRO darbības izbeigšanu ir baigs pēdējais zvans daudziem DP, jo nevienam pašam — ieskaitot arī tos, kas šo lēmumu pieņēmuši — nevar būt šaubu par to, ka liela daļa no tagadējiem DP pēc 1950. g. 1. jūlija nonāks pilnīgā bezizejas stāvoklī. Pašas IRO aplēsumi par to, cik daudziem DP būs jāpaliek Vācijā tāpēc, ka tos neviens neņems pretim, svārstās starp 160.000 un 188.000, pie kam ar zināmu pamatu var teikt, ka šie aplēsumi ir vairāk optimistiski nekā pesimistiski — citiem vārdiem sakot — var gadīties, ka palikušo skaits būs vēl lielāks.

Neviens, protams, šajā brīdī nevar pateikt, cik liels būs to latviešu skaits, kas pēc IRO darbības izbeigšanas paliks Vācijā, bet šķiet, ka ir pats pēdējais laiks pašiem atzīt, ka mūsu procents nebūs no mazajiem. Pēdējos mēnešos, kad latviešu izceļošana no amerikāņu okupācijas joslas bijusi vissekmīgāka, caurmērā ik mēnesi no šīs joslas izceļojuši apmēram 2.000. Ja pieņemtu, ka tas tādā pašā tempā turpināsies, varētu teikt, ka turpmākajos 12 mēnešos izceļotu vēl ap 24.000 latviešu. Bet amerikāņu joslas nometnēs vien vēl atrodas tuvu pie 30.000. Kur tad paliek visi tie, kas dzīvo privāti? Kur paliek angļu un franču joslas tautieši, kam izceļošana veicas daudz grūtāk? Neaizmirsīsim arī, ka to tūkstošu skaitā, kas izceļojuši pēdējos mēnešos, krietna daļa ir to, kas kompaktākās masās devās uz tagad tik nelaimīgi slavenām purvu farmām Luizānas un Misisipi štatos. Šai akcijai atkritot, latviešu izceļotāju skaits var arī sarukt.

Oficiālajā ziņojumā par lēmumiem IRO darbības izbeigšanai samērā labi formulēti teikumi par „sarunām ar valdībām un organizācijām, kas uzņemtos atbildību par bēgļu turpmāko likteni," tomēr ne IRO darbiniekiem pašiem, ne arī kādam citam nav nekādu illūziju par to, ka galu galā šiem cilvēkiem būs jānonāk vācu saimniecībā. Ne velti angļu joslas IRO direktors ģenerālis Fenšavs kādā nesenā intervijā teicis, ka uzskata neizvietojamos DP par „traģisko grupu".

Ir skaidrs, ka atlikušajos mēnešos mums visiem latviešiem šeit Vācijā un latviešiem citās zemēs jāpieliek visas pūles, lai varētu izceļot tik daudzi, cik vien iespējams. Bet tajā pašā laikā ir arī pēdējais laiks skatīties skaudrai patiesībai acīs un atzīt, ka lielai daļai no mums būs jāpaliek tepat. Nemaz nerunājot par lielo daļu no tiem, kas tagad atzīti par DP, jāatceras arī, ka daudzi latvieši par tādiem nav atzīti. Noteikums, ka reģistrēšanos DP statusam pieņems vēl tikai nepilnus 2 mēnešus — t. i. līdz 31. augustam, rāda, ka daudzi izskrīnēto lūgumi iegūt šo statusu varētu arī palikt neizšķirti.

Divpadsmit mēneši ir reizē īss un gaŗš laiks, bet šis laiks katrā ziņā ir jāizmanto, lai darītu iespējamo tādu organizāciju radīšanai, kas nevien politiski un morāliski, bet arī tīri materiāli varētu pēc IRO darbības izbeigšanās turpināt palīdzēt tiem, kam liktenis būs lēmis palikt Vācijā.

Skan ļoti ciniski un rūgti, ja atkārto kāda vācu laikraksta vārdus, ka „Vācijai acīm redzot lemts palikt par visas Eiropas nabagmāju un nespējnieku patversmi", bet, diemžēl, notikumu attīstība rāda, ka vismaz attiecībā uz DP šis izmisīgais teiciens izrādīsies patiess. Diemžēl arī no mūsu vidus te paliks tie, kam visgrūtāk pašiem savu materiālo eksistenci nodrošināt. Vai tāpēc nebūtu laiks jau tagad stāties pie konkrētu plānu izstrādāšanas, kas rādītu, ka runas par tautas kopību nav tikai runas, bet ka spēcīgākie un laimīgākie kā šeit, tā citās zemēs, tiešām spēj nest arī materiālus upuŗus to atbalstīšanai, kas kļuvuši „grūti izvietojami", lai varbūt vēlāk pakāpeniski un ar pašu līdzekļiem varētu pārvest viņus uz tām zemēm, kas viņiem tagad, kā „pārvietotajām personām", slēgtas.

Neaizmirsīsim, ka arī IRO darbības izbeigšana — lai cik rūgts piliens tas mums nebūtu — ir nolemta tādēļ, ka amerikāņu nodokļu maksātāji vairs nevēlas par DP uzturēšanu maksāt. Vai dabisks secinājums no tā nebūtu, ka tagad šī nasta, vismaz daļēji, būtu jāpārņem mūsu pašu nodokļu maksātājiem, vismaz tiem, kas, laimīgākos apstākļos atrazdamies, ar zināmu ierobežošanos šos nodokļus spētu samaksāt.

Aleksandrs Liepa.

GALĪGI IZLEMTA IRO DARBĪBAS IZBEIGŠANA

Nometnēs aprūpi pārtrauks 1950. gada 30. jūnijā

IRO ģenerālpadomes sesijā Ženēvā galīgā veidā izlemti termiņi un veidi darbības izbeigšanai „tik drīz cik vien iespējams pēc 1950. g. 30. jūnija".

Ģenerālpadomes pieņemtais plāns nosaka, ka pēdējais termiņš bēgļu reģistrēšanai, kas vēlas saņemt IRO palīdzību, būs š. g. 31. augusts. Pēc 1949. g. 31. decembŗa nevienu DP vairs nevarēs uzņemt nometnēs, neatkarīgi no tā, kādās grūtībās viņš arī nebūtu nonācis. Pēc 1950. g. 31. marta nevienai personai vairs nevar piešķirt materiālus pabalstus, kādus līdz tam laikam piešķirs apgabalos, kur nav IRO nometņu. Beidzot — 1950. g. 30. jūnijā izbeigs visu DP aprūpēšanu IRO nometnēs, izņemot vienīgi tos, kas tajā brīdī vēl atradīsies repatriēšanas vai izceļošanas procesā un tos, kam nepieciešama pastāvīga aprūpe slimnīcās vai citās iestādēs, bet kuŗu aprūpēšanai vēl nebūs atrastas citas iespējas.

Izņēmumi pielaisti vienīgi reģistrēšanas termiņā, paredzot, ka arī pēc 31. augusta vēl IRO atbalstam varēs reģistrēt un pieņemt bāŗa bērnus, kuŗus pēc šī termiņa atradīs starptautiskās meklēšanas organizācijas. Bez tam reģistrēties atļaus arī tādiem bēgļiem, kas atstājuši savas dzimtenes pēc 31. augusta un reģistrējas pie IRO iestādēm ne vēlāk kā 15. oktobrī.

Reģistrēties IRO politiskai un juridiskai aizsardzībai, nepretendējot uz atbalstu izceļošanai vai aprūpei nometnēs varēs līdz pat IRO darbības galīgai izbeigšanai.

Ģenerāldirektors saņēmis pilnvaras tieši runāt ar visu valstu valdībām, okupācijas autoritātēm un dažādām organizācijām, lai rastu iespējas to, domājams, ap 160.000 personu turpmākai aprūpēšanai, kuŗas veselības, sociālu vai saimniecisku iemeslu dēļ nevarēs izvietot līdz darbības izbeigšanai. Viņš pilnvarots arī nodot tādām organizācijām, kas uzņemtos pastāvīgu atbildību par šīm personām, līdzekļus, ko IRO būtu izdevusi viņu aprūpēšanai līdz 1950. g. 30. jūnijam.

Sakarā ar Francijas, Beļģijas un citu Rietumeiropas valdību pieprasījumu, ģenerāldirektors pilnvarots arī runāt par zināmu financiālu izlīdzinājumu par labu tām zemēm, kas jau tagad devušas patvērumu lielākam skaitam neizvietojamu bēgļu.

Lai precīzi noteiktu, cik daudzi no apm. 389.000 bēgļiem, kas atradīsies IRO aprūpē š. g. 31. augustā, būs jāizvieto, jārepatriē vai jāieklauj vietējās saimniecības sistēmās, IRO uzsāks intensīvu padomdošanas akciju. Šīs akcijas ietvaros IRO ierēdņi runās atsevišķi ar katras bēgļu ģimenes galvu, norādot viņam uz iespējamībām, kas viņa individuālajam gadījumam būtu vispiemērotākās. Paredzēts, ka tajos gadījumos, kad bēgļi apzinīgi vairīsies ievērot IRO dotos padomus, tiem var atņemt IRO atbalstu un aprūpi. Paredzēts arī, ka šo akciju nobeigs līdz š. g. 1. novembrim.

Tajos gadījumos, kad kādas citas organizācijas pārņems t. s. grūti izvietojamo aprūpēšanu, ģenerāldirektoram piešķirtas tiesības nodot šīm organizācijām arī IRO līdzekļus un inventāru, kas bijis paredzēts attiecīgo grupu aprūpēšanai. Šis lēmums pieņemts īpaši, vadoties no domas atvieglināt tā saukto tbc ciemu iekārtošanu, kur šīs slimības upuŗi varētu turpināt dzīvot un strādāt viņu veselības stāvoklim piemērotu darbu.

Ģenerālpadome izsūtījusi jaunu uzaicinājumu visām draudzīgām valdībām, ar aicinājumu liberālizēt ieceļošanas likumus un ieceļotāju izlases noteikumus, lai IRO varētu pēc iespējas drīz izbeigt savu darbību, un, to izbeidzot, palikt pēc iespējas maz neizvietotu DP.

Nolemts arī rūpēties par to, lai starptautiskā meklēšanas biroju (ITS) nodotu kādas pastāvīgas organizācijas vadībā.

Kanādas latvieši sadarbosies ar organizācijām Vācijā

Kanādas Latviešu Nacionālā Apvienība (KLNA) š. g. 13. jūnija sēdē, ko vadīja M. Vētra, pārrunāja sadarbības jautājumu ar latviešu centrālām organizācijām Vācijā — LNP un LCK. Valde atzina, ka šī sadarbība ir nepieciešama, un par KLNA delegātiem LCP izraudzīja priekšsēdi M. Vētru un sekretāru F. Freibergu. Tālāk valde nolēma stāties sakaros ar LCK, lūgt no LCK vajadzīgo informāciju aktuālākos jautājumos, paziņojot reizē ar to, ka KLNA atbalstīs LCK iespējamības robežās arī materiāli.

Kaŗavīru imigrācijas jautājumu kārtošanā valde ziņo LCK, ka likuma par bij. kaŗavīru neielaišanu Kanādā nav, bet ja kāds bij. kaŗavīrs kādu iemeslu dēļ netiktu ielaists Kanādā, LCK par šiem gadījumie jāziņo KLNA, kas, pamatojoties uz IRO izdoto apkārtrakstu, stātos sakaros ar Kanādas valdību lietas nokārtošanai.

Valde izteica pateicību T. Briltam, kas jau vairākus gadus bez atlīdzības vada latviešu kartotēku. Kartotēka ieguvusi lielu popularitāti visos Kanādas latviešos. Kartotēka sniedz ziņas par visu Kanādas latviešu atrašanās vietām. Lai saņemtu vēlamo izziņu, pieprasītājam pašam jāiesūta kartotēkai (adresējot — Mr. T. Brilts, Conservatory of Music, Halifax, N. S. Canada) visas nepieciešamās ziņas par sevi un piederīgiem (vārds, uzvārds, dzimšanas vieta un laiks, nodarbošanās tagad un Latvijā, Latvijas adrese, kad un no kurienes, resp. kādas nometnes ieceļojis). Jāsniedz ziņas arī par tiem piederīgiem, kas iebrauc Kanādā vēlāk. Tāpat jāpaziņo katra adreses maiņa, kā arī dzimšanas un miršanas gadījumi.

Apsveicot Vācijas latviešu laikrakstu apvienošanos, KLNA priekšsēdis M. Vētra raksta: „Tas rāda ceļu, ka arī visu zemju latvieši varētu iztikt ar vienu laikrakstu, kas mūs vienotu ar vienu domu. Mēs esam tik maz, ka šo mazumu sadalot kļūstam par it neko. Lai Dievs mums palīdz ieņemt tikdaudz prāta, tad pieņemtos arī mūsu spēks."

Cildina latviešu invalidu darbu

„Baltiešu invalīdu darbu izstāde Bedburgā atzīstama par vienu no ievērojamākiem šāda veida sarīkojumiem Vācijā visā pēckaŗa laikā," atzīmē lielais vācu laikraksts Rhein-Echo (9. 6.), kas veltījis šai izstādei gandrīz pus lappusi, atzinīgi novērtējot tiklab izstādes eksponātu kvalitāti, kā arī to darinātāju — likteņa piemeklēto latviešu, igauņu un lietuviešu invalīdu — nesalaužamo enerģiju un darba gribu.

Invalīdu darbu izstādi Bedburgā līdz šim jau apmeklējis liels skaits interesentu. Izstādē ar saviem ražojumiem pārstāvētas visas pārskološanas centra darbnīcas. Cildinātājus vārdus izstādei veltījušas arī vairākas citas Reinzemes vācu avīzes.

Jūnija beigās un jūlija sākumā invalīdu pārskološanas centrā notika kārtējie pārbaudījumi, kuŗu komisijās piedalījās arī vietējās vācu amatniecības kameras pārstāvji. Kursus ļoti sekmīgi beidza 3 galdnieki, 13 sudrabkaļi, 4 kurpnieki, 2 daiļamatnieki un 2 drēbnieki. Pavisam invalīdu pārskološanas centrā pašlaik ir 195 audzēkņi, no tiem apm. puse latvieši.

No Bedburgas invalīdu saimi ar angļu militāro iestāžu rīkojumu tuvākā laikā pārvietos uz Eversburgu pie Osnabrikas.

V. H.

Kā 11 nācijas sprieda par DP tālāko likteni

Izsekojot atsevišķo IRO padomes locekļu deklarācijām, secināms, ka lielākā daļa valstu principā gan bija ar mieru pilnīgi vai daļēji turpināt IRO aprūpes darbu arī pēc noteiktā beigu termiņa, bet parastā delegātu klauzula bija — ja tam pievienojas arī pārējie.

Anglijas delegāts paskaidroja, ka visumā pievienojas tagad pieņemtajam lēmumam, bet ka būtu ar mieru prasīt britu parlamentam atvēlēt summas IRO darbībai arī pēc šī termiņa, ja tam piekristu arī pārējie padomes locekļi. Bez tam papildu izdevumi nedrīkstētu pārsniegt 54 milj. dol. Austrālijas pārstāvis izteicās, ka aprūpes darbu vajadzētu turpināt tik ilgi, līdz būs galīgi nokārtots grūti izvietojamo stāvoklis. Arī Jaunzēlandes delegāts bija par IRO darba turpināšanu līdz tās uzdevumu paveikšanai.

Kanādas delegāts sevišķi aizstāvēja tā saukto tuberkulozes ciemu aprūpēšanu un izteicās, ka IRO darbību varētu turpināt, bet izmaksa nedrīkstētu pārsniegt 1,5 miljardus. Norvēģija bija ar mieru IRO darbību turpināt, ja ar mieru ir arī pārējie. Francijas pārstāvji vēlējās turpināt grūti izvietojamo grupas izvietošanu. Cits priekšlikums bija Beļģijas delegātam: IRO darbību neturpināt, bet katrai dalībniecei valstij uzlikt par pienākumu uzņemt pienācīgu daļu bēgļu. Italijas pārstāvis ļoti vēlējās aprūpes turpināšanu; pretējā gadījumā viņa valsts nonākšot pavisam grūtā stāvoklī, jo tajā atrodas pārāk daudz bēgļu. Holandes viedoklis: ja vajag, varam maksāt savu daļu vēl vienu gadu. Tāpat arī Šveice bija ar mieru dot līdzekļus IRO vēl uz vienu gadu, citādi piesliedamās Francijas un Beļģijas viedoklim.

ASV, kas ir galvenās līdzekļu gādnieces IRO budžetā, tomēr pastāvēja uz IRO darbības izbeigšanu noteiktā termiņā, un amerikāņu delegāts vienīgi principā piekrita vēl atlikušo „mazo bēgļu grupu" izvietošanai.

J. Celma vērojumi Zviedrijā

(Turpinājums no 1. lpp.).

niecību traucētājiem apstākļiem vēl par nožēlošanu pievienojas kāds cits, un tas ir Zviedrijas trimdinieku nevienprātība, kuŗas sākumi meklējami nelielas latviešu daļas naidīgi noraidīgā nostājā pret mūsu kaŗavīriem. Tāda nostāja tautiešu pārējā daļā radījusi dziļu sašutumu un īgnumu. Kaut arī laika plūdumā latviešu kaŗavīrs savu misiju attaisnojis un šī iemesla dēļ plaisai vajadzētu aizvērties, nākušas klāt zināmas politiskas doktrīnas, kas joprojām turpina šķelt nelielo tautiešu grupu svešumā.

Tie ir apstākļi, kas, ievērojot vēl lielos attālumus, stipri veicinājuši tautiešu sabiedriskās aktīvitātes apsīkumu. Dažs labs šīs nesaskaņas izmanto, lai attaisnotu savu atraušanos no kopīgiem pasākumiem un pienākumiem. Par spīti visam tam, tomēr Zviedrijā ir krietni daudz latviešu siržu, kas vēl pukst tāpat kā pukstējušas, atstājot dzimteni, kas nav aizmirsušas tai doto zvērastu — darīt visu, lai tēvzemi atkal atbrīvotu. Šo siržu un šī gara vadīti, Zviedrijas tautieši nodibinājuši Nacionālo fondu. LNF savā līdzšinējā darbībā var uzrādīt daudzus vērtīgus sasniegumus. Jāpiezīmē arī, ka LNF ir demokrātiski vēlēta organizācija, kas aptveŗ visus tautiešus, kas ar sava darba sviedriem grib stāvēt cīnītāju rindās par mūsu kopējiem mērķiem. Fonds deklarējis visciešāko sadarbību ar LNP, un tā vadības vairākums uzrāda izteiktu gribu visplašākai sadarbībai ar pārējām grupām, cerot tādējādi arī opozicionārus beidzot ietvert kopsolī kopējo centienu reālizēšanai.

Pie aktuālitātēm Zviedrijas tautiešos pieder arī pārrunas par vispārējo politisko situāciju Eiropā un bēgļu drošību. Cik varēja vērot, tad par drošību domas stipri dalās un ir pilnīgi pretējas. Daļa tautiešu šai zemē jūtas ļoti droši un aicina pie sevis piederīgos no Vācijas. Ir zināms, ka jau tuvākā laikā Zviedrijā no mūsu vidus ieradīsies un apmetīsies uz dzīvi vairāki pazīstami kultūras darbinieki. Citi atkal uzsveŗ, ka jo ātrāk Zviedriju atstāj, jo labāk. Viņus nervozējot padomju tuvums un pastāvīgās spiegu afēras. Sagaidu, ka šovasar uz Kanādu un citām zemēm izbrauks daļa tautiešu, visvairāk technisko arodu speciālisti. Pašu zviedru plašākās masas paļaujas uz valdības spertajiem soļiem valsts drošības organizēšanai un par politiku ikdienā maz interesējas. Saimnieciskā rosība rit tālāk nesamazinātā tempā, kaut gan jāsaka, ka, salīdzinot ar Vāciju, cenas ražojumiem šķiet dārgākas, nav šeit redzamās dažādības un tauta liekas pieradusi pie zināma standarta arī savu vajadzību apmierināšanai.

E. R.

Gatavo radio raidījumu par „grūti izvietojamiem"

Plašu raidījumu par grūti izvietojamiem DP, kas ieguvuši „hard core" apzīmējumu, IRO informācijas daļas uzdevumā pašlaik sagatavo amerikāņu radio reportieris Alans Sloans un viņa palīgs igaunis Reins Norma.

Raidījumam, kas domāts lielajai radio sabiedrībai „National Broadcasting System", Alans Sloans, kas savā laikā vadīja Luterāņu pasaules federācijas filmas „Answer for Ann" uzņemšanas darbus Valkas nometnē un pēc tam uzņēmis vairākas raidprogrammas par DP, to starpā arī DP iedziedāto Lieldienu koncertu, ko noklausījās 20 miljoni amerikāņu, tagad intervējis vairākus desmitus dažādu tautību DP, kas vai nu paši pieder grūti izvietojamo grupai, vai var par to izteikties. A. Sloans izsakās, ka viņa mērķis ir likt amerikāņiem dzirdēt tādus DP dzīves stāstus, lai tie nokaunētos un sadusmotos paši uz sevi un visiem citiem, kas saimniecisku vai citu apsvērumu dēļ slēdz durvis nelaimīgiem cilvēkiem — invalīdiem, veciem, daudzbērnu mātēm vai augsti kvalificētiem speciālistiem tikai tāpēc, ka pašlaik to ielaišana aizjūŗas zemēs saistīta ar zināmiem materiāliem upuŗiem.

Šī raidījuma vajadzībām Alans Sloans jau uzņēmis skaņu lentā diskusiju, kurā piedalījās vairāki atbildīgi IRO darbinieki Bad-Kisingenā un DP tautību sakaru vadītāji pie IRO galvenā štāba amerikāņu joslā. Latviešu domas reportāžā pauda LCK priekšsēdis H. Klarks. Līdzīgā veidā uzņemta arī diskusija, kurā piedalījās DP žurnālisti, to vidū mūsu līdzstrādnieks A. Liepa. Blombergā A. Sloans uzņēma skaņu lentā plašāku sarunu ar prof. Arvīdu Noriti par latviešu stīgu kvarteta līdzšinējām gaitām un grūtībām atrast zemi, kas uzņemtu šo kvartetu kā vienību. Arī tiešo „grūti izvietojamo" personu starpā, ko Sloans intervējis, atrodas prāvs skaits latviešu.

Darbs pie šī raidījuma sagatavošanas vēl turpinās un domājams, ka raidījums notiks jūlija beigās vai augusta sākumā.

VĒSTULES REDAKCIJAI

KUR PALIKUŠI KRĀŠŅIE PIEMINEKĻI?

Latviešu tauta paaudžu paaudzēs savus varoņus ir godā turējusi, viņu piemiņu glabājusi nevien sirdīs, bet saviem cīnītājiem cēlusi greznus un paliekamus pieminekļus. Tādi ir visās Latvijas malās, bet viskrāšņākais galvas pilsētā Rīgā — Brāļu kapi. Arī trimdas ceļos mēs savus varoņus pieminam un godinām gan svinīgos aktos, gan lielāku sanāksmju brīžos, un, tos atdodot svešas zemes klēpim, esam svinīgi solījušies: „Mēs jums uzcelsim visskaistākos pieminekļus, mēs jūs neaizmirsīsim nekad!" Skaisto vārdu teicēji vēl šodien ir Vācijā, bet skaistie pieminekļi? Diemžēl, jākonstatē kāda veca patiesība, ka cilvēki nav skopi vārdos un solījumos, bet gan noteikti ir kūtri skaistos, cildenos darbos.

Šo patiesību lai man atļauts pilnā mērā attiecināt uz Echelbornas un Gitersloh kapsētās guldītiem mūsu brīvības cīnītājiem. Ir jau pagājuši trīs gadi, kopš šeit atdusas mūsu vīri un jaunekļi, bet koka krustus sāk sagraust laika zobs un dažviet necilās piemiņas zīmes jau cenšas pāraugt zāle.

Katram saprotams, ka nokavēts daudz gan laika, gan materiālo iespēju ziņā. Daudzi tautieši jau ir aizceļojuši, daudzi brauc prom, bet vēl nav par vēlu, un tie, kas vēl Vācijā atrodamies, savus varoņu kapus tā atstāt nedrīkstam. Personām un organizācijām, uz kuŗām šo pienākumu visvairāk varam attiecināt, jo uz tām bijām visvairāk paļāvušies, jādara viss un jāatgūst nokavētais.

Ja Dievs mums ir devis iespēju izrauties no velna ķetnām, tad mums nevien jāapzinās sava atbildība, bet jāizpilda arī pienākums pret tiem, kas dzīvības atdevuši Latvijas un mūsu labā. Paudīsim nevien ar lūgšanām, bet stiprināsim arī ar darbiem mūsu brīvības cīnītāju ideālus. Lai kur būtu mūsu varoņu atdusas vietas, neļausim tām apaugt ar zāli, veltīsim visus spēkus paliekamu piemiņas zīmju celšanai un pierādīsim, ka neesam tikai skaistu vārdu teicēji, bet arī tiem atbilstošu darbu darītāji.

V. V., Augustdorfā.

Jauns posms Anglijas tautiešu kultūras darbā

Beļģijas latvieši izšķirsanās priekšā

LCK loceklis J. Niedra, kas šinīs dienas atgriezās no ceļojuma pa Angliju un Beļģiju, par tur notikušajām pārrunām, sanāksmēm un gūtajiem iespaidiem par tautiešu dzīvi mūsu līdzstrādniekam intervijā izteicās:

Londonā ar mūsu sūtni un valsts ārkārtējo pilnvaru nesēju K. Zariņu man bija apspriedes par no Latvijas izvestās valsts un sabiedriskās mantas apsaimniekošanu. Šo jautājumu jau pārrunājām, kad sūtnis viesojās Vācijā, un, atgriezies savā darbā, viņš attiecīgās iestādēs jau bija uzsācis minēto jautājumu kārtošanu. To turpinās tikpat enerģiski, lai panāktu mums labvēlīgu atrisinājumu.

Laimīgā veidā manā viesošanās Anglijā sakrita ar lielāko kultūras notikumu turienes latviešu dzīvē — dziesmu svētkiem Londonā. Tie bija priekšzīmīgi noorganizēti. Sevišķi pārsteidza labais koņu sagatavojums un saliedējums, ar kādu nebūtu kauns sniegt koncertu normālos laikos izlasītas auditorijas priekšā. Programmas sagatavošanā lieli nopelni visiem virsdiriģentiem — A. Jērumam, D. Vītolam un V. Baltiķam, kas savu darbu līdz tādai gatavībai varēja veikt dziedātāju lielās atbildības sajūtas dēļ. Simtiem dziedātāju svētku labā bija nesuši jūtamus materiālus upuŗus, atteikdamies no atalgojuma pa svētku dienām, maksādami ceļu uz mēģinājumiem un koncertu, pie kam jāatzīmē arī britu darba devēju zināma pretimnākšana un šī pasākuma izpratne. Svētku rīcības komiteja bija rīkojusies uzmanīgi un nebija izvēlējusies pārāk plašu zāli. Viesu skaits pārsteidza tādā kārtā pašus rīkotājus, zāle bija stāvgrūdām pilna, un daļa tikai ar grūtībām varēja koncertu noklausīties. Koncertā redzēja arī daudz angļu viesu, no kuŗiem dzirdēja komplimentus mūsu dziedātājiem un svētku rīkotājiem. Mani pārsteidza arī dziedātāju greznie tautiskie tērpi, kādu netrūka pat vīriešiem, un labi ģērbtie un izskatīgie ļaudis klausītāju rindās. Iespaidīgi bija arī citi dziesmu svētku sarīkojumi, tā ka šīs dienas Anglijas tautiešiem izvērtās par īstiem nacionālās kultūras svētkiem. Nav šaubu, ka lielais sarīkojums dos jaunu ticību kultūrālās pašdarbības nozīmei un vajadzībai.

Sekojot tautiešu ielūgumiem, man bija izdevība apmeklēt vairākus hosteļus, kur notika sanāksmes. Hosteļos vēroju priekšzīmīgu kārtību un tīrību, kā arī citas ērtības, ar kuŗām šīs nometnes atšķiras no Vācijas bēgļu nometnēm. Sevišķi atzīmējams, ka gandrīz katrā nometnē sabiedriskām vajadzībām ierādītas plašas un ērtas telpas, kuŗas var izmantot gan mācībām, gan sarīkojumiem un dažādām spēlēm. Pašdarbības pasākumu organizēšanā un izveidošanā tautiešiem nekādi šķēršļi netiek likti, un daudzās nometnēs šādus pasākumus nometņu administrācija sirsnīgi atbalsta. Sabiedriskās rosmes ziņā izceļas Berdinberijas nometne, kuŗas direktors kopā ar vietējās britu draudzes mācītāju un sev pakļautajiem latviešu puišiem bija kopīgi ieradies mūsu dziesmu svētkos Londonā un dalījies ar viņiem vienā nakts mītnē. No darba brīvā laikā šejienes tautieši cītīgi nācās angļu valodu, tā ka ciešami runā visi, bet daudzi jau gluži labi. Var teikt, ka daudzināto mēmo strādnieku šodien Anglijā vairs nav. Ir arī gadījumi, kad par nopelnīto algu iegādājas motociklus, un viens otrs pat pasūtinājis uzvalku par 36 mārciņām, par ko varētu dabūt trīs gatavus uzvalkus, kādus parasti Anglijā nēsā strādnieki.

Nometnes tautieši bija sarīkojuši skaistu Jāņu vakaru. Viņu slāpes pēc sabiedrības labi raksturoja tie 150 viesi, kas uz šo vakaru bija ieradušies no tuvienes un tālienes. Līdzīgs gars vērojams Berlejas nometnē, kur tautieši noorganizējuši arī savu orķestri.

Koventrijā ap 300 latviešu, kas strādā dažādos rūpniecības uzņēmumos, dzīvo privāti. Vairāki tikuši pat pie savām ģimeņu mājiņām. Tomēr dzird arī sūdzības par dažādiem ierobežojumiem privātajos dzīvokļos, kas vienu otru mudinājis atgriezties atpakaļ hostelī. Kopējo kultūras darbu šāda dzīve tomēr netraucē, jo tautieši rūpējušies par telpām sabiedriskām vajadzībām. Savas ģimeņu mājiņas galvenokārt pērk precēti ļaudis, jo tā ir izdevīgāk — parāda deldējuma daļa iznāk lētāka nekā īre par istabu svešā mājā.

Nopietna problēma tautiešiem Anglijā ir tā, ka viņi netiek ārā no EVW schēmas. Pēdējā laikā gan dažiem enerģiskiem izdevies tikt uz augšu. Tā kāds tekstiliju speciālists ticis par meistaru, un vairākas zobārstes no slimnieku kopējam pārgājušas zobārstu asistentu un zobārstu amatā. Lauksaimniecībā strādājošiem šādu avansēšanas iespēju tikpat kā nav. Tāpēc viņi lielāko uzmanību pievērš virsstundām, lai vairāk nopelnītu. Darbs lauksaimniecībā viscaur mechanizēts, tomēr bieži gadās, ka divus mēnešus no vietas jāveic viens un tas pats darbs — jākuļ vai jākopj cukurbietes. Lielākā daļa tautiešu tomēr samierinājusies, un par atgriešanos Vācijā vai izceļošanu uz cituŗieni runā tikai tie, kam patiesi gadījies sliktākais darbs un pieticīgākie apstākļi.

Lai gan tautieši interesējas par tālāko emigrāciju arī no Anglijas, viņiem jāliek pie sirds šo soli labi apdomāt. Līdzīgi trūkumi ir visās zemēs: no sākuma jāstrādā melnais darbs, jārēķinās ar dzīvokļu grūtībām. Citās zemēs vēl nāk klāt milzīgie attālumi, kamēr Anglijā iespējams dzīvot samērā kompaktā vidē un attālumu pārvarēšana neprasa daudz laika. Par redzēto varu teikt, ka arī es pats uz Angliju savā laikā raudzījos skeptiski, bet pēc šī apmeklējuma esmu mainījis savus uzskatus un atzīstu, ka nacionālā ziņā šeit tautiešiem paveŗas lielas iespējas, un arī materiāli tie visumā nav sliktākā stāvoklī nekā pionieŗi citās zemēs. Bez tam Anglija pieder Eiropai, tā ir zeme ar plašiem sociāliem iekārtojumiem un brīvību, te mājo mūsu sūtniecība, kas tautiešu lietas katrā laikā var aizstāvēt, un pašu tautiešu masa ir tik liela, ka grūtības izglītības un cita kultūras darba organizēšanā viegli pārvaramas.

Citādi tas ir Beļģijā. Krietna daļa tautiešu ar darbu ogļraktuvēs nav apmierināti un pēc līguma notecēšanas labprāt vēlētos izceļot kaut kur citur vai arī atgriezties Vācijā, lai izbrauktu kopā ar šeit palikušajiem piederīgajiem. No pēdējā soļa viņi tomēr jābrīdina, jo nelegāla atgriešanās Vācijā var draudēt ar DP statusa atņemšanu, tā ka var rasties grūtības izceļošanā vispār. Pagaidām vienīgās izredzes atstāt ogļraktuves mūsu Beļģijas tautiešiem ir iesaistīšanās lauksaimniecības darbā Francijā. Varbūt ar laiku pavērsies arī kādas citas iespējas, tāpēc pagaidām jānogaida, jo būtu neprātīgi zaudēt darbu un peļņu un nokļūt bezizejas stāvoklī.

Kopā ar A. Skrēberu apmeklējām arī latviešu organizāciju pārstāvjus Beļģijā. Organizāciju saliedēšanās darbs apsveicams, bet vēl joprojām manāmi nesaticības dīgļi, kas izpaužas attieksmēs starp atsevišķām personām un organizācijām. Tā latviešu organizāciju apvienības padomē vēl neietelpst trīs organizācijas. Tāpēc tautiešiem jāvēl tālākas sekmes apvienošanās virzienā.

Reizē man bija izdevība pārliecināties, kā izvietoti un dzīvo latviešu bērni. Piedalījos Caritas vadības noorganizētā bērnu sanāksmē, kur guvu ļoti labu iespaidu un pārliecību, ka bērnu aizgādņi dara iespējamo, lai aizgādājamie pie viņiem justos labi. Tie par latviešu bērniem arī labi atsaucās, un vairāki apjautājās, vai nevarētu latviešu bērnus adoptēt. Katrā ziņā šī akcija ir mums nevien liels atbalsts, bet arī laba mūsu lietas propaganda beļģu sabiedrībā. **E. R.**

Plūdi, aukstums un komūnisti sarūgtina austrāliešu dzīvi

MŪSU LĪDZSTRĀDNIEKU VĒSTULES PAR AUSTRĀLIJAS DABAS UNTUMIEM UN OGĻRAČU STREIKA CĒLOŅIEM UN SEKĀM

KREMĻA ĒNA SIDNEJĀ

Lielpilsētām ir savas īpatas sejas. Dažubrīd Berlīne smaida, Ņujorka līksmo, Londona iecietīgi panes uzliktus pienākumus, bet Sidneja šodien drūmi klusē. Vienmēr prieciīgais sidnejietis pārvērties nezināmās nākotnes zīlētājā, jo nelaimju serijai pagaidām neredz gala — lietus, plūdi, ogļraču streiks, bezdarbs; trūkst gaismas, gāzes, siltuma, un arī ziema Austrālijas apstākļiem šoreiz pagadījusies bargāka.

Tas sākās ar lietus dienām. Septiņi dienas un naktis ūdens šaltis skaloja Sidneju un apkārtni. Šausās upju gultnes pārvērtās mutuļojošos strautos. Zemākās vietas pārplūda. Ielu notekas nespēja uzņemt ūdens masas. Sidnejas ielās redzētās ainas atgādināja pavasaŗa plūdu laikā skatīto Akmeņu ielu Pārdaugavā, kad autobusu riteņi šķēla pēdu dziļo ūdeni.

Trešajā lietus dienā laikraksti vēstīja plūdu nelaimi tuvējā apkārtnē. Vienpadsmit pilsētiņas atgrieza no ārpasaules. 2000 māju palika zem ūdens. Materiālie zaudējumi pārsniedza 4 milj. mārc., kas nozīmē Austrālijas vilnas eksporta ienākumus gadā. Apdraudētos apgabalus evakuēja. „Tagad arī mums ir savi bēgļi. Vispirms tiem jādod pabalsts, un tikai tad mums jārūpējas par ārzemju bēgļiem," aizrādīja Sidnejas ABC raidītājs.

Vēl lietus nebija nostājis, kad izplatījās jauna vēsts: „Ogļrači sāks streiku 27. jūnijā!" Cik svaiga loma te piemīt ogļraču arodbiedrībai, to rādīja neslēptās bažas Sidnejas laikrakstos. Uzkrātu ogļu krājumu nav nekādu, bet patēriņš liels. Tā, piem., gāzes iestādes krājumi pietika 6 dienu patēriņam, dzelzceļam 1½ dienai, elektriskām spēkstacijām 1 dienai un jūras kuģniecībai 3 dienām. Savā laikā ogļrači zaudēja darbu saražotā ogļu daudzuma dēļ. Tādēļ arī pēdējos gados Austrālijas ogļu krājumu kontrole atradās arodbiedrību rokās.

Ogļrači pieprasa 30% algas pielikumu un, darba laika saīsināšanu no 40 uz 35 stundām nedēļā. Jāatzīmē, ka ogļu vīri ir vislabāk atalgotā strādnieku daļa, jo nedēļas izpelņa pārsniedz 15 mārc., kamēr pārējo algas svārstās no 7—9 mārc.

Kāda ir ogļraču arodbiedrības vadība? Atbilde tālu nav jāmeklē. Tie ir šejienes kompartijas biedri — Edgars Ross, Viljems un Grants, visi zvērināti komūnisti ar stāžu. Streika uzsaukumi sastādīti pēc mums pazīstama parauga — cīnīties, iznīcināt, mēs prasām maizi un brīvību. Protams, arī sarkano krāsu izlieto pienācīgos vairumos.

Kas ir streika upuŗi? Šoreiz visa Sidneja un Ņusautvelsas apgabals. Darbus pārtraukusi visa rūpniecība. Bezdarbnieku skaits sasniedzis 450.000 no 850.000 strādātājiem visā apgabalā. Sašaurināti darbojas pārtikas rūpniecība, un arī te tuvākās dienās gaidāms apsīkums. Maizi un gaļu piegādās kara aviācijas transporta lidmašīnas no citiem apgabaliem.

Pilsēta vakaros iegrimusi tumsā. Skatlogi tumši, nozudušas neskaitāmās gaismas reklāmas, un lielie debesskrāpji baigi rēgojas nakts melnumā. Elektriskā strāva vairs atļauta tikai apgaismošanai un dažas stundas dienā ēdienu pagatavošanai. Arī gāzes vadi tukši. Sidnejā tikai retā mājā var atrast malkas pavardu. Bet nav arī malkas. Modernais cilvēk, ko nu? 1. jūlijā pilnīgi apstājās arī pilsētas tramvaji un elektriskais dzelzceļš, un reizē ar to plaši izplestā Sidneja praktiski zaudējusi pilsētas nozīmi.

Kritiskā situācijā nonākušas slimnīcas. Chroniskos slimniekus atbrīvo. Rentgena aparāti nedarbojas. Lielas bažas rada arī skābekļa trūkums, ko plašos apmēros lieto dzīvību glābšanai. Sidnejas sieviešu slimnīcā vien ir 20 zīdaiņu, kuŗu dzīvībiņām nepieciešams skābeklis, bet rezervju nav.

Lielajā ostā iestājies klusuma brīdis. Arī DP transportus, kas paredzēti Sidnejai, tagad novirza uz Melburnu, Adelaidi vai Frimentli. Un ko saka tauta? Liekas, ka te ir pirmā reize, kad ļaužu vairākums vainīgo saskata Kremlī. Arī laikraksti dzīvi apraksta streiku vadoņu ne sevišķi glaimojošās biografijas un Maskavas baigās metodes, iznīcinot citu valstu saimniecisko dzīvi.

Šķiet, izlutinātos austrāliešus par daudz skar pēdējo dienu ierobežojumi. Viņi paceļ balsis. Kāds sidnejietis laikraksta reportierim aizrādīja: „Kādēļ nevar aizliegt streikot, ja var aizliegt lietot gāzi un strāvu?" Un valdība? Vairākkārtīgās sarunas ar ogļraču arodbiedrību beigušās bez sekmēm. Kādi būs valdības pretsoļi, to rādīs tuvākās dienas. Pagaidām izdoti tikai drastiski rīkojumi ogļu taupīšanai, un pārtikas piegādi veidos „gaisa tilts". „Nu arī mēs būsim līdzīgi berlīniešiem, jo mums būs savs „gaisa tilts", raksta The Sun ievadrakstā. Bet kas tad pilsētu ir ielencis?

Un DP? „Pārvietotajām personām līguma laikā nav atļauts streikot," teikts līgumā, ko ikkatrs emigrants parakstīja izvietošanas nometnēs. Nedaudzie Sidnejas DP, kas strādāja rūpnīcās, patlaban ir bez darba. Pārējie joprojām vēl rok grāvjus un būvē ceļus. Taču arī tur nākas dzirdēt nepatikamas piezīmes. „Kādēļ ārzemnieki strādā, bet mūsu bij. karaviriem jāstaigā bez darba?" jautāja kāds bezdarbnieks.

Pēdējās ziņas no ūdens apgādes iestādes vadības vēstī, ka arī tur 1. jūlijā beidzās darbi, jo nav satiksmes, un trūkst darbam nepieciešamo materiālu. Tas skar apm. 300 latviešu intereses, kuŗiem nu jāiztiek ar pabalstu 1 mārc. apmērā nedēļā.

Sidnejā, 1. jūlijā.

Spodris Klauverts.

Cik labs šeit jērādas kažociņš!

— Tev jau nu saulainajā Austrālijā šos dūraiņus nevajadzēs, bet paņem vien, tajos atmirdzēs latviskais krāsu spožums un tālā dzimtene, — teica sirsnīga balss, mani izvadot uz jauno kontinentu. Par dūraiņiem nopriecājos, pateicos un noglabāju tos ceļa somā, ne domāt nedomādams, ka tie praktiski noderēs. Taču necerētais notika — pašā Jāņu vakarā rokas vairs neizturēja Austrālijas aukstumu, devos līgot uz Melburnu, apvilcies dūraiņiem un mazliet drebinādamies plānajā Austrālijas mētelī. Cik labi tagad būtu noderējis arī mētelis, ko „uzsitu gaisā" Portsaidā brūnajiem Ēģiptes tirgotājiem. Vienīgais mierinājums — tas bija gaužām vecs, apgriezts uz otru pusi. Tikai pateicoties tumsai un Kleinkecas nometnes dāmu komitejas šūšanas darbnīcas čaklajām rokām, kas mētelim bija devušas jaunu paskatu, brūnie laivu vīri daudz neprātoja un parāva mēteli kā velns grēcinieka dvēseli. Dažs siltās saules sajūsmā toreiz tirgotāju laivās atstāja vilnas segas, kāda braucēja bija ļoti nelaimīga, ka neviens laivinieks nepērk viņas ādas jaku. Vārdu sakot — karsts bija laiks, karsts prāts. — Gaisā, gaisā, sit tik gaisā! —

Pašlaik daudziem mums prāti ļoti atvēsinājušies. Austrālijas ziema kož kaulā tik jūtami, ka naktī to var izbaudīt pat zem trim pieklājīgām segām guļot. Tas ir — mēs guļam barakās, kam visapkārt ir paplata sprauga. Pa šo „gaisa koridoru" tad nu ierodas vēsie ziemas vēji.

Vakaros, kad mazgātuvē plūst karsts ūdens, daudzi stiepj gumijas maisus — termoforus, piepilda tos un mudīgi skrien uz gultu. — Par mani smējās un zobojās vienā gabalā, — saka koktēlnieks T. Pūce, — kad es liku karsto gumijas maisu pie kājām. Bet drīz vien — skaties — viens otrs jau, iežmiedzis termoforu padusē, tek teciņus pie siltā krāna, lai nepaliktu bešā — ūdens nav neierobežotu laiku. —

Kad sešos rītā no virtuves puses atskan varens pannu gongs, vīri pūš un sprauslā, ceļoties no gultām. Brrr... aukstī! Vēl autobusā sēdot valoda vairumam „iesalusi". Visomulīgāk tajā brīdī jutās ģen. Goppera dēls Sergejs — viņš paplaukšķina pa savu jērādas kažociņu, un tūlīt dzird ieņurdamies kādu balsi: — Jā, tam jau nesalst — kas nekaiš kažokā! — Tiešām, Austrālijā var jūnija vidū itin brangi justies dūraiņos un jērādas kažokā. Ziema ciemojas arī palmu pasaulē, un dažu rītu zālē mirdzēja sarmas ziedi.

Kamēr mēs visi cīnāmies ar aukstumu, paši austrālieši bez tam raujas ar streikiem un komūnistiem. Otrā un trešā jūlijā Melburna bija „mirusi" pilsēta. Nedarbojās ne elektriskais pilsētas dzelzceļš, ne tramvaji, ne autobusi. Pamats — ogļraču streiks Ņusautvelsā, šejienes ogļraktuvju centrā. Satiksmes izbeigšanās miljonu pilsētā ir visas dzīves aprakšana. Un tā arī bija. Daudzi lielie centra tirdzniecības nami slēdza durvis, maz ļaužu ieradās sporta sarīkojumos un šejieniešu neatņemamās zirgu skriešanās sacīkstēs. Vienīgi krogi bija pilni, tur savās telpās vīri un savās sievas, dzeŗot alu, pukojās un strīdējās: kāpēc visas šīs nebūšanas — satiksmes apturēšana, gāzes izslēgšana, elektrības taupīšana?!

Atbilde bija lasāma visos laikrakstos — milzīgi sludinājumi, ar piezīmi, ka valdība tekstu atļāvusi publicēt, ziņoja, ka streikus kurina komūnisti. Ar apbrīnojamu pacietību valdība cenšas streiku likvidēt, taču piekāpšanās no vienas vai otras puses var būt rīt, pēc nedēļas vai tikai pēc četrām nedēļām. Līdz tam laikam vairāk par „lielajiem" cieš „mazie" — pašī strādnieki; tikai stundu dienā viņi drīkst lietot gāzi virtuvē. Ko tas nozīmē, varam iedomāties, ja ievērojam, ka tieši gāzes pavards ir šejienes mājās visizplatītākais. Humoristi laikrakstos vēl joko, zīmē vecīšus, kas cepj desiņu uz sveces liesmiņas, taču viņu joki pamazām sastingst — nav taču gāzes...

Austrālijas „Kravčenko" — viens no septiņiem vaditājiem šejienes komūnistiem — Sesils Šarplejs, kas pirms mēnešiem pagrieza komūnistu partijai muguru un sensacionālā rakstā atklāja daudzas komūnistu rīcības aizkulises, atkal pacēlis balsi, no jauna klājot valā materiālus par komūnistiem. Vidusmēra austrālietis patlaban, jādomā, ir galīgā nesaprašanā — kā viss pasaulē notiek: viņam laikraksti vēstī par komūnistu nejēdzīgām izrīcībām pret austrāliešu sabiedrību, valdība ir pret komūnistiem, tie savukārt kliedz pret valdību, arodbiedrību apvienība aicina cīnīties par strādnieku labkļājību, strādnieki streiko, tūdaļ apstājas satiksme, nedod gāzi... Viss tas prasīt prasa kādu jēdzīgu atrisinājumu. Kas īsti to dos, grūti pateikt. Atceros vārdus, ko teica kāds austrāliešu strādnieks: — Ja jūs apsēdīsities uz soliņa ar atvērtu „Guardianu" (komūnistu laikraksts), tad neceriet ilgi sēdēt, nesajutīs karstu plauku pa vienu vai abām ausīm... — Tāpēc es spriežu, ka „Guardians" savas idejas nerealizēs, kaut arī tas to ļoti vēlētos.

Melburnā, 4. jūlijā. **Z. B.**

„Mēs noraidam komūnistu aizbildnību"

Austrāliešu presē un sabiedrībā noteiktu reakciju radīja nesenais Maskavas radiofona ziņojums par DP, kas ieradušies Austrālijā. Ziņojumā bija minēts, ka „Austrālija nolēmusi pakļaut verdzībai 20.000 pārvietotās personas. DP atrauti no ģimenēm, iebiedēti un piespiesti no Vācijas doties uz Austrāliju. Baltie vergi izdalīti darba devējiem, un tos nodarbina vismagākajos darbos bez kādām cilvēciskām tiesībām". Imigrācijas ministrs Kalvels minēto ziņojumu apzīmēja par „neatbildīgām blēņām". Tālāk viņš presē aizrādīja, ka DP saņem to pašu atalgojumu, ko austrāliešu strādnieki, un viņi šurp devušies labprātīgi.

Maskavas radiofona ziņojums pārrunāts arī Austrālijas parlamenta sēdē Kanberā. Strādnieku partijas deputāts Bīzlejs imigrācijas ministram jautāja: vai TASS aģentūras pārstāvis pieprasījis oficiālu informāciju par DP dzīvi, un vai tas apmeklējies iecelotāju nometnes? Tālāk runātājs ierosinājis uzaicināt iecelotāju nometņu apskatei UN pārstāvjus. Ministrs atbildē aizrādīja — viņš neticot, ka Maskavas radiofona ziņojuma avots būtu TASS pārstāvniecība Austrālijā. „Tās pārstāvji nav izteikuši vēlēšanos apmeklēt nometnes, bet, ja arī tie to būtu darījuši, viņu informācija droši vien tāpat būtu nepatiesa." Ministrs arī paziņojis deputātiem, ka turpmāk Austrālijas radiofons aicināšot pie mikrofona dažādu tautību DP, un tie brīvi savā valodā varēšot stāstīt patiesību par dzīvi un darbu Austrālijā.

Melburnas laikraksts The Age ziņo no Pertas (Rietumaustrālijā), ka tur latviešu, igauņu, lietuviešu, ukraiņu, poļu, ungāru un jugoslavu pārstāvji nodevuši presei kopīgu paziņojumu, kuŗā katēgoriski noraidīta komūnistu aizbildniba. Paziņojums beidzas vārdiem: „Mēs esam pārlecināti: ja pašiem krieviem būtu atļauts atstāt savu zemi, tad Krievija drīzi vien kļūtu par tuksnesi, kur atrastos vienīgi labi pazīstamā pils — Kremlis ar vientuļo vīru Mr. Staļinu."

Melburnā, jūnijā.

J. Raitums.

Piemin DP arī Dienvidāfrikā

Dienvidāfrikas nacionālās sieviešu apvienibas oficiozs N. C. W. News, kas iznāk 60.000 eksemplāros reizi mēnesī, maija nurnurā, atreferējot šīs apvienibas sanāksmi Durbanā, starp citu raksta un iestājas arī par Eiropas DP. Sanāksmes zīmīgākais brīdis bijis Natalas universitātes sabiedrisko zinātņu profesora Dr. Hansi Pollaka referāts par pārvietoto personu traģēdiju Eiropā. Dr. Pollaks ilgāku laiku pavadījis Eiropā kā UNRRAs darbinieks, ar DP labi iepazinies un izteica dziļu nožēlu, ka Dienvidāfrika vēl nav atvērusi durvis šiem nelaimīgajiem cilvēkiem. Viņa runa izsaukusi nevien dziļu saviļņojumu un līdzjūtību DP, bet arī sanāksmes dalībnieču apņemšanos tiem palīdzēt.

Ar ko DP atšķiras no „normāla pilsoņa"

Kanādas senatori uzklausās A. Valdmaņa ziņojumu par baltiešu bēgļiem

Valstis, kas jau uzņēmušas un vēl uzņem pie sevis pārvietotās personas no Eiropas, DP problēma visumā vairs nav gluži sveša, tomēr pat šo valstu politiķu un citās labi informētās aprindās daudzi ar DP saistīti jautājumi vēl stipri neskaidri. Piemērs tam bija Kanādas senāta imigrācijas un darba komisijas 2 sēdes, kuŗās bij. LCP priekšsēdis A. Valdmanis bija aicināts sniegt informāciju par pārvietotaj. personām Vācijā. Sēdēs piedalījās 34 senātori. Atbildot uz daudziem jautājumiem, A. Valdmanis deva plašus paskaidrojumus, it īpaši uzkavēdamies pie baltiešu trimdas iemesliem, bij. karavīriem un DP arodprasmes. Daži senātoru jautājumi liecināja par patieso apstākļu vāju pārzināšanu. Tālāk sniedzam minēto sēžu ļoti īsu atreferējumu ar dažiem burtiskiem izvilkumiem no stenografētā protokola.

Ievadot savus paskaidrojumus, A. Valdmanis attēloja, kā vācieši kara laikā atveda uz Vāciju piespiedu darbos 9—10 milj. darba spējīgus iedzīvotājus no okupētajām zemēm. Vācijas sabrukuma brīdī pavisam bija pārvietotas ap 12 milj. personu, no kuŗām daļa pirmajā izdevībā atgriezās uz dzimteni, bet daļa to nevarēja, jo viņu dzimtās zemes bija nonākušas komūnistu diktatūrā. Angļi un amerikāņi no piespiedu repatriācijas izvairījās, un tā ap 1,5 milj. DP palika Eiropā.

Senātors Vūds: Jūs domājat Eiropas Vācijas daļu?

A. V.: Jā, Vācijas un Austrijas rietumu joslās. Krievu pārvaldītajā Eiropas daļā nav neviena bēgļa vai DP. Tur ikviens ir vai nu lojāls padomju pilsonis vai kara noziedznieks. Lojāliem padomju pilsoņiem jāstrādā jaunuzbūvei, un tā saukto kara noziedznieku liktenis jums ir zināms.

Sen. Horners: Vai ir arī pārvietotās personas no Austrumvācijas?

A. V.: Jā. Neviens īsti nezina to vāciešu skaitu, kas padzīti no agrākajām mājvietām un ieradušies rietumu joslās, bet amerikāņu galvenais štābs to vērtē uz 6—9 milj.

Tālāk jums, godājamie senātoru kungi, var būt prātā jautājums — kādi tad īsti šie DP un bēgļi izskatās? Lūk, es esmu viens no viņiem.

Sen. Vūds: Bet visi viņi neizskatās tik labi kā Jūs.

A. V.: Pateicos, bet esmu tieši viens no viņiem. Atļaujiet teikt, ka, pēc manām domām, nav būtiskas atšķirības starp jums un mani, izņemot to, ka jums ir lieliskas valsts pase, bet manējās derīgumu visās zemēs aiz dzelzs aizkara uzskata par apšaubāmu. Bez tam jūsu īpašumā ir tas, ko jūs esat nopelnījuši, ieguvuši mantojumā vai ar izglītību un sūru darbu, — bet mēs visu to esam zaudējuši.

Sen. Horners: Vai pirms pēdējā kara jūsu zemē valdīja vispārēja labklājība? Vai pie jums nebija tā kā citās zemēs — ka daži cilvēki ir ļoti turīgi un liels daudzums nabadzīgi?

A. V.: Labklājība pie mums bija vispārēja. Izcilu bagātnieku mums bija maz, bet no otras puses — arī pavisam nabadzīgo iedzīvotāju skaits bija niecīgs.

Šinī sakarībā A. Valdmanis pastāstīja senātoriem par Latvijas agrārreformu, kas daudz palīdzēja iedzīvotāju labklājības līmeņa izlīdzināšanā. Apspriedes turpinājumā viņš informēja komisiju par DP reliģisko dzīvi, konfesiju grupām, kā arī sniedza sīkus statistiskus datus par arodu prasmi.

Sen. Vūds: Vai visi šie ļaudis ir mums iegūstami kā emigranti?

A. V.: Jā.

Sen. Dipiī: Kur viņi tagad atrodas?

A. V.: Galvenokārt Vācijas angļu un amerikāņu joslā.

Sen. Dipiī: Vai cilvēki nevar izkļūt tagad ārā no Latvijas?

A. V.: Nē.

Sen. Horners: Vai Jums ir zināms visu minētās Vācijas joslās pašlaik dzīvojošo DP kopskaits?

A. V.: Jā. DP un bēgļu kopskaits nometnēs ir apm. 0,5 milj., no tiem baltiešu ir apm. 97.000.

A. Valdmanis tālāk plaši pastāstīja par baltiešu deportācijām kara laikā un par mūsu bij. karavīru likteni, atzīmējot, ka baltiešu karavīrus tagad ir rehabilitējusi tiklab IRO, kā vairums emigrācijas valstu, kas neliek vairs šķēršļus viņu izceļošanai.

Sen. Vūds: Vai mēs viņus šeit neielaižam?

A. V.: Nē.

Sen. Vūds: Vai Jūsu nolūks ir pārliecināt mūs, lai mēs viņiem ļaujam ieceļot?

A. V.: Jā. Es ticu, ka šie cilvēki, raugoties no Kanādas imigrācijas politikas viedokļa, ir jums vēlami. Viņi gandrīz visi ir vieninieki, jauni un fiziski spēcīgi. Viņi ir pārliecināti antikomūnisti un nevar atgriezties, jo viņi ir cīnījušies pret krieviem un tagad zina, kā krievi ar tiem apietos.

Sen. Horners: Tad tādēļ šejienes komūnisti ir nostājušies pret viņiem; tie grib, lai viņi atgrieztos, jo zina, ka tad viņus nošaus?

A. V.: Jā. Godājamie senātori, es gribētu atzīmēt, ka DP un bēgļu vidū ir liels skaits cilvēku, kas būtu lieliski piemēroti pilsoņi jūsu zemei. Daudzi kanādieši, kam jau bijusi ar viņiem darīšana, ir ļoti apmierināti ar saviem vērojumiem. Šie cilvēki ir gatavi sākt savu izpostito dzīvi no jauna, gluži tāpat kā mūsu tēvi to darīja pēc pirmā pasaules kara.

Latvieši par Misisipi kokvilnas plantacijām vairs nejūsmo

PLKV. KELIKOTS DP NOMETNĒS MEKLĒ JAUNUS IZCEĻOTĀJUS

Pa tukšajiem Eslingenas skolas gaiteņiem gluži viens svētdienas rītā labu laiku klīda pazīstamais amerikāņu plkv. Kelikots, kas jau vairāk nekā 1000 DP aizvedis uz karstajiem Misisipi kokvilnas laukiem. Šis bija viens no tiem retajiem gadījumiem, kad kādā nometnē augstāku amerikāni neviens nesagaida. Bija noticis pārpratums. Sliktās dzirdamības dēļ, kad pulkvedis bija zvanījis uz Eslingenas nometni pa tālruni, bija saprasts, ka viņš ieradīsies pl. 3 pēc pusdienas, lai vervētu jaunus strādniekus saviem kaimiņiem Misisipi krastos.

Uzsvērti pieklājīgais, mierīgais un laipnais plkv. Kelikots šo pārpratumu neņēma ļaunā. Acīm redzot, arī karstajā Eslingenas svētdienā viņam nekas nebija preti vairākas stundas pavadīt atvēsinātājos mūros klases telpā uz koka soliem, kur pamazām, nometnes policijas apziņoti, sāka rasties izceļot gribētāji.

Starplaikā avižnieks tirdīja iesirmo amerikāni. „Par Jūsu akciju pēdējos mēnešos tik daudz pretēju ziņu, pulkveža kungs, ka būtu patīkami no jūsu pašu mutes dzirdēt, kas tad īsti noticis kopš 28. aprīļa kad 609 DP jūsu vadītajā akcijā ieradās Ņuorleansā?"

„Nekas sevišķs," atbild Kelikots. „Visi DP laimīgi sasniedza ceļa mērķi un cītīgi strādā. 38 ģimenes vienkopus devās uz Skottaunu. Tie visi audzē kokvilnu, un, kad tā septembrī būs gatava, to plūks."

„Amerikāņu prese, Kelikota kungs, pēdējā laikā ļoti daudz raksta par neciešamiem dzīves un darba apstākļiem Misisipi štatā, zemo izpeļņu un citiem grūtumiem. Kāda ir patiesība?"

„Lielāko tiesu šī neapmierinātība dibināta uz pārpratumiem un pārspīlētām cerībām. Es tādas neesmu nevienam devis. Gluži otrādi. Es vienmēr cenšos attēlot apstākļus grūtākus un nemīlīgākus, nekā tie patiesībā ir. Pirmais, kas ieceļotājus pārsteidz, ir ārkārtīgi pavirši un viegli būvētās mājas, kādās dzīvo turienes strādnieki. Tās vispār nav salīdzināmas ar mājokļiem, pie kādiem esat šeit pieraduši. Paiet vismaz gads, kamēr pie šīm būdelēm pierod vai arī uzceļ sev labākas. Pirmais gads visos gadījumos ir smaga darba un grūtumu pilns. Es nevaru teikt, ka ieceļotāji būtu vīlušies. Vismaz ne manā un manu tuvāko kaimiņu farmās, kuŗas pazīstu."

„Kādu algu saņem strādnieki — ieceļotāji jūsu farmā?"

„Tādu pašu algu, kādu saņem amerikāņu strādnieki par to pašu darbu," uzmanīgi atbild plkv. Kelikots. „Alga un izpeļņa dažādās farmās bez tam ir dažāda. Ieceļotājiem iespējams slēgt divējādus līgumus, vai nu par pusgraudniekiem vai par strādniekiem ar algu naudā. Caurmēra atlīdzība ap 3 dol. dienā. Tā maksā, piem., mans kaimiņš Mr. Tomsons. Bet strādniekiem Misisipi daudz mazāki izdevumi, tiem dod arī ganības pašu govīm, kurināmais ir par brīvu un taml. Tāpēc nevar šīs algas salīdzināt ar rūpniecības strādnieku algām citur ASV."

„Kāda ir ārstnieciskā palīdzība ieceļotājiem? Vai strādnieki apdrošināti pret slimībām un nelaimes gadījumiem?"

„Es esmu priecīgs," atbild Kelikots, „ka mums Amerikā nav jūsu sociālizētās ārstnieciskās palīdzības, jo tā būtībā nav nekas cits, kā papildu nodokļu maksāšana. ASV ārsta palīdzību pieprasa tikai tas, kam tā vajadzīga un tikai tad, kad tā vajadzīga. Tur katrs par savu naudu dabū reālu pretvērtību."

„Bet kas notiek, piem., ar strādnieku, ko jau pirmajā dienā, teiksim, kokvilnas laukā sakož čūska, vai viņš pārcērt kāju? Viņam taču nav naudas, kur tāds lai ņem ārsta palīdzību?"

„Manā farmā par ārstu maksāju es. Kad slimnieks atveseļojies, viņš man to atmaksā. Ārsta vizīte maksā 5 dolaru. No manas farmas līdz tuvākajam ārstam ir 12 jūdzes."

„Un kā ir ar skolām, Mr. Kelikot?"

„Šis jautājums man šķiet nokārtots labi. Īpašs autobuss no rītiem salasa visus bērnus, aizved tos uz skolu un atved atkal mājā. Nevienam nav ilgāk kā 5 min. ko iet līdz autobusa pieturai."

„Bet kā ir ar karstumu Misisipi štatā, vai klimats eiropiešiem izturams?"

„Šogad daudz lija," saka Kelikots. „Jūlijs un augusts būs karsti mēneši. Bet jūs varat būt mierīgi. Misisipi štatā no karstuma mirst mazāk cilvēku nekā Ņujorkā. Pie mums darbs nekad nav tik steidzīgs, lai nevarētu apstāties un atpūsties, ja paliek par karstu."

„Cik stundas tad īsti jūsu strādnieki nodarbināti, Mr. Kelikot?"

„Pie mums strādā, kā to prasa darbs," pulkvedis atbild. „Kad līst, tad darba mazāk, kad būs jāvāc raža, vajadzēs ieraut."

„Kādas ir farmeru un nēģeru attiecības pret ieceļotājiem?"

„Farmeri visumā ar DP apmierināti. Ieceļotāji gan strādā ievērojami lēnāk, bet pamazām arī viņi pierod. Pirmais gads aiziet, mācoties un pielāgojoties. Kā jūs redzat, farmeri grib vēl vairāk DP. Es pašreiz cenšos savākt 25 ģimenes. Nēģeri uz notiekošo raugās ar nesaprašanu un ziņkārību. Viņi, jāatzīstas, mazliet nobažījušies, ka baltie varētu atņemt viņiem darbu. Visi uzmanīgi gaida, kas notiks."

„Kelikota kungs, kas amerikāņu presē sacela tik lielu troksni par ieceļotāju dzīves apstākļiem Misisipi štatā?"

„Divi mācītāji. Viens atbrauca no Bostonas, otrs no Ņujorkas. Abi, acīm redzot, mēģināja mērot apstākļus kokvilnas plantācijas ar darba algām un dzīves apstākļiem lielpilsētās. Viss tas bija liels pārpratums. Es arvien ieceļotājiem atgādinu, ka viņi nav nedz vergi, nedz cietumnieki. Ja kādam nepatīk strādāt un viņš cer atrast citur labāku darbu, lai samaksā, ko parādā, un lai iet, kur grib."

Klases telpa pamazām pildījās eslingiešiem. Kāda ģimene ar pieaugušu, krāšņi uzkoptu meitu sēdēja preti Kelikotam un skaidroja, ka arī viņi grib braukt plūkt kokvilnu. Kelikots bija kritisks. „Es apsolīju saviem kaimiņiem, ka ņemšu tikai īstus laukstrādniekus," viņš teica.

Līdz vēlai pēcpusdienai, kad saule Nekaras ielejā akmeņus bija nokarsējusi tikpat svelmīgus kā kokvilnas plūcēju būdiņas lielākās Amerikas upes krastā, pulkvedis Kelikots un daži nometnes administrātori pacietīgi vēsināšās pustukšajā klasē. Daudz braukt gribētāju nebija. Uz ielas stāvēja divi vareni vīri un viens otram rādīja plaukstas: „Šitādas, brālīt, vinam neder. Tur vajaga pavisam melnu un sasprēgājušu roku. Tikai tādi esot Misisipi īstie strādātāji." —ests.

Vēlas pavērt durvis arī vācu bēgļiem

Vašingtona (D). — ASV tautas pārstāvju nama juridiskā komisija kopā ar amerikāņu augsto komisāru Vācija Mekloju šinīs dienās apspriedusi jautājumu vai neļaut ieceļot Sav. valstīs arī vācu bēgļiem. Komisijas priekšsēdis, republikāņu deputāts Valters paskaidrojis, ka apm. 14 milj. vāciešu bija spiesti atstāt mājas Vācijas lauksaimniecības apgabalos un pārcelties uz rietumiem. Tā kā kara laikā vācu rūpniecība pa daļai sagrauta, radusies gandrīz neatrisināma saimnieciska problēma. Juridiskā komisija tāpēc vēlas ierosināt likumprojektu, kas ļautu vismaz vienai daļai vācu bēgļu atrast jaunu dzimteni Sav. valstīs. Grandiozā immigrācijas plāna financēšanu varētu uzņemties Pasaules banka.

Pēc apspriedēm, kas notikušas aiz slēgtām durvīm, preses pārstāvjiem Valters paskaidrojis, ka arī amerikāņu augstais komisārs Meklojs neesot noraidījis ierosināto priekšlikumu. Viņš norādījis vienīgi ka tik grandioza immigrācijas plāna reālizēšana varētu radīt zināmas grūtības. Pēc Mekloja domām, vācu bēgļus varētu uzņemt tādas zemes, kas retāk apdzīvotas, piem., Kanāda un Austrālija. Apspriedes beigās augstais komisārs apsolījis pēc ierašanās Vācijā nodibināt īpašu komisiju, kas studētu immigrācijas jautājumu.

HUGO PURIŅŠ

Starp pusnakti un aušmu

NOVELE

(3. turpinājums).

2.

Paiet mēneši. Pulkvedis neraksta. Pārvietotā persona Teofils Sims joprojām trīs reizes dienā tīra švābu zemnieka zirgu stalli, iet mūžam neapsīkstošajos lauku darbos un mocās neziņā, kas būs.

„Sasodītā nelaimes zeme! Kas beigu beigās ar mums notiks? Nav taču ne mazāko izredžu izkļūt no šīs bedres...," kādā vakarā, ar aso kūts smaku pievilkušās drēbes kaktā nosviedis, viņš nikni gremžas.

„Nekādu izredžu... traks var palikt! Ik vakaru tu pārnāc kā tas nožēlojamais ragulops, kam uzkliedz — ohā, ēhā, pa labi, pa kresi, un, ja vajaga, vēl iegāž ar pātagu un izlamā! Tev kājas tik smagas, ka, šķiet, tajās būtu sadzīts vai viss ķermeņa svars. Tev nekas vairs nepatīk — nu jau ir tā, ka pat ēst vairs lāga negribas, tikai gulēt... Bet kad tiec gultā, kā lipīgs neatvairāms lietuvēnu bars miega vietā tev uzmācas domas. Vispirms par mājām... Ech! Un tad tev jāatgremo neskaitāmas prātulas par taisnību un netaisnību, par labu un ļaunu, un par veselu blāķi citu jautājumu, kas iekodušies dvēselē un par kuŗiem zini skaidri, ka ne tu, ne arī kāds cits tos atbildēs..."

„Tu darītu labi, ja tos monologus skaitītu kaut kur ārā," viņa sievu pārņem īgnums, jo tamlīdzīgas runas tai jādzird arvien biežāk. „Augu dienu tu esi prom, un kad vakarā atnāc, tad tik vien ir kā gaušanās un vaimanas — kas būs, kas nebūs, ko ēdīsim, ko ģērbsim mugurā, kā dzīvosim... Dažreiz es brīnos, kur bija manas acis ...kādreiz? Kā es tevi tādu vispār varēju apprecēt!"

Sakniebtām lūpām viņa cieši noskata vīru, kas sēž sadudzis, delnās atbalstītu pieri, un, liekas, ir pārcēlies pavisam citā vidē:

„Saņemies, taču vienreiz, Fil! Grūti ir, tas tiesa, bet vai mani tu kādreiz esi dzirdējis tā kurnam un īgstam, tā errojamies un zūdamies, ka tīri vai dūša aptekas?"

Tabita mirkli gaida, bet vīrs neatbild.

„Redz' nu," viņa tad saka, un viņas balsī ir gandarījums, „tev nav ko teikt. Tev tas nekad nav bijis jādzird, tu nēzini, kas notiek manī, kad tu naktīs bez miega valsties man blakus, kad tu dienās staigā kā pērkona padebess, nebūdams apmierināts ne ar darbu, ne ar ēdienu, jā — pat ne ar gaisu, ko tu elpo! Tad padomā, kā dzīvo tie tur — viņā pusē! Salīdzini, novērtē! Kas iznāks? Lūdzu — gribot negribot tev vajadzēs atzīt, ka tas, par ko tu te sūrojies, ir tikai sīkumi, nožēlojama draza, un tev paliks kauns pašam par sevi."

Tagad Teofils atslejas taisnāk un kļūst redzama viņa seja, kas dažos mēnešos tapusi dzelteni zaļa un ir sakritusi kā nelabojamam Indijas kaņepes pīpmanim.

„Pietiek, Tabi, pietiek," viņš vienaldzīgi atmet ar roku. „Tāds es esmu, pareizi. Bet tu zini arī iemeslus — savā dzīvē, mūsu dzīvē, es neesmu panācis gluži nekā! Jaunība, kā nepieejama dāma, ko tikai no tālienes vien drīkst pasveicināt, drīz būs pasteigusies man garām. Vesela rinda gadu, paši skaistākie mūžā, ir tikpat kā zemē nosvienti, un kas pateiks, cik tādu vēl nebūs jānosviež, ja viss paliek tā kā ir? Vai tu saproti, kāpēc es plēšos prom? Es taču reiz gribu kļūt kaut kas, gribu kaut ko nozīmēt, tikt uz augšu! Bet velti — es netieku nekur, un mani nepadarītie darbi mani te pamazām noēd..."

Tā Teofils Sims runā un aizstāvas ilgi, bet viņa sieva, savu pateikusi, nekādā domu izmaiņā vairs neielaižas. Viņa nemīl strīdu.

Pēc šīs sarunas Sims kļūst pavisam grūtsirdīgs. Saprotot, ka situāciju saviem spēkiem labot nevar, viņš ievelkas sevī kā ezis un neslēptā niknumā metas darbā, it kā gribēdams tajā aprakt visas domas un jūtas, kas to dedzina un dzeļ, reizēm īsti velnišķus mokurikus atgādinādamas. Bet tad kādu priekšpusdienu ciema pastnieks viņam nodod vēstuli. Vienkārša, balta aploksne, mašīnraksts, karaļa galva uz pastmarkas.

Skriešus Sims dodas pie sievas.

„Vēstule, Tabit, vēstule!" viņš gavilē, uztraukumā gandrīz vai aizrīdamies. „Skaties tik — no Kourtmaņa! Tomēr!"

Tabita pagrūž pie malas ķebli ar kūpošu skārda trauku, kuŗā tā aizsākusi mazgāt bērnu drēbītes, un, rokas slaucīdama, mierīgi viņu sagaida.

„Nu, nu — nepriecājies par agrui!" viņa saka. „Vispirms atplēs..."

Vēstuli lasot, Teofilam Simsam dreb rokas un balss. Pulkvedis rakstā, ka sagādājis viņam otra pārvaldnieka vietu kādā Kanādas sudrablapsu audzētavā. Viņa sieva būtu turpat jāpalīdz virtuves darbos. Darba līgumi jau pievienoti vēstulei.

„Sieva, sieva!" Sims nosvilst vēstuli, un, apķēris Tabitu, nesavaldīgi griež to riņķī. „Vai tu neproti!? Tā tik ir lielā loze, tā tik ir laime! Tad beidzot, beidzot...! Mums ir vieta, Tabīt kārtiga vieta, laba vieta... Un vēl Kanādā! Tu taču gribēsi vārīt tur, vai nē? Nu skaidrs, mums taču tas nav nekas, Tabīt! Šo riebīgo dzīvi mēs tagad salieksim ragā! Ragā, dzirdi, Tabīt!?"

(Turpinājums sekos)

Žurnālisti sarunājas ar

„GRŪTI BŪS ŠĶIRTIES NO EIROPAS GARA TRADICIJĀM UN LATVIEŠU SABIEDRĪBAS"

Stāvā un spožā gaisma, no Eslingenas teātŗa mazās skatuves griestiem lejup krizdama, un līmes krāsu, koka, vasaras putekļu un simts citu mistisku estrādes smaržu pazīstamā garošana — tā ir vide, kas atmiņā sauc Nacionālo operu un konservātoriju un daudzas citas vietas, kur reiz skanējusi Hertas Lūses balss, atbalsodama viņas tīro, suverēno mākslas pārdzīvojumu neskaitāmos klausītājos. Bet šī atmosfaira, ar pūlēm dažus gadus Vācijā saglabāta, tagad grasās irt, un izklīst arī paši mākslinieki. Tādā zīmē aizritēja arī Hertas Lūses atvadu koncerts: tāpat kā visi reiz šķīrāmies no Latvijas, māksliniece tagad, līdzīgi daudziem no mums, atvadās vēl reiz — atvadās no liela savu cienītāju pulka un pamāj ardievas saujai latviešu tautas, lai dotos pretim Jaunās pasaules krastiem.

Šī viņas viesošanās Eslingenā ir vispār pēdējā amerikāņu joslā — kāds bijušais mākslinieces audzēknis sagādājis viņas ģimenei darba iespējas Kanādā, un rau' — pienāks diena, kad būs jādodas turp, lai lielā Hamiltonas augļu un sakņu farmā liktu pamatus jaunai dzīvei.

„Un māksla? Dziesmas un estrādes gaitas?"

„Šaubos," atsaka Herta Lūse domīgi. „Šaubos, vai izdosies tās turpināt. Kam gan būs vajadzīga latviešu māksla svešā zemē? Šeit vismaz esam visi kopā, bet tur?" — Kaut gan Kanādā pašreiz ir ap 6000 latviešu un Halifaksa, Toronto un Montreala veidojas par turienes tautiešu garīgiem centriem, mākslinieces domā, ka attālumi par lieliem un ļaudis pārāk izkaisīti.

„Bet katrā ziņā," viņa piebilst, „ņemšu līdz visu nošu materiālu un tālajā ceļā paļaušos īpaši uz to, kas iekalies atmiņā un saglabājies sirdī."

„Un kam jūs pamāsit vissirsnīgākās ardievas?"

„Grūti būs šķirties no Eiropas gara tradicijām un sevišķi no augstās mūzikālās kultūras, ko mācījos pazīt Vācijā. Bet gluži neiespējami man šķiet, ka drīz būs jāatvadās no latviešu sabiedrības, no dzīvā latviešu cilvēka — ar viņa priekiem un bēdām, viņa labām un sliktām īpašībām. Sava apmeklējuma laikā Zviedrijā, kur latvieši dzīvo daudz vairāk izkaisīti nekā Vācijā, pārliecinājos, ka tautiskai videi un kopībai ir ārkārtīga nozīme."

Kad pēc koncerta Eslingenas teātŗa zālē klausītāji pieceļas kājās, ziediem un aplausiem sumināt izcilo latviešu dziedātāju, un kad pirmajās rindās kļūst redzamas pazibam viņas acīs pa asarai — visā savā īstumā atklājas tās nacionālās, cilvēciskās un mākslas saites, kas, kopš gadiem Hertas Lūses un viņas plašās klausītāju saimes starpā veidodamās, tagad pārvērtušās kādā īpašā, lielā un skaidrā draudzībā, no kuŗas abām pusēm šķirties.

Bet saka, ka īstu draudzību nespējot kavēt ne uguns ne ūdens. Un kāds gan brīnums, ja kādu jauku dienu Hertas Lūses balss atskan Kanādas radiofonā, kur jau daža latvietis paudis mūsu mākslu? Tad atjaunosies saites, kas tagad šķiet īrstam.

Tā sevi mierinām — un vēlam labas sekmes Hertai Lūsei un sev, lai tas arī izdodas. **Pāvils Kilāns**

*

PIANISTS AR ENERĢIJU

Kad Meļķis pirmo reizi spēlēja manas variācijas (tas bija vēl „privātās" Eslingenas laikos), tam bija

Teodors Zeltiņš

ĀBOLIŅŠ

Balts ābolīņš! Kā tiki šurp no Gaujas?
Un tevi elpodams kā saldu medu,
Es atmiņās kluss trimdas sāpi bedu,
Lūk, smaržo Latvija no ziedu saujas.

Ir Jāņu laiks, gaiss smaržu plins pēc plaujas...
Un smaidot satinies ar zilu pledu
Pār laiku, tālumiem prom sirdi vedu,
Kur pat ir debesis sniegt sevi ļaujas.

Tik zemēm pārskrējis, ne laiku lokam,
Ak! — sadrebu, kāds vainags sarauts irst
Un pagalmos redz kapus, kapus rokam.

Kur esmu, atgriežos — pie svešās Mainas,
Man ābolīņš no saujām krīt un birst,
Viss iesarkans, kā spiests pie dziļas vainas.

Latviešu cīņas Vācijā pirms 300 gadiem

Vidzemnieku un kurzemnieku reģimentes Gustava Ādolfa karaspēkā

Latviešiem nav lielas tieksmes meklēt laimi svešumā, un latviešu izceļotāju procents agrākos laikos, salīdzinot ar citām tautām, arvien bijis niecīgs. Tas izskaidrojams gan ar zemnieku tautas konservatīvo pieķeršanos dzimtajai zemei, gan ar spēcīgo individuālitāti, kas vislabāk jūtas ar sev līdzīgiem, turpretim svešumā tā spiesta piemēroties citiem paradumiem un tikumiem. Cienījamam zinību vīram, vācietim Rozīnam Lentīlijam 17. g. s. tas ir „dabīgs verdzības gars", jo „kaut gan zemnieki ir vāciešu dzimtscilvēki un par pārkāpumiem tiek sodīti ar rīkstēm līdz nesamaņai, bet par aizbēgšanu ar nāves sodu, viņi tomēr tik ļoti mīl savu tēviju, ka nonākuši svešumā — Vācijā, Zviedrijā, Dānijā vai Holandē, kaut arī var baudīt brīvību, tomēr atgriežas pie savām rīkstēm."

Protams, bija arī izņēmumi. Jau kādā Lībekas 13. g. s. senrakstā starp citiem pilsētas dižvīriem minēts arī kāds Indriķis Kursis. Kopš 18. g. s. vērojam viena otra svešumā aizklīduša amatnieka naturālizēšanos. Tā piem. ap 1700. gadu kāds Fricis Tomgals (Tomgal, citos dokumentos Tommegal) ir pazīstams ieroču meistars Merzeburgā. Ap to pašu laiku Liepājas atslēdznieku zellis, kā tautība vairs nav nosakāma, — Fricis Karlsons iegūst Drezdenes namnieka tiesības „gratis" (par velti), jo iestidzis nabadzībā sava mākslīgā meistardarba pagatavošanas laikā, un pilsētas tēvi viņam „kā tādam skunstniekam grib būt piepalīdzīgi" (1705. gadā).

Plašākā mērā latviešu aizklīšana uz rietumiem, sevišķi Vāciju, notika 17. g. s. pirmajā pusē — 30 gadu kara laikā. Jau tūdaļ pēc Rīgas krišanas Gustavam Ādolfam iekrita prātā izlietot ieņemtās Vidzemes iedzīvotājus sava karaspēka papildināšanai. Ķēniņa rīkojumu uzdeva mācītājiem nolasīt baznīcās no kancelēm. Pirmos rekrūšus, kā liekas, piedalīja zviedru karaspēka daļām. Bet jau t. p. gada ziemā ķēniņš pavēlēja ņemt vidzemniekus arī jātniekos. Saformēja 2 dragūnu karogus, franču virsnieku un instruktoru vadībā, kas cīnījās turpat Baltijā un Austrumprūsijā pret poļiem. (De la Barra draguni). Lielo zaudējumu dēļ abus karogus vajadzēja apvienot vienā Vidzemes dragūnu karogā, ko nometināja Alūksnē, kur to vēlāk izformēja. 1624. gadā ķēniņš atkal uzlika Vidzemei 500 rekrūšu nodevu un 1625. g. tikpat lielu okupētai Zemgalei. Bez šiem spaidu kārtā ņemtajiem, vai kā tagad teiktu — mobilizētiem rekrūšiem, dlezgan liels bija arī brīvprātīgo pieplūdums. Paredzēto 1000 rekrūšu vietā tais gados Vidzeme ar Zemgali ir devusi jātnieku formācijām vien ap 1500—2000 vīru. No tiem saformēja vienu raitnieku un 9 ķirasieru karogus.

Kad 1629. g. Gustavs Ādolfs sāka posties kara gājienam uz Vāciju, atsevišķos jātnieku karogus apvienoja reģimentēs. Tā radās arī 2 vidzemnieku un kurzemnieku ķirasieru reģimentes — Liflandīgāre un Curlandīgāre.

1630. g. abas reģimentes ieradās Vācijā Pēnemindē. Jau Pomerānijā un Meklenburgā tām vajadzēja piedalīties daudzās cīņās un ciest jūtamus zaudējumus. Bija jāsāk domāt par papildinājumiem, un tajās sāka ieplūst arī citu tautību kara kalpi. Sevišķi smagi kurzemniekiem un vidzemniekiem klājās pie Verbenes, 1631. g. uzbrūkot Papenheima rūdītajiem un skalta ziņā pārākajiem jātniekiem. Tai pašā gadā kaujā pie Breitenfeldas (Leipcigas apk.), kur Gustavs Ādolfs sakāva Tillija armiju, abas ķirasieru reģimentes bija novietotas zviedru armijas labā spārna otrā līnijā, ko komandēja pats ķēniņš. Kaujas sākumā zviedriem klājās grūti, kamēr beidzot uzbrukumā devās Gustavs Ādolfs ar saviem jātniekiem, kuŗu priekšgalā atradās vidzemnieki ar kurzemniekiem, Straujā triecienā uzbrucēji padzina pretinieka jātniekus, atņēma visu artilleriju, ielenca kājniekus, tos galīgi sakaudami. Kādā tā laika gravīrā redzams, ka šajā kaujā piedalījušies arī vidzemnieki.

Pēc Breitenfeldas kaujas vidzemnieki un kurzemnieki, pastāvīgi papildināti ar sveštautiešu kara kalpiem, piedalījās visās lielākās kaujās, piem., Vircburgas, Firtas un Rotenburgas (pie Tauberas) ieņemšanā, tāpat slavenajā Lechas kaujā (starp Reinu un Augsburgu). Vēlāk tos piedalīja ģenerāļa Banera armijai Švābijā. Švābijā abas reģimentes bija zaudējušas lielāko daļu no sava sastāva. Tāpēc notika pastiprināta kara kalpu līgšana, jo no vecā kodola bija palicis ļoti maz. Tikai 1635. g., kad abas reģimentes, pēc daudzām kaujām un zaudējumiem, novietojās Stetīnē, tās beidzot atkal varēja papildināties ar rekrūšiem no Vidzemes, Zemgales un, pa daļai, no Austrumprūsijas. Pēc tam reģimentes cinijās Vestfālē, Tīringā un kādu laiku bija nometinātas Silēzijas un Frankenas garnizonos. Pēc Vestfāles miera parakstīšanas sākās karaspēka samazināšana, un arī abas reģimentes nolēma likvidēt. Likvidācija notika pakāpeniski. 1649. g. oktobrī atlaida pēdējās kurzemnieku, vai kā tolaik dēvēja — Billingshauzena (pēc pēdējā komandiera, kuldīznieka, vārda) jātnieku daļas un 1650. g. jūnijā arī vidzemnieku reģimenti.

Grūti aplēst, cik daudz latviešu vīru šai garajā karā nolikuši savas galvas kaujās par svešiem centieniem un slavu vai palikuši uz dzīvi dažādās Vācijas malās. Reģimentu nacionālais sastāvs daudzajos gados bieži mainījies. Bet īstais kodols, liekas, vienmēr palicis vecais. Zviedru ķēniņi vairākkārt atgādinājuši saviem kara kungiem, jaunkareivjus pēc iespējas iedalit tajās reģimentēs kur protot viņu tēvu valodu. Ka kurzemnieku un vidzemnieku reģimentēs šī valoda nebija sveša arī pēc daudzajiem zaudējumiem un stipras sveštautiešu ieplūšanas, norāda jau tas vien, ka tiklīdz apstākļi to pieļāva, kā piem. 1635. g., abas tās atkal papildināja ar Vidzemes un Zemgales rekrūšiem.

Tā pirms apm. 300 gadiem latviešu ļaudis, pret pašu gribu, niknā kara dieva vadīti, ir staigājuši tos pašus ceļus un vērojuši tās pašas pilsētas ko mēs, kas šeit atrodamies pēdējās kara vētras atdzīti.

Ls.

Pirmais tautas dziesmu publicētājs

Šogad paiet 200 gadi, kopš dzimis daudzpusīgi izglītotais mācītājs Gustavs Bergmanis, kas pirmais sakrāja un pirmoreiz iespieda samērā lielāku daudzumu latviešu tautas dziesmu — divos krājumos apm. 500 dziesmu. Kādu laiku viņš izdeva arī Vidzemes kalendāru, publicēja savu spredīķu grāmatu un piedalījās citu latviešu grāmatu izdošanā.

No 1771. g. G. Bergmanis bija par mācītāju Āraižos, no 1780. g. Mazsalacā un no 1785. g. līdz mūža beigām Rūjienā. Jau Mazsalacā Bergmanis ierīkoja savās mājās privātu spiestuvi, ko vēlāk pārcēla uz Rūjienu. Burtus salika pats ar saviem dēliem un šādā kārtā laida klajā nevien latviešu un vācu iespieddarbus, bet arī Voltēra Henriādi franču valodā, kādu spāņu grāmatu u. c. Kad bija paziņots Katrīnas Lielās cirkulārs, ka privātām spiestuvēm aizliegts Baltijā darboties, Bergmanis savas burtu kastes sakravāja un aizsūtīja uz Rīgu, bet pēc dažiem gadiem darbu atkal atjaunoja. Viņš strādāja ne peļņas dēļ, bet vienīgi kultūras veicināšanas nolūkā un, piem., ienākumus no nedaudzos eksemplāros iespiestiem latviešu kalendāriem bija noteicis kā kabatas naudu dēliem par palīdzību darbā.

Prof. B. Kokins — filosofijas doktors

Luvenas universitātē, kas ir viena no visvecākajām universitātēm Eiropā, ieguvis doktora gradu prof. Bronislavs Kokins. Prof. B. Kokins agrāk strādāja par Garīgā semināra profesoru un Latvijas Universitātes katoļu teoloģijas fakultātes docentu. Pēdējos gadus viņš pavadīja Beļģijā un laiku izmantoja arī zinātniskam darbam pie Luvenas universitātes. Rezultātā radās doktora disertācija filozofijā par tematu Intellektuālā intuīcija, ko viņš arī aizstāvēja atklātā sēdē. Prof. B. Kokins ir pirmais latvietis, kas ieguvis doktora gradu šinī universitātē.

24. jūlijā dziedāsim Ziemeļanglijā

Savā laikā bija diezgan pārdroša ierosinātāja doma rīkot Anglijā dziesmu dienas. Latvieši dzīvo un strādā izklaidus pa visu salu un vajadzīga liela griba, lai šādās dienās piedalītos. Tomēr visas šaubas izgaisināja necerēta tautiešu piedalīšanās Londonas dziesmu dienā, un tagad varam teikt, ka arī Anglijas rūpniecības centrā Leedsā dziesmu diena pulcinās lielu latviešu pulku par prieku visiem apmeklētājiem, par pārsteigumu britiem un par gandarījumu koriem.

Nav latviešiem Anglijā daudz brīva laika, sevišķi tiem, kas strādā slimnīcās, tekstilrūpniecībā un lauksaimniecībā. Braukāšana uz mēģinājumiem prasa arī prāvus līdzekļus, tomēr koristi un koristes savu pienākumu veic un nāk no visām malām. Vīri un jaunekļi no Skotijas ogļraktuvēm un laukiem, no mežu nometnēm un rūpniecībām! Nāk no pašiem dienvidiem, no Velsas! Sievas un meitenes jau mēnešiem ilgi kalkulē kā dabūt brīvu dienu, kad būs jābrauc uz Leedsu. Slimnīcās ir stingrs režīms. Tekstilfabrikās mašīnas nevar atstāt bez cilvēku uzraudzības. Tomēr viss ir izplānots un viss nokārtots. Kad dziesmu dieną būs klāt, arī ceļa somas būs sagatavotas.

Kas liek visiem sapulcēties kopā? Vai tas ir dziesmu gars, vai tikai atkalredzēšanās alka, vai varbūt tikai morāls pienākums piedalīties pašu organizētā sarīkojumā? Pāri tad visam ir vēl kāds cēlāks un stiprāks aicinājums, kas šoreiz sasauc kopā latviešus no Suzemptonas līdz Edinburgai. Tas ir latviešu tautas gars, kas brīdina un sauc — ko darāt, to darāt latviešu tautas un latviešu valsts labā. Mūsu dziesma ir krājusi tautas dzīves gudrību, kas māca mums ticēt gaismas uzvarai pār tumsu, taisnības uzvarai pār netaisnu varu, dzīvības uzvarai pār nāvi.

Šī dziļā jēga sauc latviešus kopā, lai pārbaudītu savu nostāju, vai tā ir latviska, vai tā ir godīga, vai tā ved mūs uz mājām vai prom no tām. Tā ir latvieša dzīves ziņa un tas ir latvieša gars, kas mūžam nerims. Tas nestās ticēt, ka Latvijas bērzi šalc latviešu tautai, ka Latvijas zeme alkst latviešu arāja.

Tādēļ ieklausīsimies latviešu dziesmā un ieklausīsimies savā sirdī un tanī pašā laikā solīsimies strādāt, cīnīties un dzīvot savai tautai. Solīsimies ticībā, ka tumsa kliedēs gaismu, kā to stāsta senais dainotājs. Latviešu dziesmā ir latviešu gars.

A. Ozols

GRĀMATNIECĪBA

Helmara Rudzīša apgāds Grāmatu Draugs kādreiz piederēja pie rosīgākajiem latviešu iepazīstinātājiem ar pasaules rakstniecības ievērojamākajiem darbiem. Arī trimdā šis apgāds nodomājis sagādāt tautiešiem izcilāko pasaules rakstnieku grāmatu tulkojumus latviešu valodā, ja vajadzīgs, izdarot lietpratīgus un pašu autoru akceptētus saīsinājumus. Šinī virknē kā pirmās grāmatas paredzētas: Franča Verfela Dziesma par Bernadeti un Džona Heršija Zvans Adano pilsētai. Franča Verfela romāns Dziesma par Bernadeti jau tulkots vairāk nekā 30 valodās.

Emīla Skujenieka tulkojumā un Arvīda Sējzemnieka apgādā iznācis Vinca Ramona romāns Krusti, kas godalgots ar Amerikas lietuvju kopējā fonda 1947. g. balvu.

Latviešu studentu centrālās savienības biļetēna jūnija (8.) numurs iznācis Baltijas universitātes fotospiestuves iespiedumā ar daudziem rakstiem, kultūras chroniku un informāciju.

māksliniekU trijotni

pavisam negaidītas sekas. Jau pašā spēles sākumā, ceturtā variācijā noskanēja bargs blīkšķis un... jaunajam Šīdmaijera pianīnam pedālis bija čupā. Gluži vienkārši pārlūza kā sērkociņš.

„Velns, tam gan ir spēks," domigi noteica skārdnieku meistars, salauzto misiņa daiktu rokās grozīdams, un viņam bija taisnība.

Meļķi, šai jaunajā latviešu pianistā ar sportista stāvu, romiešu profilu un Franča Lederera acīm, patiesi iemājo gluži neiekdienišķas spēka, garīgās aktivitātes un dinamiskas enerģijas rezerves. Tā varbūt ir pati raksturīgākā, spilgtākā viņa īpatnība. Un tomēr, pēc Lūses atvadīšanās koncerta, ellišķīgā karstuma un minēto klaviervariāciju nokausēts, Meļķis bija tik slapjš kā pēc maratona Sacharas tuksnesī Taču smaids no viņa sejas nenozuda: „Kad pēc sava nometnes pianīna reiz atkal spēlēju uz laba fliģeļa, jūtos kā pianists, un laikam tādēļ paterēju vairāk enerģijas," viņš saka. „Atvadu koncertā, īpaši programmas otrā daļā, brīžam sametās gan itin baigi ap dūšu: uz slapjajiem klavieru kauliņiem brīžiem jutos kā pile uz ledus. Ja nekas sevišķi brismīgs nenotika, nozīmē, ka laikam esmu atkal kaut cik ciešamā formā. Jā," viņš piemetina, „pagājušo ziemu, tās pašas sasodītās eksistences dēļ biju pārslēdzies uz matēmatikas skolotāja amatu, un tad neatlika laika ne mūzikai ne bridžam. Bet tagad atkal esmu sliedēs — protams ne bridžā, un pēc šīs turnejas domāju citīgi ķerties pie jauna repertuāra iestudēšanas.

Par spīti visam, es tomēr nedomāju pārskoloties — raudzīšu savā dzīvē izsisties tikai ar mūziku, ir vienīgi jāstrādā. Un tagad," viņš gandrīz izmisis pēkšņi iesaucas, „Dieva dēļ — glāzi ūdens un tasi kafijas, citādi būšu beigts!"

Tas, protams, ir mazliet pārspīlēts, beigts viņš vēl nav, bet noguris gan, un tādēļ atvadamies. „Starp citu," viņš vēl pa gabalu iesaucas, „jādomā, ka es visā drīzumā došos uz ASV. Esmu dzirdējis, ka tur stiprāki pedāļi, un Latvijas mūzika vēl maz pazīstama. Uz redzēšanos!"

V. Dārziņš

*

LUDMILLA SEPE PAGAIDĀM PALIEK TEPAT

Ludmilla Sepe pagaidām zina tikai vienu — to, ka viņai patīk un viņa grib dziedāt. „Kā Jums ar izceļošanu?" — uz šo jautājumu, kas blakus otram—„Cik pie jums maksā sviests?", ir visaktuālākais visās joslās, dziedātāja nevar nemaz atbildēt. „Es domāju, ka būšu vēl labu brīdi starp latviešiem, lai gan par izceļošanu jādomā."

Paraugoties Sepes smaidā, ar kādu viņa saņēma daudzo draugu un cienītāju ziedus un rokas spiedienus pēc koncerta Eslingenā, liekas, ka būs vēl dažu labu reizi izdevība viņu dzirdēt šeit pat. Viņas ģimenes dzīve tā iekārtojusies, ka māksliniece var veltīt visu savu laiku mākslai. Tālie kontinenti to nesola, vismaz ne tūlīt.

Liekas arī, ka tā būs vislabāk. Ludmilla Sepe pašreiz ir savas mākslas labākā plaukumā, un bagātā Vācijas mūzikas dzīve tai var dot labu tiesu slīpējuma, pieredzes un jaunu ierosinājumu. Bez tam jau viņa nebūs viena — mūsu mākslinieki un intelligence vēl labu laiku nebūs tās statistikas pirmajās rindās, ko sastāda Gronas un citās lielajās izceļošanas nometnēs. Atzisimies vaļsirdīgi — kuŗš gan no mums gribētu redzēt Sepi aizbraucam, iekām mēs paši neesam Vāciju atstājuši? —

O. Berlings

Montreala viens no rosīgākajiem Kanādas latviešu centriem

Par vienu no rosīgākajiem latviešu garīgajiem centriem Kanādā pamazām izvēršas Montreala, kur pašreiz jau dzīvo pāri par 400 latviešu. Turienes latviešu teātris, kuŗa organizēšanu un administrātivo vadību uzņēmies bijušais Eslingenas kolonijas iedzīvotājs architekts Aleksandrs Klinklāvs, jau pasācis M. Ziverta lugas „Zaļā krūze" iestudēšanu. Izdevies atrisināt arī telpu jautājumu, kuŗas bez atlīdzības piešķīris kāds Kanādas tautietis. Liels solis uz priekšu teātŗa darbībā ir arī pastāviga dekorātora ieguvums: teātŗa rīcībā savu māku nodevis bijušais Rīgas tautas teātŗa dekorātors Viktors Laiviņš, kas mācījies Latvijas mākslas akadēmijā un skatuves dekorātora gaitas sācis pie N. Strunkes un prof. L. Liberta, bet trimdas gados Vācijā kopā ar P. Rožlapu strādājis par dekorātoru Vircburgas latviešu teātrī.

Montrealas latviešu draudze, kas notur regulārus dievkalpojumus mācītāja A. Gaudiņa vadībā, tai pašā laikā ieguvusi savu ērģelnieku — tas ir bijušais Cēsu Sv. Jāņa baznīcas ērģelnieks un draudzes skolas pārzinis K. Hartmanis. Arī viņš ieradies Kanādā no Vircburgas, kur skandējis korāļus turienes latviešu draudzes dievkalpojumos.

Latviešu mākslinieki, pamazām iedzīvojoties Kanādas apstākļos un nodibinot vajadzīgos sakarus ar turienes mākslas pasauli, gūst arvien jaunus panākumus. Kanādas raidītāju sabiedrība CBC, kas pārraida 42 turienes radiofonu programmas, nesen piešķīrusi pirmo godalgu — naudas balvu vijolniekam G. Lapensonam par izciliem latviešu un cittautu autoru darbu atskaņojumiem. Jāpiezīmē, ka CBC raidījumu kvalitāti nenovērtē kāda īpaša žūrija vai raiditāja vadība, bet paši klausītāji — godalgas piešķir atkarībā no tā, cik daudz un kādas bijušas iesūtītās klausītāju vēstules un cik skaļi bijuši aplausi šajās atklātajās sacensībās.

Lapensons ieradies Kanādā no Anglijas pēc Vācijā pavadītajām trimdas gaitām, starplaik. pagūdams nokļūt arī Ņujorkā.

Līdzīgus panākumus Kanādas CBC raidītājā, saņemot godalgu par izciliem koloratūrdziedājumiem, guvusi arī Ligita Caunīte.

Mans veco laiku Maršala plāns

TAUTSAIMNIECISKS FEĻETONS

Kad nu šobrīd augsti mācītie Rietumeiropas saimniecības dakteri slauka aizsvīdušos aceņu stiklus, nervozi cilā tukšos naudas makus un rūc: piķis sazina, kas tie dolari par nešķīstu lietu, ņem cik gribi, bet kule kā tukša, tā tukša — tad es atļaušos īsumā pastāstīt savu agrāko laiku pieredzi finanču lietās.

Tolaik, tāpat tā tagad, pasauli bija pārstaigājušas dažādas „pestīšanas armijas". Retā kūtī vēl atradās pieslieti govs kauli, un vēl retāk klētī tīnē sauja putraimu. Kad pašiem toreizējiem kara vaininiekiem arī vējš pūta palāses no deguniem, tad viņi mitējās karot un svinēja uzvaras svētkus. Tiesāšanās nekāda gan nenotika, jo slepkavojuši bija visi, krustus mezdami!

Manā saimniecības aktīvā toreiz bija pāris apdegušu balķu galu un vecais kambaris, sazvēlies kā Noasa šķirsts uz Ararata. Salāpīju vecās pastalas un braucu Rīgā: „Kungi, tā un tā, ne es dzīvotājs, ne mirējs — naudiņas nav!" Tad vēl palienētu naudu nesauca par „Maršala plānu", bet vienkārši par zemes bankas aizdevumu. Iedeva brangi daudz un uz četrdesmit gadiem. Ko bēdāt — domāju, apprecēšos, un bērnu bērni samaksās veča parādus svilpodami! Bet nav tik vienkārši sievu paņemt un ievest kambarī, kur ir tikai trijkāju skrāģis gulēšanai, divkāju ķeblis, kur apsēst un vadzis sienā — cepuri uzkārt. Civilizācija un kultūra bija jāsaglābj!

Par aizdotiem rubļiem nopirku klavieres, rakstāmgaldu, bufeti ar smalkiem šķivjiem, 4×4 metri laulības gultu, spoguļus. Pagasta vecenes svētdienās vairs baznīcā negāja, bet nāca lūkot manu iedzīvi un, rokas pār galvu celdamas, cildināja: „Ak Jēziņ, kas tam Delpera Rūdukam par glaunu saimniecību!"

Paņēmu vēl glaunāku sievu — Taurenīšu Liliju, kas Sarkanbārdas krogū apkalpoja viesus. Savu laiku dzīvojām zaļas dienas, un vēl tagad viens otrs mūsu puses cilvēks trimdā saka: „Ko nu par to, tam Austrālijā labi — dzīvo kā Delpers pa kāzām!"

Apmēram gada laikā mans „Maršala plāns" bija cauri! Lilija aizmuka atpakaļ Sarkanbārdas krogū, un es paliku viens sēžam klubkrēslā pie klavierēm. Tos pašus 2% nespēju nomaksāt, bet lietus laikā ūdens tecēja gultā un no vēja varēja patverties tikai aizkrāsnē. Bēdās gribēju sev galu padarit un diezin vai es šodien te plātītos, ja tas vadzis sienā nebūtu galīgi sapuvis. Ļaudis to atzina: „Tev, Delper, gan cūkas laime, — re', cik smagi esi nobarojies, tās karbonādes un šprotes ēzdams...!"

Manas lepnās mēbeles par pusvelti un bez aizdevuma atpirka Sarkanbārdas krodzinieks Paņuškins. Var jau būt, ka arī šoreiz viņš piedalīsies Maršala plāna ūtrupēs...

Malēniešu Lauskis

KULTŪRAS CHRONIKA

Latviešu trimdas kopības notelkumi iznākuši LCK izdevumā un aptver LCP un LCK līdz 1949. g. 16. februārim pieņemtos normatīvos aktus. Grāmatiņas cena DM 2.—. Pasūtinājumi, piesūtot samaksu, adresējami LCK britu delegācijas kancelejas priekšniekam R. Rakovskim, (21a) Augustdorf bei Detmold, DP Camp.

TITO PAGRIEZIENS UZ RIETUMIEM

Jugoslavija atraus pabalstu grieķu nemierniekiem — Anna Paukere atklāti aicina gāzt „nodevēja kliķi" kaimiņu valstī

Londona (R). - Šinīs dienās maršals Tito teica politiski ļoti nozīmīgu runu bij. Italijas ostas pilsētā Polā. Daži Balkānu apstākļu pazinēji apzīmē šo runu par vissvarīgāko, kādu Tito teicis pēc kara, un gaida tagad tālejošas pārgrozības Balkānos.

Viņš apzinīgi izvēlējās Polu savu jauno politisko nodomu deklarēšanai, jo šo pilsētu apdzīvo pa lielākai daļai itaļi, un tā visu laiku bijusi itaļu patriotisma, šovinisma un fašisma citadele. 40.000 cilvēku ieradās klausīties Tito runu.

Pieskardamies pārtikas stāvoklim, viņš teica: „Par spīti visām jaunpratīgām baumām, it kā jugoslavu tauta mirtu badā, dzīves līmenis mūsu zemē nemitīgi ceļas. Bet tas rada bažas dažās komūnistu partijās, kas labāk redzētu pusi no Jugoslavijas iedzīvotājiem nomirstam badā, jo tas pierādītu kominforma apgalvojumu pareizību. Satrakotā kominforma kara gājiens pret mums tomēr nespēj aizkavēt Jugoslaviju veiksmīgi izpildīt savu piecgadi.

Ārlietu ministru padomes lēmums Karintijas lietā (ministri Parīzē, kā zināms, noraidīja jugoslavu prasību pēc Austrijai piederošās Karintijas apgabala) nedara godu ne rietumvalstīm, ne Pad. savienībai. Ja no šī jautājuma atkarātos karš vai miers, tad šādu lēmumu vēl varētu kaut cik saprast. Bet Pad. savienība apgalvoja, ka Jugoslavija sākusi iet roku rokā ar rietumu imperiālistiem, un tāpēc tā vairs neesot atbalstījusi mūsu viedokli. Bet tā runāt, nozīmē apzinīgi sagrozīt patiesību. Jugoslavija tomēr nav atteikusies no savas prasības pēc Karintijas un nekad arī no tās neatteiksies. Bet mēs izturēsimies disciplinēti tur, kur lieta grozās ap mieru."

Par Triestu, ko rietumu lielvalstis grib atdot Itālijai, Tito izteicās: „Itaļu valdībai nevajadzētu izturēties tā, it kā tai piederētu visa Triestas brīvvalsts. Jugoslavija nekad neatzīs vienpusīgus lēmumus par Triestas nākotni."

Tito runas vissvarīgākā daļa bija veltīta Grieķijai. Viņš aizrādīja uz daudziem asiņainiem starpgadījumiem jugoslavu-grieķu pierobežā. Šos incidentus radot „grieķu monarcho-fašisti", un tie notiekot gandrīz vai katru dienu. Visi Jugoslavijas valdības aizrādījumi Grieķijas valdībai esot palikuši bez kādām sekām. Tito aicināja angļu un amerikāņu valdības ņemt ļoti nopietni UN organizācijai iesniegto jugoslavu prasību darīt galu „šai izaicinošai rīcībai".

Bet savukārt Tito žēlojās arī par grieķu komūnistu rīcību, kas viscaur esot naidīga Jugoslavijai. Viņš teica: „Grieķijas tautas demokratijas vīri dara negodu ikdienas izlejamām asinīm, celdami necienīgas prasības un apmelojumus pret mūsu tautas demokratiju — Jugoslaviju. Ar to viņi pielaiduši tādu rīcību, kam laikam būs nāvīgas sekas grieķu brīvības kustībā. Par savām neveiksmēm un sakāvēm viņi grib mūs darīt atbildīgus, bet tas viņiem tomēr neizdosies."

Tito tādā kārtā lika saprast klausītājiem, ka pēc viņa ieskata grieķu dumpinieku gals ir tuvu. Sensācionālā vieta viņa runā bija paziņojums: „Pamazām un pakāpeniski mums būs jāslēdz robeža ar Grieķiju, lai tādā veidā sargātu mūsu pierobežas iedzīvotājus."

Tālākais temats bija Jugoslavijas attiecības pret viņas Austrumeiropas kaimiņiem. Tito atgādināja klātesošiem Pad. savienības, Albānijas, Bulgārijas un Rumānijas naida pilno politiku pret jugoslavu valsti. Ungārija, Čechoslovakija un Polija esot pilnīgi pārtraukušas visus savus tirdzniecības sakarus ar Jugoslaviju. „Sofijā, Bukarestā un Tiranā šodien izturas pret jugoslavu cilvēkiem tā, it kā tur būtu džungļi. Viņiem tur uzbrūk uz ielām, it kā šinīs valstīs vairs nebūtu nekādas likumības. Mēs tomēr nedrīkstam padoties savām jūtām un meklēt sev lētu gandarījumu. Mēs parādīsim vislielāko pacietību pret Austrumeiropas valstīm.

Bet ja nu šīs valstis atsakās uzturēt tirdzniec. sakarus ar mums, tad mums būs jāpārdod savas preces tur, kur varam tām atrast noņēmējus. Mēs pārdosim rietumiem mūsu varu, mūsu alvu un citas jēlvielas. Par visu to mēs saņemsim ārzemju valūtu un par to pirksim mašīnas un darba rīkus, kas nepieciešami sociālisma jauncelsmei Jugoslavijā. Mēs uzturēsim ar rietumiem savus līdzšinējos tirdzniecības sakarus un tos pat vēl paplašināsim. Bet rietumiem mēs pārdosim tikai savas preces un nevis savu sirdsapziņu. Nekādas politiskas koncesijas mēs nedosim."

Runas beigās Tito apstiprināja ziņu, ka Jugoslavija patlaban pūlas atgūt ārzemju aizņēmumu, lai pirktu par to „nevis ieročus, bet gan mašīnas un fabriku iekārtas."

*

BBC diplomātiskais korespondents saka: „Maršala Tito runa pelna, lai to rūpīgi studētu, jo tā paver jaunus apvāršņus Balkānu politikā."

Tito teica: „Nekādas politiskas koncesijas mēs netaisīsim." Bet te nu jākonstatē, ka neviena no rietumvalstīm pēdējos mēnešos nav no Jugoslavijas prasījusi it nekādas iekšpolitiskas koncesijas. Bet ne jau ap Jugoslavijas iekšējo politiku šoreiz lieta grozās. Tito runas priekšplānā stāvēja Jugoslavijas ārējā politika un tās ārtirdzniecība. Abas šīs būtiskās problēmas skar ne tikai Jugoslaviju, bet arī visu Eiropu. Tagad var noteikti apgalvot, ka Polijas, Čechoslovakijas un Ungārijas izdarītā saimnieciskā boikota dēļ Jugoslavija nonākusi smagā situācijā.

Tomēr pati svarīgākā vieta Tito runā bija tā, kur viņš pieskārās Grieķijai. Viņa paziņojums par jugoslavu-grieķu robežas pakāpenisku slēgšanu tālu pārspēj visu, ko Tito līdz šim atļāvies darīt pret Maskavas komūnistiem. Robežas slēgšanai var būt l i k t e n ī g a s s e k a s priekš grieķu dumpiniekiem. Daži amerikāņu laikraksti jau uzskata šos Tito vārdus par zīmi, ka viņš pieņēmis amerikāņu priekšnoteikumu par aizdevumu piešķiršanu Jugoslavijai. Tito grib dabūt no Pasaules bankas 250 milj. dol. lielu aizņēmumu. Bet pirms to viņam dot, amerikāņu valdība pieprasa, lai Jugoslavija pilnīgi pārtrauc grieķu dumpinieku atbalstīšanu, līdz ar ko pēdējo liktenis būtu apzīmogots."

*

Vašingtonā un Atenās Tito runa radījusi vislielāko ievērību, pat sensāciju. ASV ārlietu ministrija apsveica Tito paziņojumu, ka Jugoslavija pakāpeniski slēgs savu robežu ar Grieķiju. Jau sen UN mēģināja piedabūt Jugoslaviju uz šādu soli, bet līdz šim visi UN pūliņi bija izrādījušies veltīgi.

Times Atenu korespondents ziņo: Tito paziņojums par grieķu-jugoslavu robežas gaidāmo slēgšanu uzņemts Atenās ar dziļu gandarījumu, bet arī ar piesardzību, jo rūgti piedzīvojumi pagātnē neļauj grieķiem ticēt tik labai ziņai.

Militārie vērotāji Belgradē, pēc Reutera informācijas, ir pārliecināti, ka dumpja kustība Grieķijā ātri tuvojas savam galam un ka Jugoslavijas nostāja vēl vairāk pātrinās gala pienākšanu.

Angļu prese aizrāda uz zīmīgo apstākli, ka daudzi antititoisti pašlaik uzturas Maskavā un kaļ tur tumšus plānus. Ja vien maršalam Tito izdosies sekmīgi izvest galā savus saimnieciskos projektus un nodibināt ciešus tirdzniecības sakarus ar rietumiem, tad pārējām Austrumeiropas tautām padomju jūgs liksies vēl smagāks nekā līdz šim.

*

Rumānijas parlaments trešdien ratificēja militāro draudzības paktu ar Poliju. Ārlietu ministre Paukere pie tam teica draudu pilnus vārdus pret Jugoslaviju: „Jugoslavijā patlaban valda kāda nodevēja kliķe. Tā jāgāž un jāiznīcina, lai jugoslavu tauta varētu kļūt brīva."

Kāda jaunāka telegramma no Atenām vēstī: „Tagad noticis galīgais lūzums attiecībās starp grieķu komūnistu partiju un Tito. Grieķu komūnistiem tuvu stāvošā Maķedoniešu organizācija pieņēmusi rezolūciju, kas skarbi nosoda jugoslavu komūnistus par viņu „biedrošanos ar imperiālismu". Šī rezolūcija trešdien atkārtoti nolasīta grieķu dumpinieku radiofonā. Tas arī paziņoja, ka dumpinieku „valdības" abi negriekiskie „ministri" Gočevs un Keremiņčevs uzskatāmi par nodevējiem, jo viņi uzturējuši sakarus ar Tito.

Krustvārdu mīkla

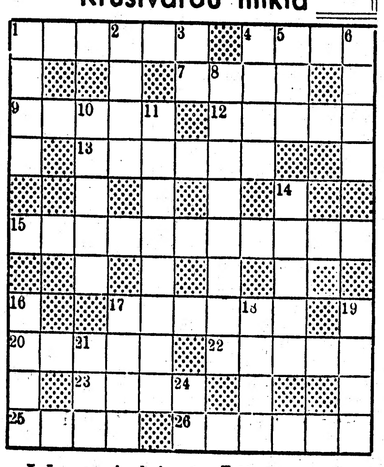

Līmeniski: 1. Ēdināt. 4. Mūzikas instruments. 7. Posta. 9. Slēgta sabiedrība. 12. Avis. 13. Nodoms. 15. Gaismeklis. 17. Iedobumi zemē. 20. Pirms neilga laika. 22. Noguris. 23. Kabināt. 25. Dzīvības pazīme. 26. Persona A. Egliša romānā „Līgavu mednieki".

Stateniski: 1. Prasme. 2. Korigē. 3. Vietniekvārds. 4. Vīrieša vārds „ikdienas lietošanā". 5. Bārt. 6. „Klausule". 8. Cilvēka daba. 10. Savienība. 11. Trauks. 14. Pazīstams latviešu žurnālists. 16. Svara vienība. 18. Upe Vācijā. 19. Vīriešu lepnums. 21. Ir nepatīkama sajūta. 24. Šeit.

Iepriekšējās krustvārda mīklas atrisinājums

Līmeniski: 1. Leo. 3. Paparde. 8. Pauko. 10. Intīms. 11. Šķīt. 13. Evats. 15. Eps. 16. Nd (neodīms). 18. Sekta. 20. Sābrs. 23. Dieta. 25 Lasis. 27. SD. 28. Ski. 29. Kulba. 32. Iela. 33. Kaisīt. 34. Takse. 35. Atstāta. 36. Tas. — Stateniski: 1. Laipns. 2. Optē. 3. Puma. 4. Āksts. 5. Po. 6. Rakete. 7. Ērts. 9. Aivars. 12. Īpats. 14. SED. 17. Dālke. 19. Kirbis. 21. Baiļes. 22. Sīk. 24. Adatas. 26. Sūkāt. 28. Sīga. 30. Laka. 31 Asēt. 34. Tā.

„ELEKTRISKĀ KALPONE" — **tā attēlā redzamo moderno mājturības aparātu nosaucis viņa izgudrotājs — anglis (Electric Daily Help). Aparāts ar izmaināmām rotējošām dažādas formas un cietuma sukām spēj vienlīdz labi tīrīt apavus, berzt vārāmos podus vai spodrināt sudraba traukus. „Elektrisko kalponi" kāda Londonas fabrika jau ražo serijveidā.**

Desmitā daļa iedzīvotāju bēgļu gaitās

Pasaules atklātībā tikko atskanējušas valodas, kas zina vēstīt par diplomātijas aizkulisēs uzsāktām lielvalstu sarunām nolūkā izbeigt Grieķijas pilsoņu karu. Šai sakarībā interesants ir NYHT raksts, kurā tuvāk pastāstīts par šīs nelaimīgās un izmocītās zemes dzīvā spēka un materiālajiem zaudējumiem pēdējos gados.

Pastāvīgā nedrošība un bandītu uzbrukumu draudi vispirmā kārtā dezorganizējuši Grieķijas dzelzceļu un zemes ceļu satiksmi. Mīnu eksplozijās gājušas bojā 650 civilpersonas, sapostīti 450 automobiļi un 300 dzelzceļa vagoni, nolaisti no sliedēm vairāk kā 80 vilcieni. Bandīti nereti novieto mīnas arī pļaujamos kviešu laukos, un tām par upuri krīt daudzi mierīgi zemnieki. Automobiļi zemes iekšienē uzdrošinās doties vienīgi organizētās karavānēs bruņotu karavīru pavadībā. Pilnīgi pārtraukta dzelzceļa satiksme starp abām lielākajām Grieķijas pilsētām — Atenām un Salonikiem.

Milzīgās amerikāņu palīdzības summas, kas domātas Grieķijas jaunuzbūvei, īstenībā pa lielākai daļai jāizlieto jaunceltņu, mašīnu un citu svarīgu pasākumu apsardzībai. Neraugoties uz šiem piesardzības soļiem, tomēr izpostītas Maršala plāna ietvaros iegūtās mašīnas un citas materiālās vērtības vismaz 300.000 dolaru apmērā.

Viena desmitā daļa no visiem 8 milj. Grieķijas iedzīvotājiem pašlaik atrodas brīvprātīgās vai piespiedu bēgļu gaitās un tikko spēj pretoties bada nāvei pārblīvētajās pilsētās. Bandīti ieņemtajos apgabalos nodedzinājuši 11.5000 mājas un nogalinājuši 3500 civiliedzīvotājus. Baiļu psihoze valda visos zemes stūros, jo arī pat Atenas neviens nav drošs par savu dzīvību.

Arī gluži ārēji dzīve Grieķijā nes raksturīgu kara un juku laiku zīmogu. Atenās un citās pilsētās naktīs pastāv iziešanas aizliegums. Ir vajadzīgas vīzas nevien lai iebrauktu vai izbrauktu no Grieķijas, bet arī — lai dotos no vienas grieķu pilsētas uz otru. Pavisam nemiernieku rokās vēl arvien ir apm. piektā daļa visas zemes territorijas.

Jauni sekmīgi līdzekļi un metodes

DILOŅA DZIEDINĀŠANĀ

ŠVEICES ĀRSTS ATRADIS METODI KAVERNU BACIĻU LIKVIDĒŠANAI, BET VĀCIEŠI IZGUDROJUŠI MEDIKAMENTUS CĪŅAI PRET GĻOTĀDU TUBERKULOZI

Kopš Roberts Kochs 1882. g. atklāja tuberkulozes bacili, pasaules zinātnieki gadu desmitiem ilgi neatlaidīgi meklējuši līdzekli šīs slimības apkarošanai. Šai laikā atrastie medikamenti vai ārstniecības metodes diemžēl arvien no jauna pēc pirmajām sākuma sekmēm sagādājuši lielāku vai mazāku vilšanos, nespēdami tbc izdziedināt pilnīgi.

Par tuberkulozes perekli parasti uzskata plaušu kavernas, kas zināmā mērā ir šīs slimības centrs un izejas punkts. Kaverna ir tbc baciļu iedarbības radīts dobums plaušās, kas ceļas sairstot audiem, tādēļ var sacīt, ka cīņa pret tbc ir cīņa pret kavernām. Statistika rāda, ka līdz šim 80% slimnieku miruši desmit gadu laikā pēc tbc baciļu konstatēšanas viņu ķermenī. Šīs apstākļis spilgti liecina par medicīnas nevarību cīņā ar šo izplatīto un nežēlīgo kaiti. Lieki piebilst, ka kara, bēgulības un trimdas apstākļu ietekmē ar tbc slimo arī daudzi mūsu tautieši, īpaši bērni un bijušie karavīri.

Plaušu chirurgija ar īpašu operāciju palīdzību — pneimotoraksu, diafragmas paralizēšanu, torakoplastiku, tāpat klimata maiņas metodes gan stipri mazinājušas mirstību, taču atklātās tbc gadījumos arī pašreiz vēl mirst 50% no visiem slimniekiem.

Liels solis uz priekšu tuberkulozes apkarošanā veikts ar ASV profesora Dr. Selmana ievadītās streptomicīna ēras sākšanos šai īpašajā medicīnas novadā, un visai daudz sola arī otrs tbc baciļu ienaidnieks — TB I 698. Taču, kā visos līdzšinējos gadījumos, jūsmīgais optimisms, kas pavadīja pirmās streptomicīna sekmes, tagad pārvērties rezervētā nogaidīšanā.

Kā īsti iedarbojas streptomicīns? — Visi tie slimību perēkļi cilvēka organismā, kuros ir laba asins cirkulācija vai kuros tāda rodas iekaisumu dēļ, kļūst viegli dziedināmi bieži vien tikai pateicoties streptomicīna lietošanai. Īpaši smadzeņu plēves iekaisumu, miliārās un kakla tbc, kā arī citu, smagu iekaisumu pavadītu slimību dziedināšanā šim līdzeklim ir ievērojami panākumi. Bet tas līdz šim pašam laikam nespēj neko pret tādiem baciļu centriem, kādi izveidojas tbc radītās asinsvadu trombozes dēļ — piem., plaušu kavernām, jo streptomicīns šiem blīvajiem infiltrātiem vienkārši nespēj piekļūt: kavernas ir zināmā mērā izolētas no vispārējās asins cirkulācijas.

Davosas ārstam Dr. G. Maureram nule izdevies atrast īpašu metodi, kas tagad šķiet pilnīgi atrisinām visas ar kavernu blīvajām, necaurlaidošām sienām saistītās problēmas. Dr. Maurers slimnieka ķermenī rada kanāli, kas sniedzas no pacienta ādas krūšu kurvja ārpusē līdz pašai kavernai un sākumā ir zirņa vai ķirša šķērsgriezumā, bet vēlāk, atkarībā no vajadzības, var tikt paplašināts. Šāda veidā pirmo reizi medicīnas vēsturē ir radīta iespēja piekļūt kavernai no ārpuses, apdraudot tbc bacilus tajā pašā laikā neradot nekādus īpašas sāpes slimniekam. Pa šo kanāli Dr. Maurers ievada kavernā ar streptomicīnu piesātinātu pārsienamo materiālu, kavernu pilnīgi aizbāžot. Šī sterilā tampona ārējais gals kalpo streptomicīna pastāvīgai papildu pievadīšanai. Visa ierīce atgādina petrolejas spuldzes degli. Šveices speciālā medicīnas literatūra, to metodi komentējot, izsakās, ka panākumi esot vairāk nekā pārsteidzoši: jau 17 dienu laikā kaverna tādā veidā tiekot pilnīgi atbrīvota no tbc baciļiem. Tie neesot konstatējami pat slimnieka krēpās, kā vien tie līdz tam cēlušies no kavernas. Tā kā tbc slimniekiem, parasti ir tikai viena kaverna, tad tā vienīgais infekcijas avots reizē ar to ir likvidēts, radot labvēlīgu bāzi slimības tālākai ārstēšanai.

Kamēr līdz šim nelaimīgos dilstošslimniekus varēja dziedināt tos izolējot, ievietojot sanatorijās vai ķirurģiski darot operācijas, tagad viņiem var palīdzēt visai radikāli, glābjot pat šķietami neglābjamos un tādos gadījumos, kad torakoplastika nav līdzējusi. Dr. Maurera sensacionālā metode bez tam neatstāj nekādas sevišķas pēdas ķermenī un neinficē ne pašu kanāli ne krūšu sienu.

Bet, kā jau teikts, streptomicīna lietojams tikai pret zināmiem tbc veidiem. Viņu labi papildina krievvācu zinātnieku atrasts līdzeklis, kas pazīstams tikai kopš 1947. g. ķīmiķu kongresā Bonnā, kur bijuši Leverkuzenas krāsu fabriku laboratorijas vadītājs profesors Dr. Domagks kopā ar saviem tuvākajiem līdzstrādniekiem sniedza pirmās ziņas par kādu jaunu tbc apkarošanai derīgu atradumu, kas pieder tiosemikarbazonu ķīmiskajai grupai. Viens no šiem līdzekļiem nosaukts savas izmēģinājumu stadijas vārdā par TB I 698 un tagad ir bieži lietots medikaments vairākās Rietumvācijas klinikās. Līdzšinējie novērojumi liecina, ka šis TB I līdzeklis 0,05 līdz 0,5 gramu tīrās substances dozās, sevišķi labus panākumus dod vis ģlotādu un kakla tuberkulozes apkarošanā (80% no visiem gadījumiem pilnīgi izdziedināti), kā arī tuberkulozu mēles iekaisumu un zarnu tbc ārstēšanā. Toties vājas sekmes šis jaunais līdzeklis uzrāda nieru tbc apkarošanā, bet arī plaušu diloņa dziedināšanā tā panākumi ir visai nenoteikti. Pilnīgi bez kādiem panākumiem TB I ir cīņā ar miliāro tuberkulozi un smadzeņu plēves iekaisumu — tātad novados, kuros streptomicīnam ir izcili panākumi.

Paredz, ka, abu šo līdzekļu iedarbību apvienojot, izdosies viņa kopējās sekmes ievērojami uzlabot. Tā kā TB I 698 ir ārstniecības līdzeklis, kura neuzmanīga lietošana var sagādāt bīstamas sekas, aptiekās un ārstu privātajā praksē slimniekiem to neizsniedz, bet stingrā uzraudzībā un pastāvīgi kontrolējot iedarbību, lieto vienīgi klīnikās.

RAIBĀ PASAULE

Kāds Detroitas taksometra šoferis nobraucis vienu miljonu kilometru, neļiedzīvodams nevienu satiksmes klizmu. Sakarā ar šo ievērojamo sasniegumu viņš uzaicināts radiofonā 15 minūtes runāt par satiksmes drošību. Šoferis paskaidrojis, ka tādam referātam nevajagot ceturtdaļstundas, bet to varot pateikt vienā teikumā: jābrauc pēc teorijas, ka katrs cits braucējs ir traks.

Džordžs Viljems, kas bija izkritis Dannas pilsētas pārstāvju vēlēšanās, dažas dienas pēc tam vietējā laikrakstā publicēja šādu pateicību: „Es sajūtu nepieciešamību pateikties visiem pilsoņiem, kas mani nav vēlējuši, jo tikai pēc vēlēšanām uzzināju, ka pilsēta ierkritusi milzīgos parādos."

Apspriežot valdības ierosinājumu par dzīvokļu būvi, ASV kongresā starp demokratu deputātiem Koksu un Sabatu sākās dedzīga vārdu maiņa, kas beidzot izvērtās boksa cīņā. Pārējiem deputātiem tikai pēc laba laika izdevās pretiniekus izšķirt. Sabatam ir 83 gadi. (b)

Kopš Vācijas austrumjoslas policija nelegālo robežpārgājēju tvarstīšanai sākusi izmantot niknus suņus, pārgājēji, dodoties pāri robežai, ņem līdzi uz rokas kaķi un, tiklīdz parādās suns, briesmu novēršanai palaiž kaķi vaļā. Kamēr suns, palikdams uztraucīgs vecacajam naidam, dzenas pakaļ kaķim, nelegālisti mierīgi pāriet joslu robežu. (b)

Apgādājušies ar 40 pāriem kurpju un 300 pāriem zeķu, seši angļu svētceļnieki atstājuši Londonu, lai kājām dotos uz Mūžīgo pilsētu Romu, kur grib nokļūt Ziemsvētku vakarā uz Svētā gada ievadījumu. (b)

Dvīņu brāļi Frančesko un Efisio Fuldžesi savā dzimtajā pilsētā Lakoni, Itālijā, nosvinējuši simto dzimumdienu. Efisio kopš viena gada nespēka dēļ gan spiests palikt gultā, bet Frančesko vēl strādā lauku darbus. (b)

Napoleons Kovonidess kopš vairākiem gadiem Parīzes apkaszemes dzelzceļā braucis ar viltotām biletēm, rūpīgi uzlipinot izlietoto biļešu caurumiņiem tāda paša lieluma ripiņas, kuras salasītājs stacijās un mājās priekšzīmīgi sakārtojis pēc lieluma, krāsas un papīra šķirnes. Pie viņa atrastas „krājumā" 2750 šādas ripiņas. (b)

Ar pieri sienā

Kāda ievērojama vācu ārsta uzgaidāmā istaba bija stāvgrīdām pilna ar pacientiem, kas gaidīja savu kārtu jau stundām ilgi. Brīdi pa brīdim daži pārmija kādu vārdu un tad atkal visi klusēja. Klusēja, gaidīja un gaidīja. Pēdīgi piecēlās vecāks kungs un noguruša balsī pie sevis noteica: „Es tomēr labāk iešu mājās un miršu dabiskā nāvē!"

*

Profesoram Einšteinam kāds ļoti nervozs kungs nesen jautāja: „Meistar, vai taisnība, ka ar visu to jauno atradumu palīdzību, kas pēdējā laikā veikti atomu skaldīšanā, varētu uzlaist gaisā visu mūsu zemes lodi?" Einšteins pasmaidīja un mierinādams uzlika viram roku uz pleca: „Protams, taisnība, bet kas par to, jo zeme taču ir niecīga, pilnīgi nenozīmīga planēta..."

*

Parīzes tikumības policija uzdeva kādai savai sevišķi centīgai darbiniecei mīlas pārīšu „virspārraudzību" daudzajos pilsētas kinoteātros. Drīz pēc tam priekšniecība viņu pašu pārsteigusi kādā kino ložā nepārprotamā situācijā ar kino direktoru.

Kur un kā strādā daudzinātais kominforms?

1943. gada maijā, kad Pad. savienību vēl arvien nopietni apdraudēja vācu armijas, un rietumvalstu sūtītie kara materiāli Kremlim šķita svarīgāki par visām pasaules revolūcijas domām, politbirojs, kā zināms, ar lielu skaļumu paziņoja komūnistiskās internacionāles likvidēšanu. Kara beigu posmā un pirmajos pēckara gados kominterns vismaz oficiāli neeksistēja. Politbirojs tā darbību atkal atjaunoja 1947. g. septembrī Belgradē, šoreiz nosaucot to par „komūnistisko informācijas biroju" jeb kominformu, un formulējot kā galveno darbības mērķi — apkarot rietumu demokratisko ideju izplatīšanos Austrumeiropā.

Bet drīz no Belgrades sāka nākt satraucējas ziņas par maršala Tito ķecerīgi patstāvīgo politiku. Krievu delegāts kominformā biedrs Judins žēlojās, ka jugoslavu slepenā policija izseko Belgradē katru viņa soli. Arī citādā ziņā Kremlim ar kādreiz cildināto boļševisma cīnītāju un tautas varoni Tito nebija vairs pa ceļam. Kominforms neviesmīlīgajā Belgradē sāka justies neomulīgi, un beidzot pag. gada vasarā, pēc asas notu izmaiņas starp Staļinu un Tito, pārvācās uz Bukarestu.

Kominforma organizātorisko uzbūvi un pašreizējo darbību rumāņu galvaspilsētā sīkāk apraksta (22. 6.) Kanādas laikraksta The Montreal Daily Star korespondents Jans Kolvins. Vairākos lielos namu blokos vienā no galvenajām pilsētas ielām darbojas pavisam 5 kominforma departamenti: politiskais, militārais, saimnieciskais, aģitācijas un informācijas. Šais departamentos 700 Maskavai uzticīgi ierēdņi izstrādā plānus rietumvalstu komūnistisko pagrīdnieku darbībai — streiku, sabotāžas un izspiegošanas akcijām. Interesants ir fakts, ka nevienā kominforma departamentā nav reprezentēti angļu komūnisti. Tie gan izpilda kominforma rīkojumus, bet acīm redzot nebauda pietiekami daudz uzticības, lai varētu paši piedalīties šo rīkojumu izlemšanā.

Aģitācijas departamenta spāņu zemju nodaļu vada temperamentīgā Doloresa Ibaruri, kādreizējā ugunīgā Barselonas spāņu republikāņu orātore. Viņas speciālais štābs pret Franko Spāniju atrodas Tulūzā. Šai pašā departamentā ir sevišķa slavu nodaļa, kuras uzdevums — nodibināt kontaktu ar slavu minoritātēm visās rietumu pasaules valstīs. Tāpat ir Vācijas nodaļa un koloniju nodaļa. Visas šīs nodaļas cieši sadarbojas ar „pasaules revolūcijas nodaļu", kuras vadītājs ir kāds bezpavalstnieks Eduards Kolmans.

Informācijas departaments rūpējas par komūnistiskās literatūras publicēšanu, kā arī kārto un uzglabā dokumentus un kartotēkas. Spriežot pēc kominforma nosaukuma, šim departamentam vajadzētu būt galvenajai un pat vienīgajai organizācijas sastāvdaļai, bet īstenībā tas veido tikai samērā nenozīmīgu kominforma apakšnozari.

Daudz svarīgāks ir militārais departaments, kur strādā apm. puse no visiem kominforma darbiniekiem. Šai departamentā, kas pēc uzbūves atgādina īstu kara ministriju, pastāv rekrutēšanas, izlūkošanas, transporta, operātīvā u. c. nodaļas. Departaments vāc un sadala ieročus komūnistiskajiem partizāniem un nosaka galvenos vilcienos to darbību saskaņā ar Maskavas pavēlēm. Pad. savienības virspavēlniecības pārstāvis šai departamentā ir plkv. Kiranovs.

Politiskais departaments, ko varētu uzskatīt par kominforma smadzenēm, uztur kontaktu ar PSRS un tās satelītvalstu diplomātiskām misijām Londonā un citās rietumvalstu galvaspilsētās, kā arī vāc sarakstus par komūnistu ienaidniekiem visā pasaulē. Sevišķi aktīva ir jaunatnes nodaļa, kuras darbība, kā nesen atklājās, bija laidusi dziļas saknes pat Austrālijas skautu organizācijā.

Kominforma ģenerālpadomes faktiskais vadītājs ir PSRS komūnistu partijas ģenerālsekretārs Maļenkovs, ko daudzi uzskata par iespējamo Staļina pēcnācēju. Bez PSRS šai augstākajā kominforma organā pārstāvētas vēl Polija, Ungārija, Rumānija, Bulgārija, Čechoslovakija, Albānija un Itālija. Domājams, ka drīzumā te uzņems arī spāņu un vācu komūnistus.

Laimīgajai padomju tautai vairāk jāsmejas

Maskava (b). — Krievu humoristu, satīristu un karikatūristu kongress, kas notika šajās dienās, konstatējis, ka krievi pārāk maz smejoties, un uzbrucis laikrakstiem, ka tie esot par nopietniem un sastingušiem. Lielākie vaininieki šajā ziņā esot provinces laikraksti. Oficiālais padomju žurnāls „Kultura i žizņ" jaunākajā izdevumā apliecina, ka konferences kritika esot „pilnīgi pamatota".

Diemžēl, ne humoristu kongress, ne kultūras žurnāls nav pateicis, par ko gan lai padomju ļaudis smietos!

Jauns trimdas rekords 200 m barjērskrējienā

Valkas nometnes pārbaudes sacīkstēs vieglatlētikā jaunu trimdas rekordu 200 m barjērskrējienā 28,0 sek. sasniedza K. Upenieks. Pirms tam viņš 400 m bija veicis 53,4. Līdzšinējais trimdas labākais sasniegums 28,3 arī piederēja K. Upeniekam.

Jaunus panākumus guvuši arī Valkas jaunieši Nirnbergas apgabala jaunatnes sporta svētkos 9. jūlijā. 1933./34. g. dz. zēnu grupā E. Zikmanis uzvarēja atkal augstlēkšanā ar 1,50 un bumbiņas mešanā ar 74,30 m, bet 1000 m skrējienā ar 3:07,5 palika otrā vietā. 1931./32. g. dz. zēnu grupā E. Rumbēns uzvarēja 6,25 kg lodes grūšanā ar 11,52 m, bet G. Zodiņš ar 10,14 m guva 3. vietu. V. Neļķe 1000 m skrējienā sasniedza 3:10,6.

Latviešu YMCAs organizētajās vieglatlētikas korespondencsacīkstēs zēnu „A" grupā Valkas jaunieši sasniedza 5253 punktus. Atsevišķie labākie rezultāti šādi: 100 m G. Zodiņš 13,0, A. Fišers 13,1, 100 m: V. Neļķe 3:12,0, G. Zodiņš 3:13,1. Augstlēkšanā: E. Zikmanis 1,50 m, V. Neļķe 1,40; 5 kg lodes grūšanā E. Rumbēns 12,41, G. Zodiņš 11,60 un 2 kg diska mešanā G. Zodiņš 26,97, E. Rumbēns 26,70. **A. L.**

N. MILLERS TUVOJAS 15 m LĪNIJAI

Vācu sporta svētkos Pinebergā mūsu izcilais lodes grūdējs N. Millers no jauna pierādīja, ka viņš jau pilnīgi nobriedis 15 metru līnijai un līdz ar to arī jaunam rekordam. Ar rezultātu 14,83 Millers pārliecinoši uzvarēja pārējos sacensoņus. Piedalījās arī citi U. S. vieglatlēti un sasniedza sekojošus rezultātus: četrcīņā Riemeris ierindojās 1. vietā (100 m 11,7, tāllēkš. 5,95, lodē 9,55 un augstl. 1,40). Augstlēkšanā uzvarēja Bernāts ar 1,65 100 m. Pūpēdis ierindojās 2. v. ar 12,0 (1. v. Riemeris — 11,7 sek.). **B.**

Dānijā, sporta svētkos Nestvedā, baltiešu basketbola vienība zaudējusi dāņu sastādītai vienībai ar 33:35 (16:16). Baltiešu ierindā spēlēja latvieši Briedis (13 p.) un Isaks (10), lietuvieši Matrikis (4) un Žukas (2) un igaunis Polvers (4).

Svaru celšanas rekordists K. Blieskalns jau kopš 1947. g. vasaras dzīvo Anglijā, viņam radies spējīgs jaunās paaudzes sekotājs Pēteris Dūdars, kas nupat izcīnījis sava apgabala meistarnosaukumu smagā svarā, sasniegdams trīscīņā 332 kg (spiešanā 95, raušanā 100 un grūšanā 137 kg).

Hersbrukas sieviešu volejbola vienības dalībniece Daina Dzilna izceļojusi uz ASV, nevis uz Misisipi, bet gan Pensilvānijas štatu.

Somu gargabalnieku cerība, jaunais Koskela Helsinkos veicis 5000 m ievērojamā laikā — 14:24 min., bet vecmeistars Heino, par spīti saviem 37 gadiem — 14:27,2 min. Pasaules rekordists Strands Oslo skrējis 1500 m 3:51,4 min.

Futbolistiem atgriežoties, pārtrauc darbu un satiksmi

Jaunais Vācijas futbola meistars VfR Mannheim, atgriežoties savā pilsētā, piedzīvoja neredzēti jūsmīgu sagaidīšanu. Trauksmē bija visa pilsēta, un tūkstošiem laužu gavilēdami pavadīja automašīnas, kurās brauca futbolisti. Viņus apbēra ziediem un dāvanām, bija pārtraukta satiksme, un meistaram par godu pat bija slēgtas skolas un iestādes. Kāds Šveices tirgotājs ielūdzis visu vienību uz divām nedēļām atpūtā Šveicē. VfR Mannheim pieņēmusi Borussia Dortmund izaicinājumu 14. augustā Dortmundā sacensties revanšciņā.

Karlsruļeši rosīgi basketbolisti

Karlsrūē 9. un 10. jūlijā risinājās 3 vienību basketbola turnīrs, piedaloties Gīsenes Daugaviešu, Bucbachas un Karlsrūes YMCAs vienībām.

Pirmajā spēlē mājinieki drāmatiskā cīņā pieveica turnīra favorītu — Daugaviešus ar 52:50 (18:23). Karlsrūes YMCAs vienībā spēlēja un punktus guva: Ozoliņš (26), Konopasevičs (12), Ozols (10), Paegle (2), Blūmentāls (2), Rudzītis, Rudiņš, Kārkls, Grīnhagens (0). Gīsenei: Grieze (16), Rops (14), R. Ansons (12), J. Ansons (8), Kārkls (0).

Nākošā spēlē Bucbacha guva 44:34 (16:19) uzvaru pār iepriekšējā spēlē nogurušajiem karlsrūiešiem. Bucbachas vienībā darbojās Oliņš (13), Ķibermanis (13), Akmeņkalns (6), K. Ludeks (4), M. Ludeks (4), Dubinskis (4).

Svētdien Gīsenes Daugavieši viegli pieveica Bucbachu ar augstu 56:16 (23:18) rezultātu. Tā kā katra vienība bija guvusi 1 uzvaru un 1 spēli zaudējusi, tad punktu stāvoklis visām bija vienāds.

8. jūlijā Karlsrūes YMCA pieveica pilsētas vācu meistaru KTV 46 ar 51:36 (20:8), bet 3. jūlijā zaudēja Heidelbergā 1948. g. Vācijas meistarvienībai TB Heidelberg 18:26 (8:8). **V. K.**

INVALĪDI SPORTO

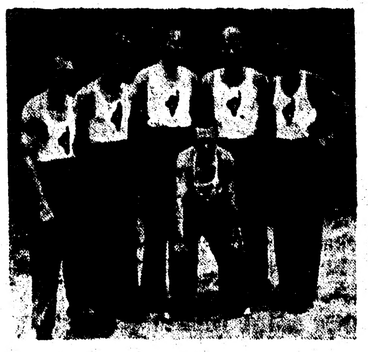

Baltiešu invalīdi Bedburgas pārskološanās centrā, par spīti miesas trūkumiem, ir visai aktīvi sporta nodarbībās: šachā, galda tenisā un volejbolā. Labākie sportisti startē arī no vācu biedrībām, gūstot labus panākumus, piemēram šachisti G. Ķitners un igaunis ģen. I. Sodla un galda tenisisti brāļi Krūmiņi un Vl. Daškēvics kas spēlē Bedburgas vācu pirmajā vienībā.

Ievērojams notikums pārskološanās centra sporta dzīvē bija volejbola turnīrs, kurā piedalījās 8 vienības. Uzvarēja „galdnieki", 2. v. atstājot „sudrabkaļus" un 3. v. „pulksteņtaisītājus". Pēdējo vienībā (uzņēmumā) visiem spēlētājiem, izņemot kapteini, ir amputētas kājas (vidū turnīra vaditājs Z. Krūmiņš).

Sarīkot olimpiskās spēles katru otro gadu līdzšinējo četru gadu perioda vietā kādā konferencē, kur pārspriesta spēļu organizēšana 1956. g. Melnburnā, ierosinājis Austrālijas olimpiskās komitejas loceklis Franks Borepērs.

Iepriecinājums futbola totalizātora cienītājiem Minchenē nodibināta un oficiāli reģistrēta „Futbola totalizātora padomdošanas sabiedrība" ar 20.000 DM lielu pamatkapitālu. Šīs dīvainās sabiedrības mērķis — dot „lietiškus" padomus visiem, kas grib spēlēt futbola totalizātorā. Ar interesi gaidāms, cik laimētāju būs jaunās sabiedrības klientu vidū.

Futbolisti atgriežoties, pārtrauc darbu un satiksmi

Angļu futbola lietpratēji, kas noskatījās Vācijas meistarības finālspēli, par tās kvalitāti izsakās diezgan atturīgi. Anglijas futbola savienības ģenerālsekretārs Stenlijs Rouss: „Kas par lielu dienu, kas par spēli," tūliņ smaidot piebilzdams: „Dažreiz arī mēs spēlējam tādu futbolu," bet aizmirsis paskaidrot, kāda Anglijas līga tādu futbola spēlē. Treneris Devidsons, kas pašreiz uzturas Vācijā un labi pazīst labākās vienības: „Spēle nebija tāda, kādai tai būtu vajadzējis būt." Arī vācu futbola speciālisti un sporta žurnālisti par spēles tehnisko līmeni nav sajūsminātī un nopelī vairāku spēlētāju nesportisko rīcību laukumā. Norāda arī uz to, ka futbola savienībai turpmāk vajadzētu izraudzīties neitrālāku spēles vietu, jo Štutgartē prāvā manheimiešu ekspedīcija un 90 proc. pārējo skatītāju par katru cenu vēlējās redzēt Dienvidvācijas vienības uzvaru un tādā garā arī Manheimas vienību atbalstīja, darot to ne katrreiz sevišķi disciplinēti.

Stila ziedi mikrofonā

Futbola „trakums" Vācijas futbola meistarsacīkšu finālā bija pārņēmis ne tikai 90.000 skatītājus un miljonus, kas spēles pārraidījumu klausījās pie radioaparātiem, bet arī četrus radioreportierus, kas klausītājiem sniedza īstu izteiksmes akrobātiku un nedzirdētus stila ziedus, piemēram: „...zālāja maurā vēsmo meistara dzimšana...", kā jaunas stirnas borusieši cilpo pa laukumu..., tas ir virs ar dubultām plaušām, kas līdzīgi terjeram pārvalda laukumu..., skatītājiem izdeg drošinātāji..., Langlocs izdara eksekūciju un šauj ar lielgabalu uz vārtiem, šis divu centneru virs, šis tanks..., zemestrīču seismografam šīnī spēlē nebūtu ne brīdi bijis miera..., fanātiķu drudžainās vēlēšanās kāpinājās līdz kulminācijai..., bezmatainais cīnītājs pāraug pats sevi..., šis virs ar plaušām kā ērģeļu stabulēm..., šie manheimieši ir kā lapsas paslēptuvē, kas glūn, lai varētu ienest savu vienību zeltainās vakara šalkās..., šāvieniem nav nervu... un vēl daudzi līdzīgi, latviski netulkojami teicieni.

Dēvisa kausa izcīņā tenisā **Eiropas** joslas finālā no 23.—25. jūlijam sacentīsies **Francija** ar **Itāliju. Pirmā pusfinālā 3:1 pieveica Ungāriju, bet Itālija Jugoslaviju. Ziemeļamerikas joslā Meksika viegli pieveica Kubu un finālā satiksies ar uzvarētāju no Austrālijas—Kanādas sacensības.**

DZĪVAIS ŠACHS

Šacha spēles propagandai jau kopš gadu desmitiem pazīstams „dzīvais šachs", ar kuŗa demonstrējumu ievadīja arī starptautisko Oldenburgas turnīru. Uz brīvā dabā izveidotu lielu šacha dēļa gājienus neizdara figūras, bet cilvēki. Oldenburgā figūras „tēloja" reālskolas zēni un meitenes, kas krāsainos tērpos kā karaļi, dāmas, zirgi, torņi, laidņi un bandinieki kustējās tā, kā viņus diriģēja spēles vadītājs. Parasti „dzīvajam šacham" izvēlas slavenas partijas ar nedaudz vilcieniem, un Oldenburgā demonstrēja visu laiku ģeniālākā šachista, amerikāņa Morfija partiju pret francūzi Izuāru, kas spēlēta 1851. gadā Parīzes operas ložā „Sevilas bārddzinā" izrādes laikā. 17 gājienos uzvarējis Morfijs.

„Dzīvo šachu" paredzēts šovasar demonstrēt arī Zalcburgā svētku spēļu laikā, un latviešu šacha savienības priekšsēdis zv. adv. Melnbārdis kādā šachistu sanāksmē ierosinājis „dzīvā šachā" demonstrējumu kādreiz izdarīt Eslingenas kolonijas sporta laukumā, lai par interesanto un skaisto spēli vairotu interesi īpaši latviešu jaunatnē, kuŗas vidū tā trimdā palikusi novārtā. Ja šacha savienības priekšsēdis šo savu domu vēl nav aizmirsis, būtu jauki, ja to varētu īstenot.

Mūsu mīļais biedrs

Dr. Leopolds Kaufmanis

miris 1949. g. 19. jūnijā Kanādā.

Latvijas ārstu apvienība trimdā.

1949. g. 12. jūlijā pl. 01.45 pēc grūtas slimības Heilbronnas sanatorijā šķīrās no mums mana mīļā sieva, māte, meita un māsa

Zelma Kalkaus, dzim. Salaks

Dzim. 1922. g. 22. nov. Latvijā, Pededzes pag. „Blīgznu salā"; apbedīta ceturtdien, 14. jūlijā, plkst. 15.00 Eslingenas kapos.

Es sapni par dzimteni pagalvī likšu

Sērojošais vīrs, meita, māte, māsa Vācijā un māsas Latvijā.

1949. g. 3. jūlijā Edmundstāles sanatorijā pēc grūtām un ilgām ciešanām šķīrās no mums bij. karavīrs

Elmars Kiršteins

dzim. 1913. g. 13. maijā.

Apbedīts 1949. g. 6. jūlijā Špākenbergas Meža kapos, Gēstachtā.

Viņu mīļā piemiņā paturēs
Edmundstāles sanatorijas latviešu kopa.

Vieglā nāvē 1949. g. 6. jūlijā Špakenbergas nometnē negaidīti no mums šķīrās mūsu mīļā un labā

Marija Enzeliņa, dz. Mūrniece

kādreizējā Mickēnu saimniece, dzim. Latvijā 1877. g. 21. nov. Apbedīta 9. jūlijā Gēstachtas Meža kapos.

Es sapni par dzimteni pagalvī likšu.

Viņu mīļā piemiņā paturēs:
vīrs, mazdēls un māsa Vācijā, dēls vedekla, mazmeitiņa un mazmeitas ar vīriem Anglijā.

Būvinženieris

Kārlis Brants

dzimis 1888. g. 16. martā, miris 1949. g. 27. jūnijā, apglabāts 30. jūnijā Hanavas kapos, Vācijā.

Vārtus ver, vārtus ver,
Smagi trimdas smiltis ber.
Ak, kā mani kauli ietu
Prom uz tēvu dusas vietu,
Turp vien mana dvēs'le cer.

Par aizgājēju sēro
brālēns P. Brants ar ģimeni, pārējie radi un draugi Vācijā un dzimtenē.

Izdevēja J. Mežiņa
PAZIŅOJUMS.

Sakarā ar Fuldas nometnes likvidāciju esmu pārvietojies uz (17a) Karlsruhe, Forstner-Kaserne, Bl. 4—50, kurp arī lūdzu sūtīt norēķinus un pasūtījumus. Paziņoju arī, ka A. Upenieka grāmata „Labsirdīgais profesors" ir izpārdota un vēl ir dabūjama tikai viņa grāmata „Likteņa viesnīca".
Cena DM 4.—. (129)

Iznākusi
Dipl. inž. **G. Blūma**
PRAKTISKĀS RADIOTECHNIKAS PAMATI.
Cena DM 4.80.
Atkalpārdevējiem atlaide.
Apgāds **„Gaismas Pils"**,
Latvian DP Camp,
Hanau/M. (137)

Kurzemes varoņu piemiņai veltīta dzejas antoloģija
KURZEMES KRASTS.
Sakārtojis Andrejs Eglītis no rokrakstiem un pēdējiem Kurzemes preses izdevumiem. Cena DM 3.—. Dažus pēdējos eksemplārus piedāvā Daugavas Vanagu grāmatnīca (13a) Nürnberg 2, DP Camp „Valka". (101)

Iznākusi
ierobežotā skaitā dipl. māksl.-grafiķa F. Vīksnes grāmata
Latvisku audumu paraugi
Saturā spilvenu galdautu, logu aizkaru sienu segu utt. paraugi vistīrākā latviešu ornamentikā. Grāmata liela formāta, maksā DM 10.—; atkalpārdevējiem ar uzliktu pēcmaksu pastā 20 proc atlaide. Pasūt.: F Vīksne (13a) Nürnberg 2, DP Lager Fischbach; L. Gulbe, Wawa A. C. R. Post Office Ontario, Canada. (79/2)

Ja kāds ko zinātu par **Bērtuli Krūkli**, pēdējā dzīves v. Pastendes pag. Kārkliņos, un **Krišu Dzegūzi** no Talsiem, lūdz rakstīt K. Grencinam, Wotherton Hostel, Chirbury, Montgomery, England. (134)

Apslēptas mantas meklētāji Komo ezera piekrastē

Le Monde ziņo, ka kādā Komo ezera piekrastes vietā pag. nedēļā lieli tūristu un vietējo ziņkārīgo pulki apstājuši dažādiem zinātniskiem un pašgatavotiem aparātiem apbruņotus vīrus, kas tur meklējuši itin kā 1945. g. pavasarī nogremdētās Musolini bagātības. Kad italiešu partizāni toreiz apturēja Musolini bēgšanu uz Šveici, viņu rokās krita arī vairākas somas ar bij. diktātora vērtslietām un dārgmetalliem. Šīs somas toreiz pazuda bez pēdām, tā ka izplatījās vairākas un dažādas versijas par viņu pievācējiem. Pēdējā laikā cirkulēja ziņas, ka vērtības galu galā nokļuvušas Musolini vācu sardzes rokās, kas tās noglabājusi Komo ezera krastā. Sardzes priekšnieks, SS pulkvedis Senefelds, uz nāves gultas šo noslēpumu atklājis kādam italiešu žurnālistam, kas savukārt informējis italiešu iestādes, kuŗas tagad šo ziņu gribējušas pārbaudīt.

Vakarā tomēr izrādījās, ka meklēšana bijusi veltīga, jo norādītā vietā neatrada ne mazāko noslēpto mantu pēdu. Nākamā dienā tagadējais komūnistu senātors Sando Pertini, kuŗš Musolini bēgšanas laikā piedalījies partizānos, savukārt apgalvoja, ka Musolini vērtības gan nolaupījuši vācieši, bet ka tie tās arī aizveduši uz Vāciju, kur par viņu tālāko likteni nekas neesot uzzināms.

91 g. v. ZVIEDRIJAS KARALIS PELDAS JŪRĀ

Stokholma (B). — Arī Zviedrijā pašreiz valda tropisks karstums. 91 g. v. Zviedrijas karalis Gustavs svētdien peldējās jūrā. Pēc peldes viņš izteicies: „Savu mūžu neesmu juties labāk ka pašreiz." Karalis joprojām spēlē tenisu un iet uz medībām.

PATS IZROK SAVU KAPU, JO PAZĪST SAVUS RADUS

Kansassiti (C). — Mazajā Asārijas pilsētā Kansasa štatā svētdien apbedīja 76 g. v. vecpuisi Džonu Svensonu ar pavārdu Priecīgais Džo, kas stundu pirms savas nāves vēl bija paguvis izrakt savu kapu. Dienu pirms nāves viņš kaimiņiem teicis: „Es pazīstu savus radus. Ja pats sev neizrakšu kapu, neviens to nedarīs." Tad viņš paņēmis lāpstu un devies uz kapsētu. Kad pēdējā smilšu lāpsta bijusi izmesta, viņš nespēkā salīmis un novests slimnīcā. Stundu vēlāk viņš miris.

PADOMJU POLĀRĀ STRATĒĢIJA

Ziemeļpola apgabalā ierīkotas lidmašīnu atbalsta stacijas

Vācu laikraksts Die Welt publicē bij. krievu pulkv. Tokajeva apskatu par padomju stratēģisko stāvokli ziemeļpola apgabalā.

Skats uz polāro karti rāda — sāk autors savu apskatu — ka ceļš pār Ziemeļu ledus jūru ir visīsākais starp Padomju savienību un Ziemeļamerikas valstīm. Divas savā starpā cieši saistītas organizācijas pārvalda padomju gaisa spēku operācijas Arktikā. Viena no tām, tā sauc. Padomju Arktikas gaiskuģniecības nodaļa, kuras pārziņā ietilpst visa padomju Arktikas piekraste, gan skaitās privāta organizācija, bet tās priekšgalā atrodas ievērojami padomju Arktikas lidotāji, kā ģenerālleitnants Mucuruks, ģenerālmajors Molokovs, ģenerālleitnants Spirins u. c. Visi tie ir Padomju savienības „varoņa" tituļa īpašnieki. Organizācija padota Arktikas galvenajai pārvaldei, kas iekļauta Padomju savienības ministru padomē. Šis nodaļas operāciju bazes atrodas polārā apgabala visvairāk uz ziemeļiem izvirzītos punktos.

Aiz šīs privātorganizācijas stāv padomju stratēģiskie gaisa spēki, kuru priekšgalā atrodas liels štābs zinātnisku līdzstrādnieku. Šo spēku atbalsta punkti atrodas minētās organizācijas joslas aizmugurē, mazliet attālāk no Sibirijas Arktikas piekrastes līnijas.

Abu minēto nodaļu lidmašīnas sadalāmas divi kategorijās. Vienā ietilpst slepenas padomju konstrukcijas aparāts Tsagi-25, kurā abi pazīstamie lidotāji Gromovs un Čkalovs pirms kara pārlidoja ziemeļpolu. Kad šī lidmašīna nolaidās ASV territorijā, to tūdaļ demontēja krievu personāls un aiztransportēja atpakaļ uz Padomju savienību. Otrā kategorijā ietilpst amerikāņu modeļi, kas nodoti padomju rīcībā saskaņā ar līgumu un kas tad pārbūvēti, pielāgojot tos arktiskajiem apstākļiem. Šīs lidmašīnas novietotas visattālākajā ziemeļaustrumu apgabalā un to lidojuma radiuss ir tik liels, ka sasniedz Kanādas un ASV territoriju.

Ziemeļpola apgabalā gar padomju ziemeļu piekrasti ierīkotas vairākas atbalsta stacijas. Galvenās stacijas atrodas uz Matoškin Šar salām, Novaja zemļa, Severnaja zemļa, Jaunsibīrijas salā un visattālākajā austrumu punktā — uz Vrangela salas. No šīm stacijām var kontrolēt ikvienas lidmašīnas stāvokli arī tad, ja tā atrastos Ziemeļkanādas apgabalā.

Dažādi fakti liecina, ka Padomju savienība spēj ierīkot bumbvedēju atbalsta punktus uz polārā ledus. Šim nolūkam arī apmāca speciālas lidotāju vienības. Lai kontrolētu ledus stiprumu, no maziem lidaparātiem nomet granātas. Ja izrādās, ka leduskārta ir pietiekami bieza un izturīga, tur nolaiž cilvēkus, kas novāc visus šķēršļus no virspuses, tā ka lidmašīnas it viegli var nolaisties. Ja viss sagatavots, tad pa radio izsauc smagās gaisa spēku vienības uz jaunajiem atbalsta punktiem. Lielāko grūtību pagaidām sagādā polārās nakts tumsa.

Sevišķi svarīga Padomju savienībai ir Aļaska. Kara laikā padomju iepirkšanas komisijas priekšgalā ASV bija ģenerālleitnants Rudenko, kas uzstājās arī par liecinieku Kravčenko prāvā. Šīs komisijas gaisa atbalsta punkts bija Aļaskā. Rudenko varētu daudz stāstīt par to, kādā veidā tika gatavota invāzija Ziemeļamerikas kontinentā. Viens no viņa uzdevumiem bija ievākt jo sīku informāciju par Aļasku. Kara laikā Aļasku pamatīgi izpētīja. Padomju savienība ir smalki informēta par Aļaskas ostām, lidmašīnu nolaišanās vietām un iedzīvotājiem.

Maskava ir ļoti lielā mērā ieinteresēta notikumu attīstībā Arktikā. Salīdzinot šo varbūtējo kara lauku ar pārējiem, jāsaka, ka padomju stratēģi to nekādā gadījumā nevar aplūkot izolēti, bet gan vienīgi ciešā sakarībā ar pārējām pasaules daļām.

Krievi ir pārliecināti — apskata beigās saka Tokajevs — ka arktiskā gaisa spēka ziņā viņi ir pārāki par citiem. Padomju savienība atrisinājusi svarīgu ķīmisku problēmu, atrodot degvielas, kas piemērotas arktiskajiem apstākļiem. Padomju zinātnieku izgatavotās degvielas, kas nesasalst, kvalitātes ziņā ir pārākas par ārzemēs ražotām līdzīgām vielām. Arī lidmašīnās iekonstruēto ieroču mechanismu vajadzībām atrasta piemērota eļļa. Speciālisti izgatavojuši riepu gumiju, kas nodrošināta pret visstiprāko salu, tā ka lidmašīnas arī šajā ziņā pielāgotas savam uzdevumam. Līdz ar to tagad atrisināta ļoti svarīga arktisko apgabalu gaisa spēku problēma.

Vai Japānas atdzīvināšanas plāns glābs stāvokli Tālajos austrumos?

Kad Reutera aģentūra priekš neilga laika ziņoja par ASV ārlietu ministra Dīna Ečesona mēģinājumu pēdējā brīdī aizkavēt Anglijas sagatavoto komūnistiskās Ķīnas de jure atzīšanu, pat vislielākajiem optimistiem Tālo austrumu politikā nokrita zvīņas no acīm. Ja var ticēt NBC komentātora Pīrsona informācijai, tad iznāk, ka šī atzīšana „laimīgi aizbīdīta par dažām nedēļām nākotnē."

Ar to Ķīnas komūnizēšanā sācies jauns posms. Kamēr komūnistu armijas, cik ātri spēdamas, soļo gar dienvidaustrumu piekrasti uz Kantonu un spēcīgas partizānu kolonnas gar Indoķīnas robežu virzās uz Singapūru, nacionālās Ķīnas valdība rezignēti pārvieto savus archīvus uz Formozas salā izbūvētajām amerikāņu armijas pamestajām skārda barakām un reizēm nomet dažas bumbas virs Šanghajas. Lai gan Čangkaišeks publiski apsolījis, ka izdarīs pašnāvību, ja 5 mēnešu laikā netiks atbrīvota šī pilsēta, viņa solījumam tic tikpat maz, kā bij. ministru prezidenta Līcungjena pirms dažiem mēnešiem teiktajiem vārdiem, ka viņš Nankinas glābšanai ļaušot sevi dzīvu izvārīt eļļā. Toties jo ticamāki un visai reālizējami liekas komūnistu vadoņa Maotsetunga izstrādātie plāni par invāziju Formozā, tikko būs kritusi visa Ķīnas cietzeme. Novērotāji ir vienis prātis, ka šāda operācija iespējama jau šoruden. Uz to norāda arī savā Ķīnas ziņojumā „News and World Report".

Kamēr Londonā visa interese saistās ap Hongkongas glābšanu, kuras dēļ Bēvins būtu ar mieru atzīt Maotsetungu ar visiem viņa ģenerāļiem un Maskavas poļitrukiem, Vašingtonā joprojām valda ļoti vēss un mierīgs noskaņojums. Amerikāņu preses kategoriskie pieprasījumi grozīt Ečesona Ķīnas politiku, nav devuši līdz šim nekādus panākumus. Nav līdzējuši pat tādi ievadi, kā „Plain Talk" izdevēja Donlevina publicētie sensācionālie skaitļi par patiesajiem kara materiālu sūtījumiem Čangkaišekam un to attiecību pret „Land-Lease" programmā Staļinam nogādātajiem ieročiem. ASV sabiedriskā doma tikusi maldināta — saka Donlevins. Radies iespaids, it kā Čangkaišeks būtu saņēmis biljonus dolāru, t. i. daudz vairāk nekā jebkura cita valsts vai ASV sabiedrotais. Patiesībā kara laikā Ķīna saņēmusi materiālu par nepilniem 300 miljoniem dolāru, kamēr Padomju savienības komūnistiem — gan toreiz cīņai pret Hitleru — piegādāti ieroči un pārtika par 4½ miljardiem. Kopš kara beigām, rēķinot no 1945. gada 1. septembra, ASV Padomju savienībai vai tās satelītiem gan caur UNRRu, gan tiešos sūtījumos, cīņai pret demokrātisko pasauli iedevusi 1,453 milj. dolāru. Čangkaišeks tanī pašā laikā saņēmis taisni par 230 milj. dolāriem novecojušu kara materiālu. Neizskaidrojamā kārtā — saka Donlevins — šie skaitļi visu laiku turēti vislielākā slepenībā.

Vašingtonas ārlietu ministrijas Tālo austrumu nodaļā valdot sastāvējies pagraba gaiss, saka United Nations World. Harija Hopkinsa gars joprojām spokojoties to neinformēto ierēdņu kabinetos, kas tagad nezinā lauzot galvas, ko iesākt ar komūnistisko Ķīnu. Par pieņemamāko un lietpratīgāko atzīstot joprojām turpat pirms gada iesniegto ģen. Mekartura plānu. Tas, divi vārdos izsakot, paredz izbalansēt augošo Ķīnas komūnistu svaru ar japāņu impērijas atdzīvināšanu. Visi atzīst, ka šis ir radikālas zāles, kur indi mēģina likvidēt ar pretindi.

Ko satur šis Mekartura projekts? Pirmām kārtām tas ir tīri defensīvs plāns. Tas tikpat maz vērsts pret Pad. savienību kā pret kuru katru citu Tālo austrumu spēku faktoru. Vašingtonā šo plānu bieži salīdzina ar ASV galvenā koordinātora Kenana Eiropas plānu. Kenana plāns, kā zināms, izraisīja tūlītēju palīdzību Grieķijai un Turcijai, cenšoties padarīt šīs valstis saimnieciski un militāri stipras, lai tādā kārtā līdzsvarotu Padomju savienības imperiālistisko spiedienu.

„Es dziļi nožēloju," saka Mekartur sava projekta ievadā, „ka es, būdams ASV augstākais militāro spēku komandieris Japānā, vairs ne vismazākā mērā neesmu ieinteresēts tālākā Japānas demokratizēšanā. Es prasu atļauju izbeigt mūsu naidīgo un nelabvēlīgo politiku pret japāņu lielajām Zaibatsu un Gumbatsu familijām un kombinātiem." Šie abi ir Japānas militārās varenības galvenie balsti — lielrūpnieku ģimenes, kuru locekļi ieņēma galvenos posteņus kara ministrijā.

Mekartura plāns ļoti asi vēršas pret domu, ka ASV vajadzētu arī turpmāk mēģināt balstīt Čangkaišeku un Kuomintanga partiju. Vispār Japānas uzvarētājs domā, ka Ķīnā stāvokli radikāļi grozīt nākamos 5 gados nebūs iespējams. Tā ka visi līdzšinējie Mekartura ziņojumi dažkārt ar tīri pravietisku gaišredzību piepildījušies, tad sagaidāmajās Vašingtonas ārlietu ministrijas apspriedēs tas būs kodols, kam Ečesons centīsies dot pašreizējai politiskajai situācijai nepieciešamo formu un to saskaņot arī ar Lielbritānijas interesēm un vajadzībām. **O. B.**

100 cilvēku aizgājuši bojā lidmašīnu katastrofās

Hāga (D). — Trīs lidmašīnu katastrofas, kas notika šonedēļ, prasījušas simts cilvēku dzīvību. Otrdien Bombejas tuvumā Indijā nogāzās Holandes četrmotorīgā satiksmes lidmašīna, aizraujot nāvē 44 cilvēkus. Izmeklēšanas iestādes noskaidrojušas, kas lidmašīna iekļuvusi monsuna negaisā. Priekšpusdienā Bombejā pienāca vairāki radio ziņojumi, ka pilots mēģina nolaisties, bet tas nav iespējams zemo mākoņu dēļ. Tad radio sakari ar lidmašīnu pārtrūka. Izsūtītās glābšanas komandas pievakarē atrada vienīgi lielā lidaparāta drupas un nogalinātus pasažierus. Viņu vidū ir arī pazīstamais amerikāņu žurnālists Knikerbokers un 12 citi viņa kollēgas, kas, pēc holandiešu ielūguma, devās uz Indonēziju. Knikerbokera vārds nav svešs arī latviešu lasītājiem. Pirms kara viņu bieži pieminēja Rīgas prese.

Otra smaga lidmašīnas katastrofa notikusi Losandželosas tuvumā. Tā prasījusi 38 cilvēku dzīvības. Kādas franču lidmašīnas drupas atrastas Alžīras apkārtnē ar 18 nogalinātiem pasažieriem.

Bēgļi pieprasa valdības atkāpšanos

Frankfurtē bija sasaukta vācu bēgļu konference, kurā piedalījās bēgļu organizāciju pārstāvji un attiecīgo valsts pārvaldes organu reprezentanti, lai vienveidotu un saskaņotu vācu bēgļu politiku visās 3 Rietumvācijas joslās. Pārrunās piedalījās arī vācu politisko partiju, baznīcu, arodu un zemnieku organizāciju pārstāvji. Austrumvācijas bēgļu liktenis, kuri gan labprātīgi, bet vēl biežāk spaidu dēļ bija spiesti pamest savu dzimteni austrumos, nostādījis Rietumvācijas sabiedrību un valdības iestādes bieži vien pilnīgi neatrisināmu jautājumu priekšā. Dažas vācu zemes, piem., Šlezvig-Holšteina ir tā bēgļu pārblīvētas, ka tur tie nonākuši saimnieciski un sociāli apdraudētā stāvoklī. Bēgļu pārvaldes vadītājs Dr. Šreibers prasīja saskaņot bēgļu palīdzības darbu visā Rietumvācijas mērogā, apgādāt bēgļiem darbu un apvienot izkliedētās ģimenes. Britu joslas bēgļu pārstāvis māc. Gēbels žēlojās par bēgļu stāvokļa neizpratni un bieži pret tiem vērojamo naidu vietējos iedzīvotājos un iestādēs. Runātāji ierosināja apellēt pie okupācijas varām, lai tās palīdzētu kārtot vācu bēgļu jautājumu un neuzskatītu to tikai par Vācijas iekšēju lietu.

Trešajā kārtējā Bavārijas jaunpilsoņu apvienības konferencē Minchenē vienbalsīgi pieņemta rezolūcija, kas prasa tūlītēju Bavārijas valdības atkāpšanos un landtāga atlaišanu. Apvienības priekšsēdis Gecendorfs izteicās, ka valdība vācu bēgļu jautājuma kārtošanā nonākusi galīgā strupceļā. Tanī laikā, kad valsts saviem ierēdņiem izsniedz dārdzības piemaksas, daudzi bēgļi un jaunpilsoņi nespēj izpirkt pārtikas kartītes, un tiem draud lēna bada nāve.

DIVAS REIZES NEDĒĻĀ BALTA MUTE

Padomju okupācijas varas nerimtīgajam kultūras nesējam garam izdevies vāciešiem padomju joslā iemācīt tik daudz kultūras, ka tie tagad sākuši mazgāties jau divas reizes nedēļā — tā teikts kādas jaunas Vācijā iespiestas krievu bērnu skolas grāmatas pielikumā. To Neue Zeitung līdzstrādniekam pastāstījis kāds no padomju joslas pārnācis bēglis. Un mēs paliekam mēmi...

Divi vācieši Krievijas gūstekņu nometnē atklāj, ka viņiem viena sieva

„New York Herald Tribune" pastāsta šādu raksturīgu pēckara epizodu: Kādā Krievijas gūstekņu nometnē satikušies un sākuši runāt divi bijušie vācu virsnieki. Jau pēc pirmajiem teikumiem atklājies, ka viņi dzīvojuši vienā Vācijas pilsētā, vienā ielā, vienā namā un ka abiem ir — viena un tā pati sieva. Tālākā sarunā noskaidrojies, ka viens no viņiem, vācu armijas majors, 1942. g. atgriezdamies pēc atvaļinājuma frontē, ieteicis savai sievai precēties no jauna, gadījumā ja viņš kristu. Pēc neilga laika sieva tiešām saņēmusi oficiālu paziņojumu par vīra nāvi, astoņpadsmit mēnešus dzīvojusi kā atraitnē, bet tad apprecējusies ar kādu citu vācu virsnieku, kas drīz pēc laulībām kritis krievu gūstā. Taču vīrs Nr. 1 nebija kritis, bet viņu no kaujas lauka ievainotu bija pacēluši krievi un pēc izveseļošanās nogādājuši gūstekņu nometnē, kur nesen abi vīri satikušies. Tagad beidzot sieva no Krievijas gūstekņu nometnes uzzinājusi savu grūto stāvokli un lūgusi vīrus paciesties, kamēr abi būs atgriezušies no Krievijas, tad viņa izšķiršoties, kuru no abiem paturēt par īsto vīru.

Krievi pēkšņi atcēluši mazo blokādi

Berlīne (E) — Trešdienas vakarā padomju iestādes pēkšņi atcēla t. s. Berlīnes mazo blokādi, kas pastāvēja jau kopš pāris nedēļām. Agrāko četru smago automobiļu vietā, kas šķērsoja joslu robežu pie Helmštetes, krievu sargposteņi tagad stundā izlaiž 60. Ceturtdien robežu pārbrauca arī 60 amerikāņu smago auto kolonna ar pārtikas līdzekļiem okupācijas karaspēkam Berlīnē. Karavāni apsargā MP, bet pavadoņi — virsnieki un karavīri — brauc bez apbruņojuma. Interesanti, ka krievi amerikāņu automobiļus izkontrolēja „1 minūtes laikā".

Vēl trešdien nekas neliecināja, ka krievi atcels ierobežojumus auto satiksmē ar Berlīni. Līdz šim palicis bez atbildes arī sabiedroto protests, kas iesniegts otrdien. Pārējās 5 robežpārejas joprojām vēl slēgtas. Krievi jau agrāk paskaidroja, ka pēc vienošanās Parīzē auto satiksmei ar Berlīni jānotiek vienīgi pa Helmštetes maģistrāli, lai gan tāda lēmuma īstenībā nav.

Mazā Berlīnes blokāde bija debašu temats arī trešdienas britu apakšnama sēdē. Kāds deputāts valdībai jautāja, ko tā domā darīt, lai piespiestu krievus respektēt Parīzes vienošanos. Atbildēja valsts sekretārs Meknīls, paskaidrodams, ka konfliktu iespējams nokārtot uz vietas. Ja krievi tomēr satiksmi ierobežos arī uz priekšu, tad sabiedrotajiem būs pietiekami līdzekļu, lai ievadītu atmaksu.

Minimālā alga 75 centi stundā

TRŪMENS DOMĀ, KA ASV VIEGLI PĀRVARĒS PAŠREIZ. KRIZI

Ņujorka (DM). — Pirmajos komentāros pie prezidenta Trūmena pirmdienas ziņojuma kongresam par ASV saimniecisko stāvokli dominē uzskats, ka prezidents nav pateicis nekā jauna. Volstrita veikalnieku aprindās pat zobojas, ka vienīgais Trūmena „atklājums" bijis visiem jau pazīstamais fakts par ASV saimnieciskās rosības zināmu atslābšanu.

Tagad, kad publicēts arī Trūmena ziņojuma pilnīgs teksts, skaidrāk izlobāmas paša prezidenta domas par stāvokli, kas faktiski ir viņa tuvāko līdzstrādnieku, t. sauc. „ASV smadzeņu tresta" pētījumu un novērojumu rezultāts. Atzīstot nacionālo ienākumu samazināšanos, prezidentam ir iebildumi pret tautsaimniecības teoriju, ka šādos apstākļos samazināmi arī valsts izdevumi vispārnoderīgiem mērķiem. Labākais līdzeklis cīņai ar depresiju esot tieši valsts ierosmes paspirināšana transporta un rūpniecības produkcijas uzlabošanai.

Prezidents aicina uzņēmējus paaugstināt strādnieku minimālās algas, bet arodbiedrības un sociālās palīdzības iestādes — palielināt bezdarbniekiem izmaksājamās likmes. Jādara viss iespējamais, lai rūpniecisko ražošanu ne tikai uzturētu līdzšinējā līmenī, bet vēl paplašinātu. „Esmu pārliecināts, ka, pat turpinoties tagadējai konjunktūrai, varam savas produkcijas vērtību dažos gados vēl pacelt par jauniem 300 miljardiem dolaru," teica prezidents. Savienotajām valstīm pie tam jācenšas ne tikai paplašināt savu eksportu, bet arī importu, kas veicinās sadarbību ar citām valstīm un atvieglinās amerikāņu nodokļu maksātāju nastu citām tautām solītās palīdzības kārtošanā. „Jo vairāk mēs pērkam ārzemju ražojumus, jo vairāk dolaru ieplūdīs mums draudzīgo valstu saimniecībā, un jo mazāk mums tādā gadījumā būs jāpiemaksā skaidrā naudā."

„Mums viemēr jāpatur prātā," uzsvēra prezidents, „ka valdības uzdevums ir ne tikai pārejošas depresijas apkarošana, bet tai galvenā vērība jāpievērš amerikāņu produkcijas kapacitātes nerimstošai paplašināšanai." Kaut rūpniecības produkcija, salīdzinot ar pagājušo rudeni, samazinājusies par 13 proc., un valstī jau ir 3,8 milj. bezdarbnieku, valdība nodomājusi uzņemt federālā budžetā pat vēl lielākas izdevuma summas nekā agrāk paredzēts. Valdība noteikti cīnīšoties pret visām tendecēm, kas pašreizējo „pārejošas depresijas" konjunktūru gribētu izmantot produkcijas samazināšanai, atturoties no jauniem kapitāla ieguldījumiem rūpniecībā un atlaižot no parastā darba strādniekus.

Ziņojuma noslēgumā prezidents konkrētizēja savas programmas saturu desmit punktos, lūdzot kongresa atbalstu to reālizēšanai praksē. Šīs programmas svarīgākie punkti ir minimālās darba algas noteikšana uz 75 centiem stundā visos štatos, sociālās palīdzības paplašināšana bezdarba gadījumos un vecuma pensiju piešķiršana jaunām iedzīvotāju grupām.

VIENĪGĀ DROŠĀ VIETA — UN BIROJS

Apvienoto nāciju informācijas centrs Prāgā paziņojis, ka kāds tā darbinieks — 50 g. vecais Čechoslovakijas pavalstnieks Adolfs Murdochs — jau kopš 25. maija nav atstājis savu darba vietu birojā. UN informācijas centra namam ir eksterritoriālitātes tiesības, un Murdochs šādā kārtā cerot izvairīties no čechu slepenpolicijas, kas viņu vajājot. Pārtiku viņam piegādājot darba biedri. (j)

DAŽOS VĀRDOS

Reorganizēt ASV ārlietu ministriju vistuvākā laikā nolēmis ministrs Ečesons. Reorganizācija skars Eiropas, Tuvo austrumu un Āfrikas un Amerikas kontinenta departamentu, kā arī Apvienoto Nāciju nodaļu.

Pēc Staļina vēlēšanās par Bulgārijas ministru prezidentu mirušā Dimitrova vietā iecelts līdzšinējais komūnistu partijas centrālkomitejas sekretārs Vuļko Ševenkovs. Šo Kremļa vēlēšanos vispirms paziņojis maršals Vorošilovs, kas Dimitrova bērēs pārstāvēja padomju valdību.

Ārlietu ministrija Vašingtonā izstrādājusi asu protestu Ķīnas komūnistu valdībai par vicekonsula Oliva apcietināšanu un piekaušanu Šanghajā. ASV uzmanīgi vērošot, kā komūnisti uz šo protestu atbildēs.

ASV augstais komisārs Mekklojs deviņās dienās apceļojis angļu un amerikāņu joslas. Piektdien viņš ziņos par saviem iespaidiem pirmajā preses konferencē Frankfurtē.

Saimnieciskās sarunas sabiedroto un krievu speciālistu starpā Berlīnē beigušās bez panākumiem. Tagad četru ārlietu ministru vietniekiem jāizstrādā jauns plāns, kā atsākt sarunas.

Žīdu repatriācija no Vācijas rietumu joslām uzskatāma par nobeigtu, preses pārstāvjiem paskaidrojis Izraelas finanču ministrs. Līdz jūnija beigām no amerikāņu joslas vien Izraelā iebraukuši 50.000 žīdu. Vēl 7.000 gaidāmi jūlijā. Intervijas beigās ministrs piebilda, ka 25.000 žīdu iesnieguši prasības pret Vāciju, kas līdzinātos 500 milj. vācu marku.

50.000. DP 13. jūlijā atstājis Vāciju caur Gronas izceļošanas nometni un devies uz ASV, ziņo Stars and Stripes.

Karstums Vācijā pēdējās trīs dienās sasniedzis šīsvasaras rekordu. Frankfurtē, Štutgartē un Minchenē nedēļas sākumā temperātūra bijusi līdz 38 grādi ēnā. Amerikāņu iestādes Frankfurtē steigā urbj 5 jaunas akas, jo pilsētā trūkst ūdens.

Filmu karalis Dāvids Selcniks Dženovā salaulājies ar jaunāko amerikāņu filmu zvaigzni Dženiferu Džonesu. Divi dienas pirms oficiālās ceremonijas abus pirmoreiz salaulāja kādas angļu jachtas kapteinis Vidusjūrā.

LATVIA
Latvian Newspaper
Published under EUCOM Civil Affairs Division Authorisation Number UNDP 196. Publisher and Editor: Valdemārs Lambergs, DP Camp Erlangen, Obere Dreusnick-Str. 1. Printer: ... & Ungeheuer Ludwigsburg, Körnerstr. 16 Published twice weekly. Circulation: 14.000

... Fišere paredz visai svarīg... Padomju ...

... iekšējā cīņa komūnistu ...

Londona (R). — Pēdējās die... ... bij. vācu komūnistu ... par stāvokli Austrumeiropā. B... varbūt, par labāko A... ... gadus bijusi kominter... ... sakarus ar opozicionāriem ... tāpēc pelnot sevišķu ... „Amerikas komūni... ... angļu tiesas lēmu... ... angļu tiesneša nostāju p...

R. Fišere pārliecināta, ka Pad. ... drīzumā gaidāmi ļoti svarīgi ... Viņa saka: „Tie, kas ... lielinieku valodu, jau ... konstatēja, ka Belgrades pub... sarakstīšanās starp krievu ... partijas politbiroju un ... komūnistiem ir pārbagā... detaļām. Sevišķi ... ir apstāklis, ka Maskavas ... ar Tito sācies jau 1940. ... Lielinieku partijas centrāl... vēlāk kādā rakstā atzīmē... Tito 1945. g. 27. maijā iztei... pret Pad. savienības „lielo šo... un varas kāri". Bet atbil... šo pārmetumu, Tito bija gā... vēl tālāk: viņš pateica, ka jau ... gadā viņam bijušas „grūtības ... lielinieku partiju".

... par spīti visam tam, komin... dibināšanas sapulcē 1947. g. ... Varšavā nolēma, ka Bel... jātop par jaunās pasaules ... rezidenci un ka Tito ... pirmais organizātors. Bet ... tas varēja notikt, kad jau ... gadus agrāk Tito sava ... raksturа dēļ bija kļuvis ... aizdomīgs un tāpēc atra... uzraudzībā? Kā gan ... toreiz varēja pieņemt ... tik labvēlīgu lēmumu?

... nav nekāds noslēpums, ka ... pirmos gados komūni... ... cīnījās, lai panāktu ... sēdekļa pārcelšanu no ... — tālāk prom GPU tvē... Lēmums izraudzīt Bel...

Čangkaišeks vadīs atkal cīņu pret komūnistiem

Londona (E). — BBC ziņo, ka ... kuomintanga ārkārtējā sē... Kantonā nodibināta īpaša aug... padome, kas uzņemsies cīņu ... pret komūnistiem. Šīs ... priekšgalā atkal nostājies ... Čangkaišeks. Pēc pre... pārstāvju informācijas, jaunno... padome uzskatāma par na... Ķīnas kara kabinetu, u... ir 12 locekļu.

... kara postam Ķīnu pēdējā ... atkal piemeklējuši ārkārtīg... plūdi, kas skāruši 6 pro... Apmēram 5 milj. cilvēku ... bez pajumtes. Hunanas pro... kas skaitās Ķīnas labība... gandrīz pilnīgi iznīcināt... Informētas aprindas Va... izsakās, ka ASV valdība ... paredzējusi publicēt Bal... par Ķīnu. Tajā būs ie... ģenerāļa Maršala un Ve... ziņojumi, no kuriem iz... 90 proc. amerikāņu snieg... palīdzības nonākusi komūnistu ...

Ķīnas komūnistu militārā komi... sestdien izsludinājusi Šangha... visu preses un privāttelegram... kā arī radio ziņu un telefon... cenzūru, lai „sargātu atbrī... Ķīnu no imperiālistiem un re... ". Ķīnas komūnistu ie... tāpat nolēmušas slēgt ame... un britu informācijas biro... kas darbojas Šanghajā.

Līdz atļauju iesoļot Albānijā

Londona (R). — Atenu radiofon... noraidīja kādu ziņojum... rietumu valstis uzaicināt... grieķu armijai iesoļot Albā... Albānija tagad esot kļuvu... grieķu dumpinieku vienīgo ba... atbrukumam Grieķijai, jo Jug... jau pilnīgi pārtraukusi dum... atbalstīšanu. Albānija t... pārvērtusies „briesmu perek... Balkāniem."